

2022 අප්‍රේල් 25
2022 ஏப்ரல் 25
25 April 2022

NAOSL

වාර්තාවේ අංකය : පීඊආර්/බී/2020/04
அறிக்கை இல. : பீஈஆர்/பீ/2020/04
Report No : PER/B/2020/04

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංරක්ෂණය

இலங்கையின் கடற்கரை மற்றும் கடல்சார்
தேசிய பூங்காக்கள் பாதுகாப்பு

Conservation of Coastal and Marine National Parks in Sri Lanka

ජාතික විගණන කාර්යාලය

தேசிய கணக்காய்வு அலுவலகம்
NATIONAL AUDIT OFFICE

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංරක්ෂණය

වාර්තා අංකය: PER/B/2020/04

ජාතික විගණන කාර්යාලය

පරිසර විගණන අංශය

පටුන

පිටු අංකය

1. විධායක සාරාංශය.....	1
2. වාර්තාවේ පසුබිම හා ස්වභාවය.....	3
2.1 පසුබිම.....	3
2.2 විගණනය සඳහා අධිකාරී බලය	24
2.3 විගණන අරමුණ හා උප අරමුණු.....	24
2.4 විගණනය සඳහා ප්‍රවේශය.....	24
2.5 විගණන විෂය පථය හා විෂය පථය සීමා වීම.....	25
2.6 විගණන ක්‍රමවේදය.....	26
2.7 විගණන නිර්ණායක හා උප නිර්ණායක.....	26
3. විගණන නිරීක්ෂණ.....	31
3.1 ආයතනික හා නෛතික පසුබිම.....	31
3.2 වෙරළබඩ පරිසර පද්ධති.....	41
3.3 ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ හා වෙරළ සම්පත් සංරක්ෂණය උදෙසා වන සැලැස්සුම් හා ක්‍රියාමාර්ග.....	47
3.4 ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ධීවර වරායන් මගින් වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා වන බලපෑම.....	51
3.5 ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරයන්.....	60
3.6 වෙරළ සම්පත් සංරක්ෂණය.....	67
3.7 සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංරක්ෂණය.....	70
3.8 තිරසර සංවර්ධන අරමුණු.....	71
4. නිර්දේශ.....	73
5. දෙමළ පරිවර්තනය.....	75-152
6. ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනය.....	153- 223
උපලේඛන 01	225-227
උපලේඛන 02	228-229
උපලේඛන 03	230

1. විධායක සාරාංශය

වෙරළබඩ පරිසර පද්ධතීන් රාශියකගෙන් අනූනවූද දිගින් කිලෝමීටර් 1,620 ක් පමණ වූ ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරය හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන වර්තමානයේදී විවිධ වූ මානව ක්‍රියාකාරකම් හා ස්වභාවික සංසිද්ධීන් හේතුවෙන් හානියට පත්වෙමින් පවතී. එපමණක් නොව හිරිගල් පර, කලපු හා මෝය වැනි භෞතික පිහිටීම් මෙන්ම කඩොලාන වැනි පරිසර පද්ධතීන් ද මේ තත්වයන් නිසා බලපෑමට ලක් වී ඇත. විවිධ වූ මානව ක්‍රියාකාරකම් හා ස්වභාවික සංසිද්ධීන් වෙරළ කලාපයේ පැවැත්ම කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් ඇතිකර ඇති අතර වර්ෂ 2030 තිරසර සංවර්ධන අරමුණු කරා ලඟා වීමේදී මෙම තත්වයන් ගැඹුරින් සැලකිල්ලට ගතයුතු බව අපට හැඟෙමින් පවතී. මෙම විගණනයේ අරමුණ වූයේ දේශීය, කලාපීය සහ ජාතික ක්‍රියාපිළිවෙලවල් මගින් වෙරළ හා වෙරළ සම්පත් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා කටයුතු කිරීම, ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා එමඟින් ගෝලීය තිරසර සංවර්ධනය සඳහා දායකත්වය ලබා දීම පරික්ෂා කිරීම වේ. සම්බන්ධිත ආයතන වල කාර්යභාරය හා වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාවේ බලපාන රෙගුලාසි සමාලෝචනය, එම කාර්යභාරය සඳහා ක්‍රියාත්මක විවිධ ව්‍යාපෘති වල කාර්යසාධනය ඇගයීම හා වෙරළ කලාප සම්බන්ධ වර්තමානයේ පවතින පාරිසරික හානිය හා ඒ තුළින් දිගුකාලීන වශයෙන් පැන නැගිය හැකි පාරිසරික ගැටළු හඳුනා ගැනීම මෙම විගණනයේ උප අරමුණු විය.

මෙම විගණනයේ දී අනුගමනය කර ඇති විෂය පථය ලෙස වෙරළ හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංරක්ෂණය සඳහා ගෙන ඇති නෛතිකමය ප්‍රතිපාදන, ක්‍රියාමාර්ග ඇගයීමට ලක් කිරීම හා වෙරළ බාදනය වේගවත් කරන මානව ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් අදාළ ක්‍රියාකාරකම් තුළින් වැඩි බලපෑමක් එල්ල වී ඇති ප්‍රදේශ නියැදි පදනමින් පරික්ෂාවට ලක් කරමින් මෙම පාරිසරික ගැටළුව හා සම්බන්ධ විද්‍යාත්මක තහවුරු කිරීම් සඳහා විශේෂඥ වාර්තා මත පදනම්ව සිදු කරන ලදී.

1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතට අනුව වෙරළ සංරක්ෂණයේ පුරෝගාමී ආයතනය ලෙස වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව ක්‍රියාත්මක වේ. මෙම පනතට අනුව වෙරළ කලාපය කළමනාකරණය සඳහා පිළියෙල කර ඇති 2018 වර්ෂයේ වෙරළ කළමනාකරණ සැලැස්ම මඟින් වර්තමානයේ වෙරළ සංරක්ෂණ කටයුතු සිදු කෙරේ.

වෙරළබඩ පරිසරය තුළ අනවසර හා අවිධිමත් ඉදි කිරීම්, අපජලය හා සන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම්, වෙරළබඩ පරිසර පද්ධතියන්ට හානි සිදු කිරීම්, ලවණතාවයේ වෙනස් වීම්, මෝය කටවල් අවහිර වීම් සහ කලපු හා මෝය ආශ්‍රිත මිනුම් කටයුතු සිදු නොවීම් වැනි අහිතකර අවස්ථා නිරීක්ෂණය වූ අතර එම කටයුතු මගින් ඇතිවිය හැකි අහිතකර බලපෑම් කළමනාකරණය කිරීම හා ඒ සඳහා යෝජිත ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දුර්වලතා නිරීක්ෂණය විය. වෙරළ කලාප කළමනාකරණය සඳහා සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් ලෙස ආයතන මට්ටමින් නිරීක්ෂණය වුවද ක්‍රියාත්මක අවස්ථාවේදී එම පාර්ශවයන්ගේ දායකත්වය ප්‍රමාණවත් නොවන බව පෙනේ. වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා එක් එක් පාර්ශවකාර ආයතන විවිධ වැඩසටහන් හඳුනාගෙන තිබුණද එම වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල නොවූ අවස්ථා නිරීක්ෂණය විය. විගණනය සඳහා භාජනය වූ වෙරළ කලාපය ආශ්‍රිත ධීවර වරායන් වල මෙහෙයුම් කටයුතු මගින් ද වෙරළ තීරයට ඇති වී තිබූ අහිතකර බලපෑම් ඉහළ වූ අවස්ථා නිරීක්ෂණය විය.

ඉහත අහිතකර තත්ත්වයන් වල වර්ධනයත් සමඟ 2025 වර්ෂය වන විට සමුද්‍රීය අපද්‍රව්‍ය සහ පෝෂක දූෂණය වීම ද ඇතුළුව විශේෂයෙන්ම ගොඩබිම් පදනම් කරගත් ක්‍රියාකාරකම් මගින් සිදුවන සියළුම ආකාරයේ සමුද්‍ර දූෂණය වැළැක්වීම හා සැලකිය යුතු මට්ටමකින් අඩු කිරීම තීරණ සංවර්ධන අරමුණු මගින් අපේක්ෂිත බැවින් වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා සම්බන්ධිත පාර්ශවයන්ගේ අවධානය යොමු කිරීම අවශ්‍ය බව නිරීක්ෂණය විය.

2. වාර්තාවේ පසුබිම හා ස්වභාවය

2.1. පසුබිම

2.1.1. ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංරක්ෂණය

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ බඩ පරිසරය කලපු, මෝය, කඩොලාන, මුහුදු තෘණ තලා, ලවණ වගුරු, හිරිගල් පර සහ බාධක වෙරළ ඇතුළත් විශාල වෙරළ තීරයන් ප්‍රමාණයක් හා වැලි තුඩු සහ වැලි වැටි වශයෙන් ජෛව විවිධත්වයෙන් අනූන පරිසර පද්ධතියකින් සමන්විත වේ. මෙම එක් එක් වෙරළ බඩ පරිසර පද්ධති මිනිසාට ප්‍රයෝජනවත් පාරිසරික වැදගත්කමකින් යුතු පරිසර පද්ධතියක් නිර්මාණය වී ඇති අතර මීට අතිරේකව වෙරළබඩ ප්‍රජාවගේ ජීවනෝපායන් සඳහා මෙම පරිසර පද්ධති සැලකිය යුතු මට්ටමින් උපකාරී වේ. ඔවුන්ගේ ආර්ථික තත්ත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා බොහෝ වෙරළ බඩ සහ අක් වෙරළ සම්පත් ආශ්‍රිත වෙරළ බඩ පරිසර පද්ධති අපනයන කර්මාන්තයේ දියුණුවට උපකාරී වන අතර ඉස්සන්, කකුළුවන්, පොකිරිස්සන්, මුහුදු අට්ටයන්, මුහුදු කුඩුල්ලන්, හක්බෙල්ලන්, බෙලිකටු සහ වෙනත් ධීවර නිෂ්පාදන ඒ අතර ප්‍රමුඛ වේ.

දිවයිනේ වෙරළ බඩ පරිසර පද්ධතීන් තුළ වෙරළ බඩ සහ මුහුදු ජලයේ හඳුනාගත් ජීව විශේෂ 1800 ට වැඩි සංඛ්‍යාවක් උප නිතල මත්ස්‍ය විශේෂ ද, වෙරළ වෙත බිජු ලැම සඳහා එන කැස්බෑ විශේෂ 05 ක්ද, තර්ජනයට ලක් වී ඇති සහ දුර්ලභ මුහුදු උරා ඇතුළු ක්ෂීරපායී සත්‍යයට අයත් වෙනත් ජීව විශේෂ 380 ක් සහ අපෘෂ්ඨවංශික විශේෂ 37 ක්ද එම සමුද්‍ර ජීවීන්ට අයත් වේ. මුහුදු නයි විශේෂ කිහිපයක් සහ විවිධ වර්ග වලට අයත් හිරිගල්පර ආශ්‍රිත ජීවීන්ද මෙම ප්‍රදේශ වලින් හමු වේ. කලපු සහ මෝය, හිරිගල්පර, කඩොලාන, මුහුදු තෘණ සහ ලවණ වගුරු, විවිධ මත්ස්‍ය විශේෂ, අපෘෂ්ඨවංශිකයින් සහ මොලුස්කාවන් බිජුලන හෝ වැඩෙන ස්ථාන මෙම වෙරළබඩ පරිසරයට අයත්වන අතර මෙම ස්ථාන සංරක්ෂණය ඉතා වැදගත් වන බැවින් එය අදාල වගකිවයුතු ආයතන වල අත්‍යවශ්‍ය කාර්යයක් වේ.

හිරිගල්පර, කඩොලාන, කලපු, මෝය සහ වෙරළ තීරයන්ගේ වටිනාකම ඉතා ඉහළ අගයක් ගන්නා අතර මෝය සහ කලපු වැනි ජල තලයන් රක්ෂිතයන් (Buffer zone) ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමෙන් සුළි සුළං, ගං වතුර, සුළි කුණාටු වැනි කාලගුණික සිද්ධීන් මගින් වන රළ ක්‍රියාකාරිත්වයේ පූර්ණ බලපෑම අඩපන කිරීමෙන් ගංඟා මගින් ගෙන එන ජලය විසුරුවා හැරීමෙන් සහ තාවකාලික ජලය ගබඩා කර ගැනීමෙන් වෙරළ බඩ ප්‍රජාව ආරක්ෂා කරගනු ලැබේ. කඩොලාන, මුහුදු තෘණ සහ ලවණ වගුරු වැනි වෙරළ බඩ පරිසර පද්ධතීන් විශාල පෙරහනක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වෙමින් නාගරික සහ කර්මාන්ත වලින් බැහැර කරන අපජලය සහ ගොඩබිමෙන් ගලා එන වර්ෂා ජලය මගින් ගෙන එනු ලබන දූෂක හා රොන් මඩ රඳවා ගනී.

මීට අමතරව දිවයින වටා ඇති වෙරළ තීරයේ ආගමික, පුරාවිද්‍යාත්මක සහ ඓතිහාසික වටිනාකමින් යුත් ස්ථාන රාශියක් ද ස්ථානගත වී ඇති අතර වෙරළබඩ ජනහනයෙන්, විශේෂයෙන් ධීවර ප්‍රජාවගේ ගෙවතු සහ නිවාස සඳහා වෙරළාශ්‍රිත ප්‍රදේශ තුළ ඉඩ ප්‍රස්ථා සලසාගෙන ඇත. බොහෝ වෙරළබඩ පද්ධති විශේෂයෙන් හිරිගල්පර සහ වැලි වැටි වෙරළ තීරය ස්ථායී කිරීමට උපකාරී වේ. විශේෂයෙන් හිරිගල් පර ස්වාභාවික පවුරක් ලෙස ක්‍රියාකරමින් මෝසම් කාලවලදී ඇතිවන ප්‍රබල රලෙහි ශක්තිය විසුරුවමින් වෙරළ බාදනය වලක්වයි.

විවිධ අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් සමුද්‍රීය සම්පත් භාවිත කිරීම අද වන විට සීඝ්‍ර ලෙස වර්ධනය වී ඇති අතර ඊට අනුකූලව සාගර සම්පත් භායනයක්ද සිදුවෙමින් පවතී. ශ්‍රී ලංකාවට වටිනාකමින් ඉහළ වෙරළ කලාපයක් ඇති අතර කලපු හැර බොකු සහ මුවදොර සහිතව වෙරළ තීරය දිගින් කිලෝමීටර 1,620 ක් පමණ වන අතර මෙම කලාපය වර්තමානය වන විට ස්වාභාවික හා මානව ක්‍රියාකාරකම් වල විවිධාකාර වූ බලපෑම් නිසා හානි පැමිණෙමින් පවතී.

1981 අංක 57 දරණ වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 12 වන වගන්තිය අනුව,

- I. “වෙරළ” යන්නෙන්, මුහුදු ජලයෙන් යටවී නොමැති මුහුදට යාබද බිම් තීරය අදහස් වේ.
- II. “වෙරළ කලාපය” යන්නෙන්, මාධ්‍ය වඩදිය ඉම සිට ගොඩබිම දෙසට මීටර තුන්සියයක සීමාවක් සහ මාධ්‍ය බාදිය ඉම සිට මුහුද දෙසට කිලෝමීටර දෙකක සීමාවක් ඇතුළත පිහිටි ප්‍රදේශය අදහස් වන අතර ස්ථීර වශයෙන් හෝ කලින් කල මුහුදට සම්බන්ධ වූ ගංඟා, දිය පාරවල්, කලපු හෝ වෙනත් යම් ජලකඳක් සම්බන්ධයෙන් වන විට, ගොඩබිම දෙසට වූ මායිම්, ඒවායේ ස්වාභාවික ඇතුළුවීමේ ලක්ෂ්‍ය අතර අදින ලද සෘජු පාද රේඛාවකට ලම්බකව මනින ලද කිලෝමීටර දෙකක සීමාවකට ව්‍යාප්ත විය යුතු අතර, එසේ මුහුදට සම්බන්ධ වූ ඒ ගංඟා, දිය පාරවල් සහ කලපු හෝ වෙනත් යම් ජල කඳක් ද සහ මායිම දිගේ ශුන්‍ය මධ්‍යම මුහුදු මට්ටමේ සිට ගොඩබිම දෙසට මීටර 100 කින් දීර්ඝ කර වැඩි දුර සීමාවක් ඇතුළත වූ ප්‍රදේශයද ඇතුළත් වේ.
- III. “වෙරළ සංරක්ෂණය” යන්නෙන්, මුහුදු කැමෙන් හෝ මුහුදට යට වීමෙන් වෙරළ ආරක්ෂා කිරීම සහ සුරක්ෂිත කිරීම අදහස් වන අතර, වෙරළ කලාපය ඇතුළත සංවර්ධන කටයුතු සැලසුම් කිරීම සහ කළමනාකරණය කිරීමද ඊට ඇතුළත් වේ.

2.1.2 ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ කලාපයේ ඇති වැදගත්කම හා මූලික තොරතුරු

(අ) භෞතික තත්ත්වය හා සමාජ ආර්ථික වැදගත්කම

- i. ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ කලාපය බොහෝ දුරට තැනිතලා ස්වභාවයක් ගන්නා අතර මුළු භූමි ප්‍රමාණයෙන් 24% අයත් වන බව වාර්තා වී තිබේ.
- ii. ශ්‍රී ලංකාවේ ජන සංඛ්‍යාවෙන් 30% වෙරළ කලාපයේ ජීවත් වේ.
- iii. ශ්‍රී ලංකාවේ නාගරික මධ්‍යස්ථාන 60% ක් වෙරළ බඩ කලාපයේ දක්නට ඇත.
- iv. ශ්‍රී ලංකාවේ මත්ස්‍ය නිෂ්පාදනයෙන් 80% ක් පමණ ලැබෙනුයේ නොගැඹුරු සාගරික කලාපයෙනි.
- v. ලුණු වැලි, ආදී ස්වාභාවික සම්පත් මෙම කලාපයේ යහමින් පවතී.
- vi. වෙරළ කලාපයේ ස්වාභාවික හා නිර්මාණය කරන ලද වරාය පහසුකම් ඇත.
- vii. සූර්ය රශ්මිය, මුහුදට ආසන්න බව, ගංඟා පූනීල මෝය, ඩෙල්ටා ඇතුළත් ස්වාභාවික සෞන්දර්ය අතින් ඉහළ වටිනාකමක් දක්නට ලැබීම.

(වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම - 2018)

(ආ) වෙරළාශ්‍රිත වැදගත් පාරිසරික පද්ධති

වෙරළ ජීවින්ට හා මිනිසාට බොහෝ ප්‍රයෝජනවත් වන විවිධ වූ පාරිසරික පද්ධති නිර්මාණය වී තිබේ. ඉන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- i. ලවණ වගුරු
- ii. කඩොලාන
- iii. ගං මෝය
- iv. කොරල්පර පද්ධති

2.1.3. වෙරළ කලාපයේ ලක්ෂණ

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරය කලපු හැර බොකු සහ මුවදොර සහිතව දිගින් කිලෝමීටර 1620 ක් පමණ වේ. නිරිත දිග සහ ඊසාන දිග පිහිටි තීරස් වෙරළ තීරයන්, ගල් සහිත තුඩු වලින් සහ දෙපසින්ම ආරක්ෂා වූ දර්ශණීය වැලි සහිත බොකු පෙලකින් සමන්විත වේ. නිරිත දිග වෙරළ තීරයේ චක්‍රාකාර (Sinuous) සංකීර්ණ කලපු සහ ජලාශ පද්ධතියක්ද ඇත. ඊසාන දිග වෙරළ පිහිටි ත්‍රිකුණාමල බොක්ක ඉන්දියන් සාගරයේ ඇති පරිපූර්ණ ස්වාභාවික වරාය ලෙස සලකනු ලබයි. වයඹ සහ ගිණිකොණ වෙරළ තීරයන්හි ඇතැම් ස්ථාන වල කලපු, වැලි වැටි සහ වැලි තුඩුද දැකිය හැක. දිවයින වටා නොගැඹුරු ජලයෙන් යුත් මහද්වීපික තටාකයක් ඇති අතර වෙරළ තීරය දිගේ හොඳින් වැඩුණු වැලි ගල්පර සහ ගල්පර අතර හිරිගල්පර නිර්මාණය වී ඇත.

මුහුදු, ගොඩබිම සහ වායුගෝලය අතර ඉතා ගතික සංක්‍රමණික කලාපයකින් වෙරළ භූ දර්ශණය සමන්විත වන අතර භූමි ප්‍රදේශ සහ අවසාදිත (වැලි) සැපයීම කෙරෙහි මුහුදු සහ වායුගෝලීය බලපෑම් වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මෙම ප්‍රදේශ නිර්මාණය වී ඇත. මධ්‍යම කඳුකරයේ සිට ගලා බස්නා ගංඟා වෙරළබඩ භූ දර්ශණයන්ගේ ඉතා වැදගත් ලක්ෂණයක් වන මුවදොර නිර්මාණය කරමින් මුහුදට ගලා බසී. මෙම ගංඟා මගින් පෝෂණයට ඉතා අවශ්‍ය වන වැලි, මැටි සහ රොන්මඩ විශාල ප්‍රමාණයක් ප්‍රවාහනය කෙරේ. නමුත් වෙරළ බඩ ජලයේ සහ පරිසර පද්ධතියේ ගුණාත්මකභාවය ක්ෂය කරනු ලබන දූෂක එමගින් ගෙන එනු ලැබේ. වෙරළ කලාපය පුරා ගොඩබිම් ප්‍රදේශ වල ස්ථානගත වූ විවිධ පරිසර පද්ධති පවත්නා අතර ඊට මුහුදු වෙරළ, බාධක වෙරළ, වැලිවැටි, වැලි තුඩු, ගල් සහිත වෙරළ, කඩොලාන සහ ලවණ වගුරු, හිරිගල්පර, කලපු, මුවදොර, මුහුදු තෘණ තලා ඇතුළත් වේ.

වෙරළ කලාපය තුළ ඇති ලාක්ෂණික තත්ත්වයන් පහත පරිදි වේ.

(අ) කඩොලාන

කඩොලාන එල හට ගන්නා විශේෂිත වූ ශාකයක් වන අතර නිවර්තන හා උප නිවර්තන කලාපයන්හි කලපු මෝය සහ ආවරණය වූ බොකු වල අන්තර් උදම් කලාපයේ වර්ධනය වීමට මෙම ශාක සහ පඳුරු අනුවර්තනය වී ඇත. සාමාන්‍ය ශාක වලට අධික ලවණ සහිත ජලයේ වර්ධනය වීමට අපහසු වුවත් කඩොලාන ශාක වැඩිපුර ලවණ එම ශාක වල පත්‍ර මගින් ලවණ කැටිති ලෙස පිටකරන නිසා ඉතා සාර්ථකව මුහුදු ජලය ආශ්‍රිතව වර්ධනය වීමට හැකියාව පවතී. ශ්‍රී ලංකාව තුළ සත්‍ය කඩොලාන විශේෂ 21 ක් වාර්තා වේ. ඉන් විශේෂ 10 ක්ම වදවීමේ තර්ජනයට ලක්ව ඇති බව 2020 ජාතික රතු දත්ත ලේඛනය වාර්තා කරයි. එසේ වුවද අවිධිමත් මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් හේතු කොටගෙන මෙම සුවිශේෂී පරිසර පද්ධතිය විනාශවීමේ තර්ජනයට මුහුණ දී තිබේ. එබැවින් අනාගත පරපුරේ පැවැත්ම උදෙසා කඩොලාන පරිසරය තිරසර ලෙස භාවිතා කරමින් සංරක්ෂණය කිරීම වර්තමාන පරපුරේ යුතුකමක් මෙන්ම වගකීමක්ද වේ.

i. කඩොලාන ශාක වල ඇති විශේෂත්වය

- කඩොලාන ශාක වර්ධනය වන්නේ මුහුදු/ කලපුව හා ගොඩබිම අතර කලාපයේ නිසා රළ පහර මගින් සිදුවන වෙරළ බාදනය කඩොලාන ශාක නිසා වැළකී යයි.
- සාගරයේ හා කලපු වල ජීවත් වන බොහෝ සත්ව විශේෂ ඔවුන්ගේ කුඩා කාලය කඩොලාන මුල් අතර ගත කිරීම. මත්ස්‍යයන් මෙසේ තම මුල් අවධිය කඩොලාන මුල් අතර ගත කරන්නේ විශාල හා සංකීර්ණ මුල් පද්ධතිය තුළ ඔවුන්ට තම ආරක්ෂාව ලැබීම හේතුවෙනි. මේ නිසාම කඩොලාන ශාක අතර තිබෙන්නේ ඉතාමත් විශාල හා සංවේදී පරිසර පද්ධතියකි. කඩොලාන ශාක විනාශ වන විට එම සතුන්ට බිත්තර දැමීමට, ආරක්ෂා සහිතව ජීවත් වීමට තිබෙන ප්‍රදේශ නැති වී ගොස් එම සතුන්ගේ ගහනය අඩු වී යෑම සිදු වේ.

- කඩොලාන ශාක වල සාමාන්‍ය ශාක මෙන් කිහිප ගුණයකින් වැඩි කාබන් උරා ගැනීමේ හැකියාවක් පවතී.
- රට අභ්‍යන්තර සිට රැගෙන එන දූෂක සහ රොන්මඩ රඳවා ගැනීමට කඩොලාන පෙරහනක් ලෙස ක්‍රියා කරන අතර ගංවතුරින් වන බලපෑම්ද අඩු කරනු ලබයි.

ii. කඩොලාන ප්‍රදේශ භායනය

ඉස්සන් වගාව සහ ලුණු නිෂ්පාදනය සඳහා විශාල වශයෙන් කඩොලාන බිම් පරිවර්තනය කිරීම නිසා කඩොලාන වගුරු බිම් වලට විශාල හානියක් සිදු වී ඇත. මෙයට අමතරව කඩොලාන බිම් විනාශ වීම සඳහා පහත් බිම් වල කෘෂි කාර්මික කටයුතු, නිවාස ඉදි කිරීම, ජනාවාස පුළුල් කිරීම විශාල වශයෙන් බලපා ඇත. මානව ක්‍රියා හේතුවෙන් එනම් ශාඛස්ථ කටයුතු සඳහා දැව සහ දර වශයෙන්ද අතු සඳහාද තිරසාර මට්ටම ඉක්මවා භාවිතා කිරීම දක්නට ලැබුණි.

(ආ) කලපු සහ මෝය

වෙරළබඩ කලපුවක් යනු බාධකයක් මගින් වෙන්වූ නොගැඹුරු වෙරළ බඩ ජල තලයකි. මෙම බාධකය හිරිගල්පරයක්, දූපතක්, වැලි වැටියක් හෝ වැලි තුඩක් හෝ තීරයක් ආකාරයට හෝ තැනින් තැන පිහිටි ගල්පර මගින් නිර්මාණය විය හැක. මෝය වනුයේ මුහුද හා ගංඟාව එක්වන ස්ථානයයි. උදම් මගින් ගෙන එනු ලබන මුහුදු ජලය ගංඟා සහ ඇළ මාර්ග මගින් ගලා එන මිරිදිය සමඟ මිශ්‍ර වීම නිසා බොහෝ විට මෝය සහ කලපු ගතික පරිසර පද්ධති වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරය මෝය සහ කලපු රාශියකින් සමන්විත වන අතර මේවා විවිධ නිවර්තන තත්ත්වයන් සහිත සංක්‍රමණික පරිසර පද්ධති, දර්ශනීය ස්ථාන, ආවේණික, දුර්ලභ විශේෂයන්ගෙන් පොහොසත්, ජලජ ජෛව විවිධත්වයන්ගෙන් යුත් ඒවා වේ. මෙම පාරිසරික පද්ධති කඩොලාන, ලවණ වගුරු මුහුදු තෘණ තලා සහ මඩ තැනිතලා වලින් සමන්විත වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ කලපු සහ මෝය ඉතා වටිනා පරිසර පද්ධති වන අතර ධීවර ප්‍රජාවට ආදායම් උත්පාදනය කර දෙනු ලබන මූලාශ්‍රයක් ලෙසත් ජෛව විවිධත්වය බහුල වූත් ධීවර යාත්‍රා නවතා තැබීමට නැංගුරම් පහසුකම් සපයමින් ආර්ථිකමය වටිනාකමක් ලබාදෙන සම්පතක් වේ. වර්තමානයේ මෙම වටිනා ස්වාභාවික සම්පත් මානව ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් දැඩි තර්ජනයකට මුහුණ දී තිබේ.

(ඇ) මුහුදු තෘණ

මුහුදු තෘණ තලා නොගැඹුරු මෝය සහ සාගර ප්‍රදේශ වල හොඳින් වැඩෙන මල්ඵල දරන ශාක විශේෂයක් වන අතර ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ බඩ ජලයෙහි මුහුදු තෘණ තලා බහුලව ඇති අතර ඒවා හිරිගල්පර පරිසර පද්ධතියක් හෝ මෝය සහ කලපු ආශ්‍රිතව ව්‍යාප්තව ඇත. තර්ජනයට ලක්ව ඇති මුහුදු උරන්ට හා අනෙකුත් ජලජ ජීවීන්ට වාසභූමි සපයයි. මෙයට අමතරව මුහුදු තෘණතලා විශාල මත්ස්‍ය සංඛ්‍යාවකට, අපෘෂ්ඨවංශීන්ට තම වර්ගයා බෝවන ස්ථාන ලෙස ක්‍රියා කරයි. ශ්‍රී ලංකාවේ පොලිකීටා (Polychaeta) පණුවන් මුහුදු තෘණතලා වෙතින් ලබාගෙන එම පණුවන් ජලජ ජීවී වගාවේ මව් සතුන්ට ආහාර පිණිස ලබා දෙයි. මේවා මුහුදු ජලය පිරිසිදු කිරීමේ මාධ්‍යයක් ලෙසද ක්‍රියාකරයි.

කලපු සහ හිරිගල්පර ආශ්‍රිතව පවත්නා මුහුදු තෘණතලා බොහොමයක් අහිතකර ධීවර පන්ත ක්‍රම භාවිතයෙන්ද, ධීවර දැල් කලපු තුල පතුලේ ඇදගෙන යාම මගින්ද භෞතික නිර්මාණ ඉදි කිරීම, කෘෂි රසායන ඇතුළු වීම, ඇල්ගී ඉස්මතු වීම නිසා හානියට පත් වීම සිදු වේ.

(ඈ) බාධක වෙරළ, වැලි තුඩු සහ වැලි වැටි

ශ්‍රී ලංකාවේ කිලෝ මීටර් 1620 ක් පමණ දිගින් වූ වෙරළ තීරය වැඩි වශයෙන් වැලි වලින් සමන්විත වේ. වෙරළ නිර්මාණය වන්නේ අවසාදිත වෙරළේ තැන්පත් වීමෙනි. මේවා අතරින් බාධක වෙරළ, වැලි තුඩු සහ වැලි වැටි ඒවායේ වෙනස් වන සුළු බව හේතුකොට ඉතා අන්තරායකාරී තත්ත්වයකට පත්ව ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ බාධක වෙරළ, වැලි තුඩු සහ වැලි වැටි භායනායට ලක් වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා ඇත්තේ ගොඩනැගිලි ඉදි කිරීම සඳහා අනවසරයෙන් අත්පත් කර ගැනීම, සංචාරක හෝටල් සහ යටිතල පහසුකම් ස්ථානගත කිරීම, ජනාවාස පුළුල් කිරීම සහ විවිධ කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා ඉඩම් පරිවර්තනයක් කිරීම වැනි හේතු වේ.

(ඉ) ලවණ වගුරු

ලවණ වගුරු බොහෝ විට අන්තර් උදම් කලාපයේ ගොඩබිම සීමාවට ආසන්නව හමුවන අතර එහි එක් රැස්වන ලවණ සෝදා හැරීමට ප්‍රමාණවත් ලෙස මිරිදිය නොලැබීම නිසා පසෙහි ලවණ ගතිය ඉහළ මට්ටමක පවතී. රට තුළ ලවණ වගුරු දළ වශයෙන් හෙක්ටයාර් 27,520 ක් ඇති බව වාර්තා වේ. දිවයිනේ වියළි දේශගුණය වැඩි කලක් පවත්නා උතුරු, වයඹ, ඊසානදිග සහ ගිණිකොණ ප්‍රදේශ වල ලවණ වගුරු වැඩි වශයෙන් පිහිටා ඇත. දේශීය සහ සංක්‍රමණික පක්ෂීන් විවේක ගන්නා ස්ථානයක් සහ ආහාර සපයන ස්ථාන ඇතුළු වැදගත් පාරිසරික ක්‍රියාවලීන් ලවණ වගුරු මගින් සපයයි.

2.1.4. වෙරළ බාදනය සහ එය වැළැක්වීමට කටයුතු කිරීම

(අ) වෙරළ බාදන හේතු කාරකයන්

සාගර ජලයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සාගර ජලය ආශ්‍රිතව නිර්මාණය වන සාගර තරංග, වඩදිය, බාදිය, දියවැල්වල බලපෑමෙන් වෙරළ බාදනය සිදුවේ. මෙහිදී ප්‍රබල වන්නේ සාගර තරංගය සාගර ජල තලය මතුපිටින් සුළං හැමීම නිසා සාගර තරංග හෙවත් රළ නිර්මාණය වේ. මෙම රළ වේගයෙන් වෙරළේ වැදීම නිසා වෙරළ බාදනය උග්‍ර වේ. සෘතුමය සුළං, වාසුළී හා භූමිකම්පාවලදී හට ගන්නා සුනාමී තරංග වෙරළ බාදනය වේගවත් කරවයි. අතීතයේ සිට ස්වභාවික ක්‍රියාවලියක් ලෙස වෙරළ බාදනය සිදු වුවද, වර්තමානයේ එය ප්‍රබල කිරීමට මානව ක්‍රියාකාරකම්ද හේතු වී ඇත. තාක්ෂණික දියුණුව, සංවර්ධන ව්‍යාපෘති, ජනගහනය අධික වීම නිසා වෙරළ බාදනය කෙරෙහි මානව බලපෑම අධික වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ සිදු කරන ලද වෙරළ ඉංජිනේරු සමීක්ෂණ මගින් පෙනී ගොස් ඇත්තේ වෙරළ කලාපයේ සහ ඉන් පිටත සිදුවන මානව ක්‍රියාකාරකම් වෙරළ බාදනය වර්ධනය වීමට හේතුවන බවයි. මෙම බලපෑම් පිළිබඳ සාරාංශයක් පහත වගුවේ දක්වා ඇත.

ක්‍රියාකාරකම්	වර්තමාන තත්ත්වය	ප්‍රතිඵල	වෙරළට වන බලපෑම	බලපෑම් ඇති ස්ථාන පිළිබඳ නිදසුන්
i. වෙරළින් වැලි ගොඩ දැමීම	මධ්‍යස්ථ	වෙරළබඩ ප්‍රවාහයේ ක්‍රියාවලිය සඳහා පවත්නා වැලි පරිමාව	වෙරළ හා වෙරළ බාදනය තුඩු දීම	පානදුර, ලුනාව
ii. ගංඟා වලින් වැලි ගොඩ දැමීම	ඉහළ	ගංඟා මගින් වෙරළට සැපයෙන වැලි ප්‍රමාණය අඩු වීම, කරදිය ඇතුළු වීම	වෙරළ සහ ගංඟා ඉවුරු බාදනයට ලක් වීම	කැලණි, නිල්වලා, මහඔය, කළුගඟ
iii. වෙරළින් සහ වෙරළ ඉමෙන් හිරිගල් කැබලි එක්රැස් කිරීම	පහළ	ස්වභාවික හිරිගල්පර අතර හිඩැස් ඇති වීම	වෙරළ බාදනය ඉහළ යාම	රැකව, අහංගම
iv. හිරිගල්පර කැණීම	පහළ	වෙරළ ස්ථායීතාවය අඩු වීම	වෙරළ වෙත එන රළෙහි ශක්තිය වැඩි වීම, වෙරළ බාදනය උග්‍ර වීම	සීනිගම, රැකව
v. ස්වභාවික වැලිපර ඉවත් කිරීම				කළුතර, හලාවත

vi. වරායට ඇතුළු වන මාර්ග සහ පිටිසුම් ඇළ මාර්ග සඳහා වූ නඩත්තු කැණීම්	මධ්‍යස්ථ	වෙරළ ස්ථායීතාවය අඩු වීම, බාදනයට සහ සුළඟට නිරාවරණය කිරීම	වෙරළබඩ ගොඩනැගිලි විනාශ වීම වෙරළ බාදනය උග්‍ර වීම	කොළඹ වරාය
vii. වෙරළබඩ තුරුලතා ඉවත් කිරීම	මධ්‍යස්ථ	ආසන්න වෙරළ තීරයන්හි ස්ථාවර බව අඩු වීම	වෙරළ බාදනය උග්‍ර වීම	රොන්මඩ තැන්පත් වූ වෙරළ තීරයන්හි බාදනය අපේක්ෂා කළ හැක.
viii. සැලසුම් රහිතව වෙරළාරක්ෂක නිර්මාණ ඉදි කිරීම	මධ්‍යස්ථ	ආසන්න වෙරළ තීරයන්හි ස්ථාවර බව අඩුවීම.	වෙරළ බාදනය උග්‍ර වීම හෝ ආසන්න වෙරළ තීරයන් විවර්ධනය	ඔලුවිල් වරාය

වගු අංක - 01 (වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම - 2018)

ඉහත ක්‍රියාකාරකම් අතුරින් වැඩි බලපෑමක් ඇති කරවන ක්‍රියාකාරකම් කිහිපයකට අදාළ වැඩිමනක් තොරතුරු පහත පරිදි වේ.

i. ගංඟා වලින් වැලි ගොඩ දැමීම

ගංඟා පද්ධතීන්ගේ වැලි ඉවත් කිරීමෙන් වෙරළට සැපයෙන අවසාදිත ප්‍රමාණය සෘජුවම අඩුවන බැවින් එය ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ බාදනයට තුඩුදෙන ප්‍රධාන හේතුවක් වශයෙන් හඳුනාගෙන ඇත.

පාලනය සඳහා බොහෝ ක්‍රියාමාර්ග ගෙන තිබුණද වයඹ, බස්නාහිර සහ දකුණු පළාත් වලින් වැලි ඉවත් කිරීම ඉතා ඉහළ මට්ටමක පවතින බවත් මෙම පළාත් වල ඉදිකිරීම් කටයුතු මෙන්ම වෙරළ බාදනයද ඉහළ මට්ටමක පවතින බව අනාවරණය වී ඇත. කැළණි ගඟ, කළු ගඟ, දැදුරු ඔය, මහ ඔය සහ නිල්වලා යන ගංඟා පද්ධතීන් සමූහය මහා පරිමාණයෙන් වැලි ලබා ගන්නා ගංඟා ලෙස ලැයිස්තු ගත වී ඇති අතර වර්තමානයේ මහවැලි ගඟද ඇතුළත් වී ඇත.

ගංභා වලින් වැලි ඉවත් කිරීම නිරසාර නොවන අතර එය සමාජ, ආර්ථික ගැටලු හා බැඳුණු දිගු කාලීන ගැටලුවක් වේ. ගංභා වලින් වැලි ඉවත් කිරීමෙන් වන බලපෑම කෙටි කාලීන හෝ මධ්‍යම කාලීනව යාචාතත්වයට පත් කල නොහැකි වීම මීට හේතුවයි.

ii. වැලි වැටි වලින් සහ වෙරළින් වැලි ඉවත් කිරීම

වැලි සඳහා වූ ඉල්ලුම සහ අධික මිල ගණන් වලට අනුරූපව මෑත කාලයේදී වෙරළින් සහ වැලි වැටි වලින් වැලි ඉවත් කිරීම ඉහළ ගොස් ඇත. ගංභා වලින් වැලි ඉවත් කිරීමේ ප්‍රමාණය හා සැසඳීමේදී වෙරළින් සහ වැලි වැටි වලින් ඉවත් කරන ප්‍රමාණය අඩු වුවත් වෙරළින් සහ වැලි වැටි වලින් වැලි ඉවත් කිරීමෙන් වෙරළබඩ ප්‍රවාහය සඳහා පද්ධතියේ ඇති වැලි ප්‍රමාණය අඩු වීම වෙරළේ ස්ථායීතාවයට විශාල හානියක් සිදු කරයි.

වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව මේ සඳහා පිළියම් ක්‍රියාත්මක කලද වැලි වැටි වලින් වැලි ඉවත් කිරීම වයඹ, බස්නාහිර සහ උතුරු පළාත් වල මෑත කාලයේදී ඉහළ ගොස් ඇති බව අනාවරණය වී තිබුණි. උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත් වල පැවති ගැටුම්කාරී තත්ත්වය නිසා එකල වැලි වැටි වලින් අනවසරයෙන් වැලි ඉවත් කිරීම නියාමනය කිරීමට නොහැකි වීම හේතුවෙන් ඉතා වැදගත් වැලි වැටි පද්ධති කිහිපයක්ම හානියට ලක්ව ඇති බව අනාවරණය විය.

iii. හිරිගල්පර ඉවත් කිරීම

වෙරළ තීරයට සමාන්තරව සාගර පතුලේ සිට ඉහළට විහිදී ඇති හිරිගල්පර නොගැඹුරු නිවර්තන ජලයේ පිහිටි දැඩි වේදිකාවක් වැනි ව්‍යුහයක් වේ. ඒවා සෑදී ඇත්තේ ජෛවී සංසටක වන ඇල්ගාවන් ශ්‍රාවය කරනු ලබන කැල්සියම් කාබනේට් මගිනි.

හිරිගල් වලට හානි පැමිණෙන අනෙක් සාධකය නම් ඩයිනමයිට් දැමීම වැනි අහිතකර ධීවර පන්ත ක්‍රම අනුගමනය කිරීම, මෙක්සි (Mexe) දැල් භාවිතය මගින් විසිතූරු මසුන් ඇල්ලීම, පතුල් දැල භාවිතය මගින් පොකිරිස්සන් ඇල්ලීම වැනි කටයුතුද “සුරුක්කු” “ලයිසා” වැනි තහනම් පන්ත භාවිතයද හේතුවන අතර මේවා හිරිගල්පර වල වාසය කරන දුර්ලභ මත්ස්‍යයන් අඩු වීමට හේතු වේ.

දකුණු, වයඹ සහ නැගෙනහිර වෙරළ තීරයන්හි සිදුවන වෙරළබඩ සංචාරක කර්මාන්තයේ වර්ධනය සෘජුව හෝ වක්‍රව හිරිගල්පර හානි වීමට බලපා ඇත. හිරිගල් මත පා තැබීම, නැංගුරම් ලෑම, වීදුරු පතුල් සහිත බෝට්ටු ගමනාගමනය සහ හිරිගල්පර කැබලි සිහිවටන ලෙස එක්රැස් කිරීම වැනි හේතූන් සෘජුවම මෙම පරිසර පද්ධති විනාශයට බලපා ඇති බව වාර්තා වී ඇත.

මෙයට අමතරව පසහිල්ලා වැනි විලෝපින් පැතිරී යාම මගින් හිරිගල්පර විශාල වශයෙන් විනාශ වීම සිදු වී ඇති බවත් ඊට හේතු වන්නේ විශාල ජනගහනයක් සිටින ප්‍රමාණය ඉක්මවා ධීවර කටයුතු කරන හෝ ගොඩබිම ප්‍රදේශ වලින් පෝෂක ගලා යාම ඉහළ යන ස්ථාන වලින් බව අනාවරණය වී ඇත.

(ආ) වෙරළ බාදනයේ ප්‍රතිපල

එක් එක් ප්‍රදේශවල සිදුවන වෙරළ බාදනය නිසා විවිධ ප්‍රතිපල උද්ගත වී ඇත.

i. ජනාවාස හා ගොඩනැගිලි විනාශ වීම.

වෙරළ බාදනයේ ප්‍රධාන ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ වෙරළාසන්න ජනාවාස විනාශ වීමයි. ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ වෙරළ ප්‍රදේශවල විශාල ජන සංඛ්‍යාවක් වාසය කිරීම හේතුවෙන් ඔවුන්ගේ ජනාවාස කෙරෙහි වෙරළ බාදනය ප්‍රබල ලෙස බලපා ඇත. එම නිසා නිවාස දේපල විනාශ වීම, ජීවිත හානි වීම ඉහළ ගොස් තිබේ. එමෙන්ම සංචාරක හෝටල්, වෙරළබඩ පොල් වගා විනාශ වීම හා නැවත ජනාවාස පුනරුත්ථාපනය කිරීමට රජයට විශාල වියදමක් දැරීමට සිදු වේ.

ii. ගොඩබිම මුහුදට සේදී යාම

වෙරළ බාදනයේ ප්‍රබලතම ගැටලුව ගොඩබිම ප්‍රදේශ මුහුද දෙසට සේදී යාම සහ එමගින් ගොඩබිම භූමි ප්‍රමාණය අඩු වීමයි. ශ්‍රී ලංකාවේ කල්පිටිය සිට යාල දක්වා ඇති කිලෝමීටර් 685 ක ප්‍රදේශයේ වෙරළාශ්‍රිත කොටස් වසරකට වර්ග මීටර් 17500 – 285000 තරම් ගොඩබිම කොටසක් වෙරළ බාදනය නිසා විනාශ වී යයි. උදාහරණ - 1840 – 1920 කාලය තුළ සීනිගම වෙරළාශ්‍රිතව පිහිටා තිබුණි. නමුත් එම කලාපයේ වෙරළ බාදනය ප්‍රබල වීම නිසා අද ගොඩබිම සිට සැතපුම් කාලක් දුරින් සීනිගම දේවාලය පිහිටා ඇත.

iii. සංචාරක කර්මාන්තය කෙරෙහි බලපෑම

ශ්‍රී ලංකාවේ දකුණු වෙරළ තීරය සංචාරක කර්මාන්ත සමඟ දැඩිව බැඳී පවතී. ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේණිගත හෝටල් වලින් 75% ද, හෝටල් කාමර වලින් 80% ක්ද පිහිටා ඇත්තේ වෙරළාශ්‍රිත බිම් තීරයෙහිය. වෙරළ බාදනය ප්‍රභල වන විට සංචාරක හෝටල්, ගිමන්හල්, හෝප්පහල්, පිහිනුම් තටාක වැනි භෞතික සම්පත් වලටත් හානි පැමිණේ. එමෙන්ම වෙරළ බාදනය හේතුවෙන් සංචාරක හෝටල් ආශ්‍රිත වෙරළ තීරයන් කුඩා වීම හේතුවෙන් පැමිණෙන සංචාරකයින් අවම වීමට ඉඩ සැලසීම ද සංචාරක කර්මාන්තය සඳහා වක්‍රානුකූලව බලපාන හේතූන් ලෙස නිරීක්ෂණය වේ.

iv. ධීවර කර්මාන්තය කෙරෙහි බලපෑම

වෙරළාශ්‍රිත විශාල ජනතාවගේ ප්‍රධාන කර්මාන්තය ධීවර කර්මාන්තයයි. මේ මගින් විශාල පිරිසක් සිය ජීවනෝපාය ගෙන යයි. එමෙන්ම වෙරළාශ්‍රිත ධීවර ජැටි, ශීතාගාර විශාල වශයෙන් පිහිටුවා ඇත. වෙරළ බාදනය ප්‍රබල වීමත්, සමහම මෙම ධීවර වරායන් වෙරළ බාදනයට ලක්වීමෙන් ධීවර යාත්‍රා වලටද හානි සිදු වී ඇත.

v. ගමනාගමනයට බාධා ඇතිවීම.

වෙරළ බාදනය ප්‍රබල වීමෙන් වෙරළාශ්‍රිත පරිවහන පද්ධතියට බාධා ඇතිවෙයි. වෙරළ බාදනය ප්‍රබල වීමෙන් මහාමාර්ග මෙන්ම දුම්රිය මාර්ග වලටද දැඩි තර්ජනයක් එල්ල වී ඇත. මේ වන විටත් ශ්‍රී ලංකාවේ නිරිත දිග වෙරළේ මහා මාර්ග සහ දුම්රිය මාර්ග වෙරළ බාදනයට ගොදුරු වී විනාශ වී ඇත. එමනිසා එම කලාපයේ ගමනාගමනය විටින් විට ඇනහිටී. එමෙන්ම මෙම පරිවහන පද්ධතිය විටින් විට ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමටද රජය විශාල මුදලක් වැය කරයි.

vi. ස්වාභාව සෞන්දර්ය විනාශ වීම

රටක වැදගත් ස්වාභාවික ජෛව විවිධත්වයෙන් අනූන පරිසර පද්ධතියක් ලෙස වෙරළ ප්‍රදේශ දැක්විය හැක. වෙරළාශ්‍රිත ස්වාභාවික සෞන්දර්ය රටක වටිනාකම කෙරෙහිත් ජනතාවගේ විවේකය, විනෝදය සඳහාත් බලපායි. මෙලෙස ප්‍රබල ලෙස වෙරළ බාදනය වන විට එහි සෞන්දර්යාත්මක අගය පිරිහී යයි. වෙරළ බාදනයේ තර්ජනයට ලක්ව ඇති මෙවැනි සෞන්දර්යාත්මක ස්ථාන 89 ක් පර්යේෂණ මගින් හඳුනාගෙන ඇත.

vii. වෙරළාශ්‍රිත ඓතිහාසික ස්ථාන විනාශ වීම

වෙරළාශ්‍රිත ප්‍රදේශ වල විවිධ ඓතිහාසික සහ විද්‍යාත්මක ස්ථාන පිහිටා ඇත. නමුත් වෙරළාශ්‍රිතව ප්‍රබලව සිදුවන වෙරළ බාදනය එම ඓතිහාසික ස්ථාන විනාශ කිරීම කෙරෙහි බලපා ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළාශ්‍රිත ප්‍රදේශ වල ව්‍යාප්ත වී ඇති මෙවැනි ඓතිහාසික ස්ථානයන් හඳුනාගෙන ඇත.

ඓතිහාසික ස්ථානය	පැතිරී ඇති දිස්ත්‍රික්කය
1. ශිව දේවාලය	කොළඹ - මෝදර
2. අයියනාර් දේවාලය	පුත්තලම -
3. දුම විහාරය	කළුතර - මොරගොල්ල
4. සීනිගම දේවාලය	ගාල්ල - සීනිගම
5. ගාලු කොටුව	ගාල්ල නගරය
6. දුම දේවාලය	ගාල්ල - තල්පේ දකුණ
7. විශ්ණු දේවාලය	මාතර දෙවි නුවර

8. සමුදුගිරි දේවාලය	මාතර දෙවි නුවර
9. කිරින්ද විහාරය	හම්බන්තොට කිරින්ද
10. තංගල්ල කොටුව	හම්බන්තොට - කොටුවේගොඩ
11. සමුදු විහාරය	අම්පාර - කුමන
12. විශ්ණු කෝවිල	යාපනය - නිරිමලේ
13. මුහුදු මහා විහාරය	අම්පාර - පොතුවිල්

වගු අංක - 02 (අන්තර්ජාලය ඇසුරෙනි)

(ඇ) වෙරළ බාදනය සඳහා පිළියම් ලෙස ක්‍රියාත්මක වූ ව්‍යාපෘති

වෙරළ බාදනය ශ්‍රී ලංකාව මුහුණ දෙන අඛණ්ඩ ගැටළුවක් බවට පත්ව තිබේ. එමඟින් සමාජ ආර්ථික සහ පාරිසරික ප්‍රතිවිපාක ජනිත කරයි. ස්වාභාවික හේතු මෙන්ම මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් සිදුවන වෙරළ බාදනය හේතුවෙන් වෙරළ තීරයන් අහිමි වීම, සංචාරක සහ විනෝදාත්මක කටයුතු අවහිර වීම, පොදු සහ පෞද්ගලික දේපල යටිතල පහසුකම් හානි වීම මෙයට ඇතුළත් වේ. වෙරළ බාදනය සඳහා වාර්ෂිකව කරනු ලබන විශාල පිරිවැය මෙන්ම හදිසි සහ ආපදා සහන සේවාවන් සඳහා දරන ලද පිරිවැය පහත දැක්වේ.

කාලවර්ෂය	විස්තරය	වැයකල මුදල
1985 – 1999	- කාලය තුළ වෙරළ බාදනය කළමනාකරණය සඳහා	රුපියල් මිලියන 1520
2001 – 2007	- ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සපයන ලද මූල්‍ය ආධාර යටතේ	රුපියල් මිලියන 03
	- සුනාමියට බලපාන ලද ප්‍රදේශ පුනරුත්ථාපනය සඳහා	} රුපියල් මිලියන 1.4
	වෙරළ පුනරුත්ථාපනය සඳහා වැයකර ඇති මුදල	
	- දකුණ, බටහිර සහ වයඹ වෙරළ තීරයන් සඳහා වැලි පෝෂණයට සහ අනෙකුත් වෙරළාසන්න කටයුතු සඳහා	} රුපියල් බිලියන 02

මේ අනුව ව්‍යුහාත්මක හා ව්‍යුහාත්මක නොවන කළමනාකරණ ක්‍රමෝපායන් භාවිතා කළද වෙරළ බාදනය දිගින් දිගටම පවත්නා ගැටළුවක් බව වර්ෂ 2010 – 2013 කාලය තුළ වාර්තා වී ඇති දිස්ත්‍රික්ක 10 ක හදිසි වෙරළ බාදන ස්ථාන 43 ක් වාර්තා වීම මගින් තහවුරු වී තිබුණි.

(වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම - 2018)

(ඇ) වෙරළ බාදන කළමනාකරණ මහා සැලැස්ම (Master plan for coastal Erosion Management)

1986 අගෝස්තු මස දී ඩැනීඩා තාක්ෂණික ආධාර යටතේ වෙරළ බාදන කළමනාකරණ මහා සැලැස්මක් සම්පාදනය කර තිබුණි. වෙරළ සංරක්ෂණය සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් සහ ඩෙන්මාර්ක් ජල හසුරු (DHI) විශේෂඥයින්ගෙන් සමන්විත කණ්ඩායමක් මගින් කරනු ලැබූ පුළුල් සමාජ, ආර්ථික, පාරිසරික සහ තෘතීයික විශ්ලේෂණයන් හේතු කොට ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ බාදන ගැටලුව සීමිත දත්ත, තොරතුරු ප්‍රමාණයක් මත අර්ථකථනය කරන ලද අතර එක් එක් වෙරළ තීරවල සිදුවිය හැකි බාදන අවම කිරීම සඳහා යොදාගත හැකි හොඳම තාක්ෂණික ප්‍රවේශය නිර්දේශ කර තිබුණි.

2.1.5. ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරයන්

සුන්දර ස්ථාන වලින් පිරුණු ශ්‍රී ලංකාව ලොව පුරා සිටින සංචාරකයන්ගේ ආකර්ශනයට ලක්වුණ දිවයිනක්. ලංකාව වටා තිබෙන රමණීය මුහුදු තීරය නිසා විදේශ සංචාරකයන් මෙහි පැමිණීමට වඩාත් ප්‍රියතාවයක් දක්වයි. මෙහි පැමිණෙන සංචාරකයන්ගේ නෙන් සිත් පැහැර ගන්නා වෙරළ තීරයන් කිහිපයක්ම රට වටා පිහිටා ඇත.

(අ) උණවටුන

දකුණු මුහුදු තීරය තුළ පිහිටා තිබෙන උණ වටුන වෙරළ තීරය ලංකාවේදී හමුවන සුන්දරම වෙරළ තීරයක්. වරෙක ඩිස්කවරි නාලිකාව විසින් උණ වටුන ලොව හොඳම නිවර්තන වෙරළ තීරය ලෙසින් නම් කර තිබුණි. විශාල ලෙස පැතිරී ගිය වෙරළ තීරයක් වන උණවටුන වෙරළ තීරයට ආසන්නව කොරල් පර පිහිටා තිබේ. එසේම විශාල මුහුදු ප්‍රදේශයක් හරහා එන දිය රැලි උණවටුන වෙරළේ අසිරිය වැඩි කරයි.

(ආ) ආරුගම්බේ වෙරළ

නැගෙනහිර වෙරළ තීරයෙහි පිහිටා තිබෙන සුන්දර වූ ආරුගම් බොක්ක වෙරළ තීරය ලංකාවේ තිබෙන පිරිසිදුම වෙරළ තීරයන්ගෙන් එකකි. ලෝකයේ සර්පින් ක්‍රීඩාවට ප්‍රසිද්ධ මුහුදු තීරයක් ලෙස ආරුගම් බොක්ක මුහුදු තීරය ප්‍රසිද්ධියට පත්ව තිබේ. 2004 වසරේදී ප්‍රථම ජාත්‍යන්තර රළ මත ලිස්සා යෑමේ තරඟාවලිය මෙහි පැවැත්වීම මගින් ආරුගම් බොක්ක සංචාරක පාරාදීපයක් ලෙස වඩාත් ප්‍රවලිත වී ඇත.

(ඇ) පාසිකුඩා

සුන්දර වෙරළ තීරයන්ගෙන් එකක් වන පාසිකුඩා වෙරළ තීරය කිලෝමීටරයක් පමණ දුරක් දක්වා විහිදී යන ස්වාභාවික දිය තටාකයක් මෙම වෙරළ තීරයෙහි දක්නට ලැබේ. එම ප්‍රදේශය තුළ රළ සෞම්‍ය ආකාරයට පැවතීම නිසා මෙහි පැමිණෙන සංචාරකයන්ට රිසිසේ මුහුදේ බැස විනෝද වීමට හැකියාව ලැබී තිබේ. මෙම වෙරළ තීරයේ අලංකාර කොරල් වැටියක්ද දක්නට ලැබේ. එම කොරල් වැටියෙන් අලංකාරයක් මෙන්ම ආරක්ෂාවක්ද ගෙන දෙන අතර වෙරළේ සෞම්‍ය රළ සහිත තටාකයක් නිර්මාණය වී තිබෙන්නේ එම කොරල් වැටිය මගින් මුහුදු රළ බිඳීම නිසා වේ.

(ඈ) මාබල් බීච්

නැගෙනහිර මුහුදු තීරය තුළ පිහිටා තිබෙන සුන්දරම වෙරළ තීරයක් වන මාබල් බීච් කොඩ්ඩියාර් බොක්කට මුහුණලා පිහිටා තිබේ. එම වෙරළ තීරයට දිවා කාලයේදී හිරු එළිය වැටී කිරිගරුඬ මතුපිටක් මෙන් දියුලන නිසාවෙන් කිරිගරුඬ වෙරළ යන නාමය ලැබී තිබේ. එසේම මෙම වෙරළ අසල මුහුදු ප්‍රදේශය නොගැඹුරු නිසා ජල තටාකයක් සේ දිස් වේ. එම නොගැඹුරු මුහුදු ප්‍රදේශයට හිරු රැස් පතිත වූ විට මාබල් ඇල්ලු පෙදෙසක් මෙන් දිස්වන නිසා මාබල් බීච් යන නමින් හඳුන්වයි.

(ඉ) නිලාවෙලි වෙරළ තීරය

දකුණු රට මුහුදු තීරයක් ලෙස සංචාරකයන් අතර ප්‍රසිද්ධියට පත්ව තිබෙන නිලාවෙලි වෙරළ තීරයට මඳක් දුරින් පිහිටා තිබෙන පරෙයි දූපත දිස් වෙයි. ලංකාවේ ඇති විශිෂ්ටතම නොගැඹුරු දියේ කිමිදුම් කටයුතු වල නිරත විය හැකි මධ්‍යස්ථානයක් ලෙසින් පරවි දූපත අසල මුහුදු හඳුනාගෙන තිබේ. එමෙන්ම ජල ක්‍රීඩා සඳහාද යෝග්‍ය නිලාවෙලි මුහුදු තීරයේ මනාව සංරක්ෂණය වූණු ජීව පරයක් දැක ගැනීමට හැකි අතර එය වර්ණවත් නිවර්තන මසුන් රාශියකට නවාතැන් සඳහා දෙනු ලබයි.

(අන්තර්ජාලය ඇසුරෙනි)

2.1.6. සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන

ශ්‍රී ලංකාව වටා කිලෝ මීටර 1620 ක පමණ ප්‍රමාණයක් විහිදී ගිය දර්ශණීය වෙරළ තීරය ආශ්‍රිතව කඩොලාන, කොරල් පර, වැලි කඳු, ජෛව විවිධත්වයෙන් පොහොසත් ස්ථාන වැනි සංවේදී පරිසර පද්ධති පිහිටා ඇත. මෙම වටිනා සම්පත් ආරක්ෂා කිරීම හා සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා මූලිකව කටයුතු කරන ආයතන වශයෙන් වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සහ වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව යන රාජ්‍ය ආයතන දෙක හඳුනාගෙන තිබේ. මෙම ආයතන දෙකෙහි කාර්යයන් වලට සහයෝගය දක්වන අනෙකුත් රාජ්‍ය ආයතන ලෙස සමුද්‍රීය පරිසර ආරක්ෂණ අධිකාරිය, ධීවර හා ජලජ සම්පත් අමාත්‍යාංශය, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව නම් කල හැකි වේ.

සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයක් යන්නෙන් වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂක ආඥා පනතේ (469 වන අධිකාරිය) (2) වන වගන්තියේ (1) වන උප වගන්තිය යටතේ නියමයක් මගින් පිහිටුවනු ලැබූ, සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයක් බවට පත් කරන ලද සහ ස්වාභාවික සම්පත් අධ්‍යයනය කිරීමට සහ නිරීක්ෂණය කිරීමට අවසර ලබා දී ඇති වුවද, හිරිගල් තට්ටු, මුහුදු තෘණ, මුහුදු පත්ල හෝ වෙනත් යම් පරිසර පද්ධති වැනි සමුද්‍රීය ස්වාභාවික සම්පත් වලින් මූලික වශයෙන් සංයුක්ත වන්නා වූ මුහුදු වෙරළක් සහ ඊට යාබද මුහුදු ප්‍රදේශ අදහස් වේ.

වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වර්තමානයේ සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන 29 ක් ප්‍රකාශයට පත් කර තිබුණ අතර වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආඥා පනතේ විධි විධාන වලට අනුකූලව මෙම සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන නියාමනය කිරීම සිදු වේ.

වෙරළ සම්පත් සංරක්ෂණය කිරීම පිණිස මූලිකව කටයුතු කරන අනෙක් ආයතන වන වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින්ද දැනට 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතට අනුව (2011 අංක 49 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සංශෝධන පනත) බලපෑමට යටත්වන ප්‍රදේශ, වෙරළ උද්‍යාන සහ සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ හා විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ ලෙස වර්ග කර වෙරළ කලාපයේ සම්පත් ආරක්ෂා කිරීම සහ සංරක්ෂණය කිරීම සිදු කරයි.

2.1.7. සම්බන්ධිත ආයතන හා කාර්යභාරය සහ අනෙකුත් ප්‍රතිපාදනයන්

2.1.7.1. වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

(අ) 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත (2011 අංක 49 දරන වෙරළසංරක්ෂණ සංශෝධන පනතේ 3(1) (ආ) අනුව මෙම පනත වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනත ලෙස සංශෝධනය වී ඇත.) අනුව වෙරළ සංරක්ෂණ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කරන රාජ්‍ය ආයතනය වන්නේ වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව වන අතර 1981 අංක 57 දරන පනතට අනුව වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්යභාරය පහත පරිදි වේ.

- i. වෙරළ කලාපය පිළිබඳ සමීක්ෂණයක් කිරීම සහ වෙරළ කලාපය කළමනාකරණය කිරීමේ සැලැස්මක් සකස් කිරීම සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම.
- ii. වෙරළ කලාපය ඇතුළත සංවර්ධන කටයුතු විධිමත් කිරීම.
- iii. වෙරළ කලාපය ඇතුළත වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා වැඩ යෝජනා සකස් කිරීම හා ඒවා ක්‍රියාවෙහි යෙදවීම සඳහා විධි විධාන සැලැස්වීම.
- iv. ඇතැම් ලිඛිත නීති වල අනුයාත සංශෝධන ඇති කිරීම සඳහා සහ ඊට සම්බන්ධ හෝ අනුශාංගික කාරණා සඳහාද විධි විධාන සැලැස්වීම.
- v. වෙරළ සංරක්ෂණය කිරීමේ කාර්යය සඳහා වෙනත් දෙපාර්තමේන්තු, නියෝජ්‍යාතන සහ ආයතන සමඟ සහයෝගීත්වයෙන් පර්යේෂණ පැවැත්වීම.

වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණයට අදාළව වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණය දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්යභාරයන් හඳුනා ගැනීමේ අමාත්‍යාංශ

වර්ෂය	දිනය	ගැසට් පත්‍ර අංකය	අදාළ අමාත්‍යාංශය
2010	2010.04.30	1651/20	වරාය හා ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය
2010	2010.11.22	1681/3	රාජ්‍ය ආරක්ෂණ අමාත්‍යාංශය (රාජ්‍ය ආරක්ෂණ හා නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය)
2015	2015.09.21	1933/13	මහවැලි සංවර්ධන හා පරිසර අමාත්‍යාංශය
2020	2020.08.09	2187/27	නාගරික සංවර්ධන වෙරළ සංරක්ෂණ අපද්‍රව්‍ය බැහැරලීම හා ප්‍රජා පවිත්‍රතා කටයුතු රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය

වගු අංක - 03

(ආ) 2011 අංක 49 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනතින් නම් කළ ප්‍රදේශ

2011 අංක 49 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනතින් සංශෝධිත 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ III (අ) කොටස 22 (ආ) (I), III (ආ) 22 (ඇ) (I) සහ III ඇ කොටස 22 (ඉ) (I) බලපෑමට යටත් වන ප්‍රදේශ, වෙරළ උද්‍යාන සහ සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ සහ විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ ලෙස අමාත්‍යවරයා විසින් ගැසට් පත්‍රය මගින් පල කරනු ලබන නියමයන් මගින් ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබිය හැකි අතර එම ප්‍රදේශ පහත සඳහන් පරිදි විස්තර කල හැකි වේ.

i. බලපෑමට යටත්වන ප්‍රදේශ

1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 22 ආ (I), (අ), (ආ) සහ (ඇ) අනුව වෙරළ කලාපය ඇතුළත හෝ වෙරළ කලාපයට යාබදව ඒ ප්‍රදේශ දෙකම ඇතුළත් වූ හෝ යම් ජල ස්කන්ධයක් හෝ යම් ජල ස්කන්ධයක කොටසක් ඇතුළත හෝ යම් කලපුවක කොටසක හෝ කලපුවක යම් පර්යන්ත ප්‍රදේශයක යම් ප්‍රදේශයක් බලපෑමට යටත්වන ප්‍රදේශයක් වශයෙන් හැඳින්විය හැක.

ii. වෙරළ උද්‍යාන

පනතේ III (ආ) කොටසේ 22 (ඇ) (I) අනුව වෙරළ කලාපය ඇතුළත යම් ප්‍රදේශයක ස්වාභාවික දර්ශනීයත්වය සහ ජෛව විවිධත්වය සුරක්ෂිත කිරීම අවශ්‍ය යැයි අමාත්‍යවරයාගේ මතය වන්නා වූ අවස්ථාවක වෙරළ කලාපය ඇතුළත වූ ප්‍රදේශයක් ගැසට් පත්‍රයේ පල කරනු ලබන නියමයන් මගින් වෙරළ උද්‍යානයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනු ලබයි. පනතේ III (ආ) කොටසේ 22 (ඇ) (2) අනුව ඒ උද්‍යාන පරිපාලනය කල යුතු ආකාරය, ඒ ප්‍රදේශය ඇතුළත කරගෙන යා හැකි කටයුතු සහ ඒ ප්‍රදේශ වලට ඇතුළු වීමට අවසර දෙනු ලබන තැනැත්තන් දැක්වෙන නියෝග අමාත්‍යවරයා විසින් සාදනු ලබයි.

iii. සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ

පනතේ 22 ඇ (I) අනුව වෙරළ හා ජලජ පරිසර පද්ධතිය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා යම් ප්‍රදේශයක් තුළ විශේෂ පියවර ගතයුතු විටෙක අමාත්‍යවරයා විසින් එවැනි ප්‍රදේශයක් සංරක්ෂණ ප්‍රදේශයක් වශයෙන් ගැසට් පත්‍රයේ පල කරනු ලබන නියමයන් මගින් ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලබයි.

iv. විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ

පනතේ 22 ඉ (I) අනුව නිශ්චිත භූ විද්‍යාත්මක ප්‍රදේශයක් ඇතුළත සම්පත් කළමනාකරණය සැලැස්ම කිරීම සඳහා සහයෝගීතා එළැඹීමක් අවශ්‍ය යැයි තමාට පෙනී යන්නේ නම්, අමාත්‍යවරයා විසින් වෙරළ කලාපය ඇතුළත වූ හෝ වෙරළ කලාපයට යාබද වූ හෝ වෙරළ කලාපය සහ යාබද ඉඩම් ප්‍රදේශ යන දෙකෙන්ම සමන්විත වූ හෝ ප්‍රදේශයක් ගැසට් පත්‍රයේ පල කරනු ලබන නියමයන් මගින් විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනු ලබයි. එසේ වුවද කිසිම ප්‍රදේශයක්, ඒ ප්‍රදේශය මේ පනතේ විධි විධාන යටතේ පිළියෙල කරන ලද වෙරළ කලාප සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්මෙහි ඇතුළත් කරනු ලැබ ඇත්තේ නම් මිස, විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශයක් වශයෙන් නම් කරනු නොලැබිය යුතු යැයි පනතේ සඳහන් වේ.

මේ අනුව 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 22 (ආ) වගන්තියේ (I) වන උප වගන්තියේ (අ) ඡේදයට අනුව අංක 2076/29 දරන 2018 ජූනි මස 06 දිනැති ගැසට් නිවේදනය මගින් පානම වැලි කඳු වැටිය සහ අංක 2126/46 දරන 2019 ජූනි මස 06 දිනැති ගැසට් නිවේදනය මගින් සැන්ඩිකාඩු වැලි කඳු වැටිය බලපෑමට යටත් වන ප්‍රදේශයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කර තිබුණි.

iv. සැන්ඩිකාඩු වැලි කඳු වැටිය

පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයේ මුන්දලම ප්‍රාදේශීය ලේකම් බල ප්‍රදේශයට අයත් පුනපිටිය ග්‍රාම නිලධාරී වසමට අයත් සැන්ඩිකාඩු ඉඩමෙහි පිහිටි මෙම වැලි කඳු වැටිය මනරම් වෙරළ තීරයක පිහිටි ස්වාභාවික සම්පතක් වන අතර හෙක්ටයාර 27 ක පමණ ප්‍රදේශයක් පුරා පැතිර පවතින මෙම කඳුවැටිය ආශ්‍රිතව හඳුනා ගන්නා ලද ප්‍රධාන ගැටළු අතර අනවසර වැලි ඉවත් කිරීම, ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීම හා අනවසර වගා කටයුතු සිදු කිරීම සිදුවන බව වාර්තා වී ඇති අතර ඒ තුළින් මෙම කඳු වැටියට සිදුවිය හැකි හානිය වලක්වා ගැනීම පිණිස වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තු විසින් “බලපෑමට යටත් වූ ප්‍රදේශයක් ලෙස” ප්‍රකාශ කර තිබුණි.

V. පානම වැලි කඳු වැටිය

නැගෙනහිර පළාතේ අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ, ලාභ්‍රගල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයට අයත් පානම උතුර හා පානම දකුණ ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාස තුළ පිහිටි පානම වැලි කඳු වැටිය පාරිසරික වශයෙන් ඉතා වැදගත් ප්‍රදේශයක් වන අතර එම වැලි කඳු වැටිය අහිතකර බලපෑමකින් තොරව ආරක්ෂා කිරීම පිණිස “බලපෑමට යටත් වූ ප්‍රදේශයක්” ලෙස වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ප්‍රකාශයට පත් කර තිබුණි.

(ඇ) වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම

වෙරළබඩ ප්‍රදේශයන්හි ජනගහන වර්ධනය සහ ආර්ථික කටයුතු වේගවත් වීම සමඟ ශ්‍රී ලංකාවේ සම්පත් වලින් අනුන වූත් ගතික වූත් වෙරළ බඩ ප්‍රදේශයක් සංරක්ෂණය, සංවර්ධනය සහ තිරසාර භාවිතය ඉලක්ක කොටගත් කළමනාකරණ සැලැස්මක අවශ්‍යතාවය හඳුනාගෙන 1981 අංක 57 දරණ වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 12 (1) වගන්තිය යටතේ වෙරළ කලාපය කළමනාකරණය කිරීමේ සැලැස්ම වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව මගින් පිළියෙල කර තිබුණි.

පනතට අනුකූලව පළමු වෙරළ කලාප කළමනාකරණ සැලැස්ම 1990 වර්ෂයේදී සකස් කර තිබුණු අතර 1997 සහ 2004 වසර වලදී එම සැලැස්ම සංශෝධනය කර තිබුණි. 2011 අංක 49 දරණ වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ (සංශෝධන) පනතේ නෛතික විධිවිධාන වලට අනුකූලව 2018 වර්ෂයේදී වෙරළ කලාප සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම පිළියෙල කර තිබුණි. 2018 වර්ෂයේ වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ කළමනාකරණ සැලැස්ම මගින් වෙරළ තීර කළමනාකරණය, වෙරළබඩ දූෂණය, වෙරළ බඩ පරිසර පද්ධති කළමනාකරණය, විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ සහ නියාමන යාන්ත්‍රණය වශයෙන් ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර පහක් ඔස්සේ කළමනාකරණ කටයුතු සීමා කොට තිබුණි.

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ කලාප කළමනාකරණ වැඩසටහන ආරම්භ කිරීම සඳහා හේතු වූ ප්‍රධානම සාධකය ලෙස වෙරළ බාදන ගැටලුව හඳුනාගෙන තිබුණි.

2.1.7.2. සමුද්‍රීය පරිසර ආරක්ෂණ අධිකාරිය

සමුද්‍රීය පරිසර ආරක්ෂණ අධිකාරිය 2008 අංක 35 දරණ සමුද්‍ර දූෂණය වැළැක්වීමේ පනත මඟින් පිහිටුවා බලාත්මක වන අතර “ශ්‍රී ලංකාවේ ජල තීරයේ හෝ වෙනත් යම් සමුද්‍රීය කලාපයක හෝ ශ්‍රී ලංකාවේ පෙර වෙරළ සහ වෙරළ කලාපය හෝ දූෂණය වැළැක්වීම පාලනය කිරීම සහ අවම කිරීම සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම පිණිස ද ඒ හා සම්බන්ධ හෝ එම අනුෂාංගික කරුණු සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම” මෙමඟින් සිදුවේ. අනාගත පරපුර සඳහා සෞඛ්‍ය සම්පන්න වෙරළබඩ හා සාගර පරිසරයක් යන්න මෙම අධිකාරියේ දැක්ම වේ.

2.1.7.3. වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

1949 වර්ෂයේ දී ආරම්භ කරන ලද වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවෙහි මූලික කාර්යභාරය වන්නේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ වනජීවී සම්පත් සංරක්ෂණය කිරීමයි. වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (469 වන අධිකාරිය) හා 2009 අංක 22 දරණ වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (සංශෝධිත) මඟින් සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන ප්‍රකාශයට පත්කිරීම හා ඊට අදාල ආනුෂාංගික කරුණු දක්වා තිබේ.

2.1.7.4. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව

1890 වර්ෂයේදී ආරම්භ කරන ලද ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ දැක්ම වනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාවිද්‍යාත්මක උරුමය පිළිබඳ නිසි කළමනාකරණය ප්‍රවර්ධනය කිරීම යි. 1940 අංක 09 දරණ පුරාවස්තු ආඥා පනතේ 02 ,16 සහ 47 යන වගන්ති අනුව පුරාවස්තු ඒවා පොළොව යට තිබුණද, ගංභාවක හෝ විලක හෝ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය (මුහුද) සමුද්‍රය ඇතුළත හෝ තිබුණද ඒවා එම පනතේ විධිවිධාන වලට යටත්ව රජයේ දේපළ ලෙස සැලකිය යුතු අතර ශ්‍රී ලංකාව සතු මුහුදු සීමාවේ පිහිටි මුහුදු ජලය තුළ තැන්පත්ව ඇති පුරාවස්තු වල අයිතිය පුරාවිද්‍යා අධ්‍යක්ෂක ජනරාල් වෙත පවරා ඇත.

2.1.7.5. ධීවර හා ජලජ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව

ධීවර සහ ජලජ සම්පත් තිරසරභාවයෙන් යුක්තව පවත්වා ගනිමින් ධීවර ප්‍රජාවගේ සමාජ ආර්ථික තත්ත්වය ශක්තිමත් කිරීම හරහා ජාතික ආර්ථිකයට ප්‍රශස්ථ දායකත්වයක් ලබාදීම මෙම දෙපාර්තමේන්තුවේ දැක්ම වේ. 1996 අංක 02 දරණ ධීවර සහ ජලජ සම්පත් පනතේ ප්‍රතිපාදන මඟින් ධීවර මෙහෙයුම් සඳහා බලපත්‍ර ලබාදීම, දේශීය ධීවර බෝට්ටු ලියාපදිංචි කිරීම, විෂ සහ පුපුරන ද්‍රව්‍ය භාවිතය සහ සන්නකයේ තබා ගැනීම තහනම් කිරීම, තහනම් කරන ලද ධීවර ආම්පන්න සහ මසුන් ඇල්ලීමේ ක්‍රම, ශ්‍රී ලංකා ජල තීරයේ යම් ප්‍රදේශයක හෝ ඊට යාබද යම් ගොඩබිම් ප්‍රදේශයක් හෝ ඒ ජල තීර ප්‍රදේශය හා ගොඩබිම් ප්‍රදේශ යන දෙකම හෝ ධීවර රක්ෂිත ප්‍රදේශ වශයෙන් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සහ ධීවර රක්ෂිත ප්‍රදේශ වල තහනම් ක්‍රියා යනාදිය සම්බන්ධයෙන් ද විධිවිධාන සලසා තිබේ.

2.1.7.6. මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය

1980 අංක 47 දරණ ජාතික පරිසර පනත යටතේ වර්ෂ 1981 අගෝස්තු මස මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය ස්ථාපනය කර ඇති අතර “විශිෂ්ඨ සේවාවක් තුළින් පිවිතුරු හරිත පරිසරයක්” යන්න අධිකාරියේ දැක්ම වේ. 1980 අංක 47 දරණ ජාතික පරිසරික පනතේ ප්‍රතිපාදන මඟින් දේශීය ජල තීරය දූෂණය කිරීම, සීමා කිරීම, විධිමත් කිරීම සහ පාලනය කිරීම, ශ්‍රී ලංකා දේශීය ජල තීරය දූෂණය කිරීමට අවසර දීම නොකල යුතුය යනාදී කරුණු සම්බන්ධයෙන් ද විධිවිධාන සලසා තිබේ.

2.2. විගණනය සඳහා අධිකාරි බලය

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ (154) (3) ව්‍යවස්ථාව සමඟ කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරණ ජාතික විගණන පනතේ ඇතුළත් විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී.

2.3. විගණන අරමුණ හා උප අරමුණු

දේශීය, කලාපීය සහ ජාතික ක්‍රියාපිළිවෙලවල් මගින් වෙරළ හා වෙරළ සම්පත් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා කටයුතු කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා එමඟින් ගෝලීය තිරසාර සංවර්ධනය සඳහා දායකත්වය ලබා දීම පරීක්ෂාව අරමුණ විය. මෙහිදී පහත උප අරමුණු සලකා බලන ලදී.

- I. සම්බන්ධිත ආයතන වල කාර්යභාරය හා වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාවේ බලපාන රෙගුලාසි සමාලෝචනය
- II. එම කාර්යභාරය සඳහා ක්‍රියාත්මක විවිධ ව්‍යාපෘති වල කාර්යසාධනය ඇගයීම
- III. වෙරළ කලාප සම්බන්ධ වර්තමානයේ පවතින පාරිසරික හානිය හා ඒ තුළින් දිගුකාලීන වශයෙන් පැන නැගිය හැකි පාරිසරික ගැටළු හඳුනා ගැනීම

2.4. විගණනය සඳහා ප්‍රවේශය

- (අ) වාර්තාවේ 2.1.2. ඡේදයේ දක්වා ඇති පරිදි ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරයේ ඇති වැදගත්කම හේතුවෙන් ඒ කෙරෙහි ඇති වී ඇති තර්ජන අවබෝධකර ගැනීම හා ඒ පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ වැදගත්කම අවධාරණය කිරීම.
- (ආ) නොනැසුණු වෙරළ තීරයක් පැවතීමේ වැදගත්කම සැලකීමේදී වෙරළ තීරය විනාශ වීමෙන් සමාජමය, ආර්ථික හා පාරිසරික වශයෙන් ඇති කරන බලපෑම වැඩි අවදානයක් යොමු විය යුතු ගැටළුවක් බවට පත් වී තිබීම හා ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන වල පැවැත්ම උදෙසා පවතින තර්ජන ක්‍රමිකව වර්ධනය වීම පිළිබඳව විවිධ පාර්ශව විසින් කෙරෙන අනාවරණය කිරීම් හේතුවෙන් අදාල පාරිසරික ගැටළු හා ආනුශංගික ගැටළු සාකච්ඡා කිරීම මෙම විගණනයේ මූලික පදනම විය.

2.5. විගණන විෂය පථය හා විෂය පථය සීමාවීම

2.5.1. ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන් වලට අනුකූල වීම

උත්තරීතර විගණන ආයතනයන්ගේ ජාත්‍යන්තර විගණන ප්‍රමිති වලට (ISSAI 5110 – ISSAI 5140) අනුකූලව මාගේ විගණනය සිදු කරන ලදී.

2.5.2. විෂය පථය

මෙම වාර්තාවෙන් පෙන්වුම් කර ඇති නිරීක්ෂණයන් මගින් නිගමනයන්ට එළඹීමේදී එහි විෂයපථය සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණයන් විය.

(අ) පහත සඳහන් ආයතන මගින් වෙරළ හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංරක්ෂණය සඳහා ගෙන ඇති නෛතිකමය ප්‍රතිපාදන, ක්‍රියාමාර්ග ඇගයීමට ලක් කිරීම.

- i. වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව
- ii. වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව
- iii. සමුද්‍රීය පරිසර ආරක්ෂණ අධිකාරිය
- iv. ධීවර දෙපාර්තමේන්තුව
- v. මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය
- vi. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව
- vii. පරිසර අමාත්‍යාංශය

(ආ) මෙහිදී වෙරළ බාදනය වේගවත් කරන මානව ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් අදාළ ක්‍රියාකාරකම් තුළින් වැඩි බලපෑමක් එල්ල වී ඇති ප්‍රදේශ නියැදි පදනමින් පරීක්ෂාවට ලක් කරන ලදී.

(ඇ) මෙම පාරිසරික ගැටළුව හා සම්බන්ධ විද්‍යාත්මක තහවුරු කිරීම් සඳහා විශේෂඥ වාර්තා මත පදනම්ව සිදු කරන ලදී.

2.5.3. විෂය පථය සීමා වීම

(අ) මෙම වාර්තාවේ ඇතුළත් කරුණු තහවුරු කර ගැනීම සඳහා අදාළ පාර්ශව වෙතින් තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා කටයුතු කිරීමේදී ඊට යහපත් ප්‍රතිචාර නොදැක්වූ අවස්ථා පැවතීම.

(ආ) 2020 වර්ෂයේ පැවැති කොවිඩ් 19 වසංගත තත්වය හේතුවෙන් ස්ථානීය පරීක්ෂණ සීමිත සංඛ්‍යාවක් පමණක් ඉටු කිරීමට සිදු විය.

2.6. විගණන ක්‍රමවේදය

පහත සඳහන් ක්‍රමවේද ඔස්සේ සාක්ෂිමය කරුණු රැස් කරන ලදී.

(අ) ලේඛනමය සාක්ෂි

- ලිපිගොනු
- පුවත්පත් ලිපි
- සඟරා

(ආ) භෞතික නිරීක්ෂණයන්

- ක්ෂේත්‍ර වාරිකා

(ඇ) අනෙකුත් සාක්ෂි

- සාකච්ඡා සටහන්
- ප්‍රශ්නාවලි
- පර්යේෂණ වාර්තා
- ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම හා මාර්ගෝපදේශ
- අයවැය කථා

2.7. විගණන නිර්ණායක හා උප නිර්ණායක

2.7.1. බලපවත්නා රෙගුලාසි හා අණපනත්

- i. 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත
- ii. 2009 අංක 41 දරන වෙරළ ආරක්ෂණ පනත
- iii. වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආඥා පනත 469 වන අධිකාරිය
- iv. 1980 අංක 47 දරන ජාතික පාරිසරික පනත
- v. 2008 අංක 35 දරණ සමුද්‍ර දූෂණය වැලැක්වීමේ පනත
- vi. 1996 අංක 02 දරණ ධීවර හා ජලජ සම්පත් පනත
- vii. 1940 අංක 09 දරන පුරාවස්තු ආඥා පනත

2.7.2. ප්‍රතිපත්ති හා සැලැස්ම

- i. 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ 12 (1) වගන්තිය යටතේ නිකුත් කරන ලද අංක 2072/58 – 2018 මැයි මස 25 දිනැති ගැසට් නිවේදන ප්‍රකාර ශ්‍රී ලංකා වෙරළ කලාප සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම
- ii. හරිත ලංකා ජාතික වැඩසටහන

2.7.3. අදාළ රෙගුලාසි අනුව ක්‍රියාකල යුතු ආකාරය

උප නිර්ණායක	අවධානයට යොමු කල ක්ෂේත්‍රය
1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත - 04 වන වගන්තිය (ආ) කොටස 06 වන වගන්තිය සහ 07 වන වගන්තිය (සංශෝධිත පනත)	වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා වැඩ යෝජනා ක්‍රම සකස් කිරීම. උපදේශක සභාවක් පිහිටුවීම.
1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත - 11 (1) වගන්තිය සහ 08 වන වගන්තිය (2011 සංශෝධිත පනත)	සමීක්ෂණ වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කිරීම.
1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත - 12 (1) උප වගන්තිය සහ 9 (2) (2011 සංශෝධිත පනත)	වෙරළ කලාප සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණය සැලැස්මක් ඉදිරිපත් කිරීම.
1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත - 12 (1) උප වගන්තියේ (ඉ) ඡේදය	පර්යේෂණ පැවැත්වීම සඳහා නිර්ණායක ඉදිරිපත් කිරීම.
1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත - III වන කොටස 14 (1) වගන්තිය	අවසර පත්‍රයක අධිකාරිය යටතේ හැර කිසිම තැනැත්තකු විසින් වෙරළ කලාපය තුළ යම් සංවර්ධන කාර්යයක නිරත නොවිය යුතුය.
1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත - III (අ) කොටස 22 (ආ) කොටස 22 (ඇ) (1), 22 (ඈ) (1), III (ඇ) කොටස, 22 (ඉ) (1), III (ඈ) කොටස 226 (1), III හා 2011 අංක 49 සංශෝධන පනතේ 19 වන වගන්තිය	බලපෑමට යටත් වන ප්‍රදේශ, වෙරළ උද්‍යාන සහ සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ, විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ ගැසට් කිරීම සහ වෙරළ ප්‍රවේශ සැලැස්ම පිළියෙල කිරීම.
වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (469 වන අධිකාරිය) හා 2009 අංක 22 දරණ වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (සංශෝධිත) 2 (1) උප වගන්තිය (ඉ) ඡේදය	සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන ප්‍රකාශයට පත් කිරීම.

<p>වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (469 වන අධිකාරිය) - 3 (ආ) ඡේදය, 2009 අංක 22 දරණ සංශෝධිත පනතේ 5 වන වගන්තිය</p>	<p>සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයකට කිසිම තැනැත්තෙකුට නැරඹීම සඳහා හැර ඇතුළු වීමට අවසර නොමැති වීම.</p>
<p>වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (469 වන අධිකාරිය) - 3 (ඇ) ඡේදය :- 5 වන වගන්තිය</p>	<p>සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයක සතුන් මැරීම, දඩයම් කිරීම, පැළෑටි වලට හානි කිරීම, විනාශ කිරීම නොකළ යුතුය.</p>
<p>වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (469 වන අධිකාරිය) -03 වන උප වගන්තියේ (අ) (ඇ) ඡේදය 2009 අංක 22 දරණ සංශෝධිත පනත 05 වන වගන්තිය</p>	<p>සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයක ක්‍රියාත්මක කිරීමට නීතියෙන් හෝ වාරිත්‍රයෙන් හෝ පරිවය අනුව අත්කර ගන්නා වූ අයිතිවාසිකමක් එම සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයේ පිහිටුවීමේ දිනයට පෙරාතුව ඒ තැනැත්තා විසින් එසේ අත්කර ගනු ලැබූ අයිතිවාසිකමක් ක්‍රියාත්මක කිරීම කලින් සඳහන් විධි විධාන වලින් තහනම් කරන ලෙස හෝ සීමා කරන ලෙස නොසැලකිය යුතුය. යම් සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයක ක්‍රියාත්මක කල හැකි වාරිත්‍ර හෝ ව්‍යවහාර සහ සාම්ප්‍රදායික පරිවයක් අමාත්‍යවරයා විසින් නියම කරනු ලැබිය හැක.</p>
<p>වනසත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥා පනත (469 වන අධිකාරිය) - 5 වන වගන්තියේ (ආ) ඡේදය 2009 අංක 22 දරණ සංශෝධිත පනත 05 වගන්තිය</p>	<p>සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යානයකට ඇතුළු වීමට හෝ ඒ තුළ රැඳී සිටීමට අවසර ලැබුණු තැනැත්තකු එම ස්ථානයට තර්ජනයක්, හිරිහැරයක් වන බව පෙනී ගිය විට එම තැනැත්තා එම ස්ථානයෙන් ඉවත් කරනු ලැබිය හැකිය.</p>
<p>අංක 2072/2018 මැයි 25 දිනැති ගැසට් නිවේදනය ප්‍රකාරව ශ්‍රී ලංකා වෙරළ කලාප සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම</p>	<p>ජාතික සංවර්ධන ඉලක්කයන්ට අනුකූලව වෙරළබඩ පරිසරය සහ එහි සම්පත් තිරසර ලෙස භාවිත කිරීම දිගුකාලීනව සහතික කිරීම සඳහා මෙම සැලැස්ම සකස් කර ඇත.</p>
<p>1980 අංක 47 දරණ ජාතික පාරිසරික පනත IV (ආ) කොටස 23 (උ) සහ 23 (ඌ) වගන්තිය</p>	<p>දේශීය ජල තීරය දූෂණය කිරීම, සීමා කිරීම, විධිමත් කිරීම සහ පාලනය කිරීම. ශ්‍රී ලංකා දේශීය ජල තීරය දූෂණය කිරීමට අවසර දීම නොකළ යුතුය.</p>

<p>2008 අංක 35 දරණ සමුද්‍ර දූෂණය වැළැක්වීමේ පනත</p> <p>III වන කොටස 14 (1) (ඌ) වගන්තිය</p>	<p>සමුද්‍රීය පරිසර සභාවේ සාමාජිකයකු වීම</p>
<p>2008 අංක 35 දරණ සමුද්‍ර දූෂණය වැළැක්වීමේ පනත - VIII වන කොටස 27 වන වගන්තිය</p>	<p>අධිකාරියෙන් ලබාගත් අවසර පත්‍රයක නියමයන්ට සහ කොන්දේසි වලට අනුකූලව මිස ශ්‍රී ලංකා ජල තීරයට හෝ වෙනත් යම් සමුද්‍රීය කලාපයකට තෙල්, හානිකර ද්‍රව්‍ය හෝ වෙනත් දූෂක ද්‍රව්‍යයක් ඉවත දමන යම් තැනැත්තකු මේ පනත යටතේ වරදකට වරදකරු විය යුතුය. වරදකරු කරනු ලැබූ විට රුපියල් මිලියන 04 ට නොඅඩු වන්නා වූ සහ රුපියල් මිලියන 03ට නොඅඩු වන්නා වූ දඩයකට යටත් විය යුතුය.</p>
<p>2008 අංක 35 දරණ සමුද්‍ර දූෂණය වැළැක්වීමේ පනත - IX වන කොටස 34 (2) (ආ) (ඇ) (ඈ) වගන්තිය</p>	<p>ධීවර කටයුතු ඇතුළුව සමුද්‍රීය වෙරළබඩ වරාය හෝ මෝදර කටයුතු , සංචාරක කටයුතු ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ වෙරළ සහ කොරල් ගල්පර ඇතුළු ශ්‍රී ලංකා දේශීය ජල තීරයේ හෝ සමුද්‍රීය කලාපයේ හෝ පෙර වෙරළ කලාපයේ සංචාරකයන්ගේ සිත් ගන්නා තැන් ආරක්ෂා කිරීම සහ සංවර්ධනය කිරීම. වෙරළබඩ ප්‍රදේශයේ ජනතාවගේ සෞඛ්‍ය සහ යහපත සජීවී මුහුදු සම්පත් සහ වන සතුන් ආරක්ෂා කිරීම සහ සංරක්ෂණය කිරීම ඇතුළත් වේ.</p>
<p>1996 අංක 02 දරණ ධීවර සහ ජලජ සම්පත් පනත</p> <ul style="list-style-type: none"> - II වන කොටස 6 (1) - III වන කොටස 15 (1), (2) - IV වන කොටස 27 (1) - IV වන කොටස 28 - V වන කොටස 36 (අ) (ආ) (ඇ) (ඈ) (ඉ) - 37 වන වගන්තිය (අ) (ආ) (ඇ) 	<p>ධීවර මෙහෙයුම් සඳහා බලපත්‍ර ලබාදීම. දේශීය ධීවර බෝට්ටු ලියාපදිංචි කිරීම. විෂ සහ පුපුරන ද්‍රව්‍ය භාවිතය සහ සන්තකයේ තබා ගැනීම තහනම් කිරීම. තහනම් කරන ලද ධීවර ආම්පන්න සහ මසුන් ඇල්ලීමේ ක්‍රම. ශ්‍රී ලංකා ජල තීරයේ යම් ප්‍රදේශයක හෝ ඊට යාබද යම් ගොඩබිම් ප්‍රදේශයක් හෝ ඒ ජල තීර ප්‍රදේශය හා ගොඩබිම් ප්‍රදේශ යන දෙකම හෝ ධීවර රක්ෂිත ප්‍රදේශ වශයෙන් ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබිය හැකිය. ධීවර රක්ෂිත ප්‍රදේශ වල තහනම් ක්‍රියා</p>
<ul style="list-style-type: none"> - 1940 අංක 09 දරණ පුරාවස්තු ආඥා පනත 02 වන වගන්තිය සහ 16 වන වගන්තිය 47 වන වගන්තිය 	<p>පුරාවස්තු ආඥා පනතට අනුව ඇමතිවරයා විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද වසර සියයට වඩා පැරණි ඕනෑම භෞතික වස්තුවක් පුරා වස්තුවක් ලෙස සැලකිය හැකි අතර වසර සියයට වඩා පැරණි ඕනෑම තාත්වික ස්මාරකයක් පැරණි ස්මාරකයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කල හැකිය. රෙගුලාසි මගින් දැනටමත් සොයා</p>

	<p>නොගත් පුරාවස්තු ඒවා පොළොව යට තිබුණද, ගංඟාවක හෝ විලක හෝ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය (මුහුදු) සමුද්‍රය ඇතුළත හෝ තිබුණද ඒවා මෙම පනතේ විධිවිධාන වලට යටත්ව රජයේ දේපළ ලෙස සැලකිය යුතුය.</p> <p>ශ්‍රී ලංකාව සතු මුහුදු සීමාවේ පිහිටි මුහුදු ජලය තුළ තැන්පත්ව ඇති පුරාවස්තු වල අයිතිය පුරාවිද්‍යා අධ්‍යක්ෂක ජනරාල් වෙත පවරා ඇත.</p> <p>රටේ වෙරළබඩ තීරයේ නැව් තොටුපලවල සහ වරායවල් ඉදි කිරීම හෝ ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා ඉඩම් එළි කිරීම හෝ මුහුදු පත්ලට අලාභහානි කරන්නට පෙර, එබඳු දේ කිරීමට අපෙක්ෂා කරන ආයෝජකයෙකු විසින් පුරාවිද්‍යා බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේ සමීක්ෂණ වාර්තාවක් ලබා ගත යුතුය.</p>
--	---

වගු අංක - 04

3. විගණන නිරීක්ෂණ

3.1. ආයතනික හා නෛතික පසුබිම

3.1.1. වෙරළ සංරක්ෂණ පනත

1988 අංක 64 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ (සංශෝධන) පනතින් සහ 2011 අංක 49 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ (සංශෝධන) පනතින් සංශෝධනය වූ 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනත පිහිටුවීමේ ප්‍රධාන අරමුණු වන්නේ වෙරළ කලාපය පිළිබඳ සමීක්ෂණයක් කිරීම සහ වෙරළ කලාපය කළමනාකරණය කිරීමේ සැලැස්මක් පිළියෙල කිරීම සඳහා විධි විධාන සැලැස්වීම, වෙරළ කලාපය ඇතුළත සංවර්ධන කටයුතු විධිමත් කිරීම හා පාලනය කිරීම, වෙරළ කලාපය ඇතුළත වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා වැඩ යෝජනා ක්‍රම සකස් කොට ඒවා ක්‍රියාවෙහි යෙදවීම සඳහා විධි විධාන සැලැස්වීම වන අතර ක්‍රියාවට නැංවීමට මූලික වන ආයතනය වන්නේ වෙරළ සංරක්ෂණය සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවයි.

(අ) නෛතික ප්‍රතිපාදන

වෙරළ සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් මෙම පනතේ සලස්වා ඇති ප්‍රධාන විධි විධාන ප්‍රකාරව වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා වැඩ යෝජනා ක්‍රම සකස් කිරීම, වෙරළ සංරක්ෂණය පිළිබඳ උපදේශක සභාවක් පිහිටුවීම, වෙරළ සම්පත් පිළිබඳ සමීක්ෂණයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම, වෙරළ සම්පත් සම්බන්ධ පර්යේෂණයන් සිදු කිරීම, වෙරළ ප්‍රදේශ සංවර්ධනය කිරීම හා භාවිතයට ගැනීම හා සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන ප්‍රකාශයට පත් කිරීම හා ආනුෂංගික කරුණු සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් වී ඇත. (උපලේඛන - 01)

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණ විය.

- i. වෙරළ කලාපය තුළ ව්‍යාපෘතියක්/ යෝජනාවක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ අනුනියෝජිත ආයතනය ලෙස වෙරළ සම්පත් හා වෙරළ කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව ක්‍රියා කලද එම දෙපාර්තමේන්තුව විසින්ම ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් ගෙන එන අවස්ථාවේදී එම ව්‍යාපෘතියේ පාරිසරික නිර්දේශය / පරිසර ඇගයීමේ වාර්තාව සිදු කිරීමට අදාළ පාර්ශවය සම්බන්ධයෙන් පැහැදිලි නෛතික ප්‍රතිපාදන 1980 අංක 47 දරන ජාතික පාරිසරික පනත අනුව නිරීක්ෂණය නොවිය. එම නිසා එම ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඇතිවන පාරිසරික ගැටළු සම්බන්ධයෙන් නිවැරදි තීරණ ගැනීමේ දුෂ්කරතා ඇතිවිය හැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

ii. 2011 අංක 49 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ III ඇ. කොටසේ 22 (ඉ) මගින් විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ නියෝග මගින් ප්‍රකාශයට පත් කළ හැකි වේ. 2018 මැයි 25 දිනැති අංක 2072/58 දරන ගැසට් පත්‍රය මගින් මෙසේ ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ ලෙස යෝජිත ස්ථාන ලෙස දිස්ත්‍රික්ක 12 ක ස්ථාන 45 ක් හඳුනාගෙන තිබුණද විගණිත දිනය දක්වා එම ප්‍රදේශ විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කර නොතිබුණි. එසේ නොවීම නිසා එම ප්‍රදේශ සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් වැඩි අවධානයක් යොමු වී නොතිබුණි.

3.1.2. වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ උපදේශක සභාව

පහත කරුණු අනාවරණය විය.

(අ) 1981 අංක 57 දරණ වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ (2011 අංක 49 දරන පනතේ සංශෝධිත) 6 (1) වගන්තිය අනුව පිහිටුවා ගත යුතු වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ උපදේශක සභාවට රාජ්‍ය ආයතන 18 ක සාමාජිකයන්ගේ දායකත්වය ලබාගෙන ඇති අතර මෙම සියලුම ආයතන වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ කාර්යයභාරය ඉටු කිරීමේදී මෙම ආයතන සමඟ සම්බන්ධීකරණය වී කටයුතු කළ යුතු වේ. ඒ අනුව අමාත්‍යාංශය 08 ක් ව්‍යවස්ථාපිත ආයතන 05 ක් දෙපාර්තමේන්තු 02 ක් සහ විශ්වවිද්‍යාල, වෙරළ පරිසරය ආරක්ෂා කිරීමට සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරී රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, ධීවර කර්මාන්තය නියෝජනය වන අයෙක් වශයෙන් එහි සංයුතිය සමන්විත විය.

(ආ) 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 7 වන වගන්තිය මගින් පත් කරන ලද සාමාජිකයන් 18 දෙනාගෙන් යුත් උපදේශක සභාවේ කර්තව්‍යයන් හඳුනාගෙන තිබුණි.

(ඇ) 1998 අංක 64 හා 2011 අංක 49 දරණ පනත් වලින් සංශෝධිත 1981 අංක 57 දරණ වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 07 වන වගන්තිය මගින් උපදේශක සභාවේ කර්තව්‍යය ඉදිරිපත් කර ඇත. එසේම 10(1) වගන්තිය මගින් සභාවේ රැස්වීම් සම්බන්ධයෙන් ද, 10(4) වගන්තිය මගින් සභාවේ රැස්වීමට අදාළ සනාථකරණය සම්බන්ධයෙන් කරුණු දක්වා ඇත.

වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව මගින් 2013 වර්ෂයේ සිට 2018 වර්ෂය දක්වා පවත්වා තිබූ උපදේශක සභා රැස්වීම් වල ඉහත අවශ්‍යතා සම්බන්ධයෙන් නිරීක්ෂණය වූ කරුණු පහත පරිදි විය.

- i. 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 10(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව උපදේශක සහ රැස්වීම් යටත් පිරිසිදු සෑම මාස 02 කට වරක් හෝ පවත්වනු ලැබිය යුතු වුවත් විගණනයේදී සලකා බලන කාලපරිච්ඡේද තුළදී 2014 වර්ෂය හැර අනෙකුත් වර්ෂ 05 සඳහාම රැස්වීම් පැවැත්වීමේ අවම වාර සංඛ්‍යාවේ අවශ්‍යතාව සම්පූර්ණ කර නොතිබුණි.
- ii. 2017 ඔක්තෝබර් 20 දින පවත්වන ලද උපදේශක සහ රැස්වීම් සඳහා සන පූර්ණ සාමාජික සංඛ්‍යාව සම්පූර්ණ වී නොතිබුණි. මේ නිසා එම රැස්වීම් වාරය තුළ සභාවේ තීරණ වල නෛතිකභාවය ගැටළු සහගත බව හා ඵලදායී තීරණ හා යෝජනා සැලකිල්ලට ලක් කිරීමේ අවස්ථාව අහිමි වීම තුළ උපදේශක සහ රැස්වීම් වලදී ලබා ගන්නා තීරණ ප්‍රශස්ථ මට්ටමින් සිදු නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.
- iii. වෙරළ කලාපයෙහි යෝජිත සියළු සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම්, පිළිබඳ උපදෙස් දීම, වෙරළ කලාප කළමනාකරණය කිරීමේ සැලැස්ම සමාලෝචනය කිරීම යන ප්‍රධාන කාර්යයන් ඇතුළු අනෙකුත් කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් සභාවේ කාර්යභාරය ඉතා වැදගත් දායකත්වයක් ලබාදෙන ප්‍රධාන ආයතන ලෙස සැලකෙන සංචාරක, නාවුක, පලාත් පාලන, කර්මාන්ත, ස්වදේශ කටයුතු, ජලජ සම්පත්, ඉඩම්, නාගරික සංවර්ධන පනත අනුව නිරීක්ෂණය විය. ඒ අනුව මෙම සභාව සඳහා පරිසර, ධීවර, නාගරික සංවර්ධන සහ භූ විද්‍යා වැනි අංශ ඇතුළත් කර තිබුණද, 2013 වර්ෂයේ සිට 2018 වර්ෂය දක්වා එක් එක් වර්ෂ වල දී පවත්වන ලද සියලු උපදේශක සහ වාර 23 ක් සඳහා ආයතනික නියෝජනය පලාත් පාලන සහ පලාත් සභා අමාත්‍යාංශය, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය වැනි ආයතන වල ආයතනික නියෝජනයක් සිදු වී නොතිබුණි. විස්තර පහත පරිදි විය.

වර්ෂය	පැවැත්වූ සහ රැස්වීම් ගණන	එකම රැස්වීම් වාරයකටවත් සහභාගී නොවූ සාමාජිකයින් නියෝජනය වන ක්ෂේත්‍රය
2013	03	පලාත් පාලන සහ පලාත් සභා අමාත්‍යාංශය
2014	06	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය , ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය
2015	02	භූ විද්‍යා සහ පතල් කැණීම්
2016	03	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය පලාත් සභා සහ පලාත් පාලන අමාත්‍යාංශය නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය
2017	04	මහනගර සභා සහ බස්නාහිර සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය

		පලාත් සභා සහ පලාත් පාලන අමාත්‍යාංශය
2018	05	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්
	<u>23</u>	

වගු අංක - 05

- iv. වෙරළ කලාපයේ ඉදිකිරීමට යෝජිත සියළු සංවර්ධන කටයුතු හා වෙරළ සංරක්ෂණ කාර්යයන්හිදී සමුද්‍රීය පරිසර ආරක්ෂණ අධිකාරි පනතේ නිෂ්කාශන ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය වුවද මෙම උපදේශක සභාවේ සාමාජික මණ්ඩලය 18 දෙනා අතර සමුද්‍රීය පරිසර ආරක්ෂණ අධිකාරියේ සාමාජිකයකු ඇතුළත් කරගෙන නොතිබුණි.

3.1.3. 1940 අංක 09 දරන පුරාවස්තු අඥා පනත

විස්තර පහත පරිදි විය.

- (අ) ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාවස්තු ක්ෂේත්‍රයට අදාළ නීතිය, නීති පනත් කිහිපයක් පුරා විසිරී ඇත. 1998 අංක 24 දරන පුරාවස්තු (සංරක්ෂණ) පනතෙන් සංරක්ෂණය කරන ලද 1940 අංක 09 දරන පුරාවස්තු අඥා පනත (Antiquities Ordinance) මෙයින් ප්‍රධාන තැනක් ගනී. මෙය “ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාවස්තු සහ ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඇති ඓතිහාසික හෝ පුරාවිද්‍යාත්මක වැදගත්කමක් ඇති ස්ථාන සහ ගොඩනැගිලි වඩා හොඳින් සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම පිණිස වූ ආඥා පනතකි.” 1988 අංක 73 දරන සංස්කෘතික දේපළ පනත (Cultural Property Act) සංස්කෘතික දේපළ සම්බන්ධව ඒවා අපනයන කිරීම පාලනය කිරීම හා ඒ පිළිබඳ බලපත්‍ර ලබා දීමේ වැඩපිළිවලක් සෑදීම හා සම්බන්ධව පැනවූ නීතියකි. තවද, 1980 අංක 57 දරන මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල් පනතින්ද (Central Cultural Fund Act) මෙම ක්ෂේත්‍රයට අදාළ විධිවිධාන ඇතුළත් කර තිබේ.
- (ආ) සමුද්‍රීය පුරාවස්තු සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කිරීමේ දී වසර 100 ට වඩා පැරණි මුහුදේ හෝ මුහුදු පත්ලේ තිබෙන දිරාපත් වූ නැව් කොටස් එම නැව් තුළ තිබූ පුරාවස්තු සහ ජලයෙන් වට වී ඇති වරායවල් හා ජනාවාස මේ තුළට ගත හැක. ගොඩබිමේ තිබෙන පුරාවස්තු ආරක්ෂා කිරීම තරමටම මුහුදේ තැන්පත්ව තිබෙන පුරාවස්තූන්ද ආරක්ෂා කිරීම වැදගත් වේ. දැනටමත් සොයා නොගත් පුරාවස්තු ඒවා ගංඟාවක හෝ විලක හෝ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය සමුද්‍රය (මුහුද) ඇතුළත (Within the territorial) තිබුණද, ඒවා පනත යටතේ රජයේ දේපළ ලෙස සැලකිය යුතුය. “දේශීය සමුද්‍රය” යන්නෙන් 1976 අංක 22 දරන සමුද්‍ර කලාප නීතිය යටතේ කරන ලද ප්‍රකාශණයක් මගින් ශ්‍රී

ලංකාවේ දේශීය සමුද්‍රය වශයෙන් ප්‍රකාශිත ප්‍රදේශයක් අදහස් වේ. දේශීය මුහුදු සීමාව ඇතුළත මිනිසා ඉතිරි කර ඇති සියලුම ආකාරයේ භෞතික සාධක ඇති මුහුදට යට වී ඇති වරායවල්, ජනාවාස හා ගිලී ඇති නැව්, බෝට්ටු මේ තුළට ගත හැක. ශ්‍රී ලංකාවේ අවුරුදු දහස් ගණනක් තිස්සේම දිවයිනක් ලෙස පැවති අතර ලංකාවේ විදේශයන් සමඟ සම්බන්ධකම් පැවැත්වීමට වසර දහස් ගණනක් මුහුද භාවිතා කර තිබේ. ශ්‍රී ලංකාව වටා ස්වාභාවික වරායවල් රාශියක් ඇත. ගොඩබිමේ ඇති පුරාවස්තු ආරක්ෂා කරනවා සේම මුහුදු පත්ලේ තිබෙන පුරාවස්තු ආරක්ෂා කිරීමද වැදගත් වන්නේ මේ නිසාය.

(ඇ) ශ්‍රී ලංකාව සතු මුහුදු සීමාවේ පිහිටි මුහුදු ජලය තුළ තැන්පත්ව තිබෙන පුරාවස්තු වල අයිතිය පුරාවිද්‍යා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා වෙත පැවරී ඇත.

මෙහිදී මුහුද හා සම්බන්ධ පුරාවස්තු සොයා යෑමේදී පුරාවස්තු ගවේෂණය, මිනුම්ගත කිරීම, කැණීම හා සංරක්ෂණය යනුවෙන් වර්ග කල හැකිය. ගවේෂණය මගින් සොයා ගන්නා ලද පුරාවස්තුවක් හෝ පුරාවිද්‍යා ස්ථානයක් කැණීම් කිරීමට පෙර මිනුම්ගත කල යුතුය. ඉන්පසුව කැණීම් සිදුකර අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාගත හැකිය. පුරාවස්තු කැණීමකදී ඒ මත තැන්පත් වී ඇති වැලි හෝ මඩ යනාදිය විද්‍යානුකූලව ඉවත් කළ යුතුය. කැණීම් කල පසු මුහුදු පුරා විද්‍යා ස්ථාන සංරක්ෂණය කිරීම වැදගත්ය. ඒවා සොර සතුරන්ගෙන් ආරක්ෂා කල යුතුය. ඒවා සංරක්ෂණය කිරීම එම ස්ථානයේදී කල හැකිය. නැතහොත් මුහුදේන මතුපිටට රැගෙන විත් සංරක්ෂණය කල හැකිය. රටේ වෙරළබඩ තීරුවෙන් නැව් නොටුපලවල් හෝ වරායවල් ඉදි කිරීම හෝ ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා ඉඩම් එළි කිරීමට හෝ මුහුදු පත්ලට අලාභහානි කරන්නට පෙර, එබඳු දේ කිරීමට අපේක්ෂා කරන ආයෝජකයෙකු විසින් “පුරාවිද්‍යා බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේ සමීක්ෂණ වාර්තාවක්” ලබාගත යුතුය.

වෙරළ කලාපය තුළ පිහිටා තිබුණු පුරා විද්‍යා ස්ථාන සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- i. වෙරළ කලාපය තුළ පිහිටා තිබුණු පුරාවිද්‍යාත්මක වටිනාකමක් සහිත ස්ථාන සියල්ල හඳුනාගෙන ගැසට් පත්‍රයක් මගින් ප්‍රකාශයට පත්කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

- ii. දිස්ත්‍රික්ක 05ක ධීවර වරායන් 07ක් අලුතින් ඉදි කිරීම සඳහා අනුමැතිය ලබා ගැනීම පිණිස වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවට ඉල්ලීම් කර තිබුණු අතර යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ ජේදුරු තුඩුව සහ මණ්ඩනිව් යන ප්‍රදේශ 02 ක් සඳහා උපදේශක සභාවේ අවසර ලබා ගැනීමට ඉදිරිපත් කර තිබුණි. වෙරළබඩ තීරයේ නැව් තොටුපල සහ වරායවල් ඉදි කිරීම හෝ ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා ඉඩම් එළි කිරීම හෝ මුහුදු පත්ලට අලාභහානි කිරීමට පෙර අදාළ ආයෝජකයා විසින් පුරාවිද්‍යා බලපෑම් තක්සේරු වාර්තාවක් ලබාගැනීමට කටයුතු කල යුතු වුවද එසේ ඉදිරිපත් කල බවට තහවුරු නොවීය.
- iii. වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2018 වර්ෂයේදී ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති ශ්‍රී ලංකා වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම අනුව (වගුව 6.4) වෙරළ කලාප තුළ පවතින පුරාවිද්‍යාත්මක, ඓතිහාසික, ආගමික හා සංස්කෘතික වටිනාකමකින් යුතු ස්ථාන 259 හඳුනාගෙන තිබේ. (ඇමුණුම 01) මෙම ස්ථාන 259 අතරින් 2020 නොවැම්බර් 30 වන විට පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පුරාවිද්‍යාත්මක ස්ථාන වශයෙන් හඳුනාගෙන ගැසට් පත්‍රයක් මගින් ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති ස්ථාන/ මායිම් සීමා ලකුණු කර මෙතෙක් ගැසට් පත්‍රයක් මගින් ප්‍රකාශයට පත් නොකරන ලද ස්ථාන පිළිබඳ තොරතුරු විගණිත දින වන තෙක් ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.
- iv. ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රාදේශීය කාර්යාලය මගින් ලබාදුන් පිලිතුරු අනුව පුරාවිද්‍යාත්මක ස්ථාන 05 ක මායිම් ලකුණු කිරීම හෝ ගැසට් පත්‍රයක් මගින් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සිදු කර නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය. තවද සෙන්බ්මලෙයි පුරාවිද්‍යා ස්ථානය සඳහා සැලැස්මක් සකස් කර ඇති අතර ඉදිරියේ වෙන් කල පුරාවිද්‍යා භූමියක් ලෙස ගැසට් කිරීමට යෝජනා කර තිබුණි.

3.1.4. තාක්ෂණික ප්‍රමිතීන් හා සැලැස්ම

3.1.4.1. සමුද්‍රීය ජලයේ ගුණත්වය අනුව වර්ගීකරණය සඳහා ප්‍රමිත

වෙරළබඩ ජලය බොහෝ අවස්ථා වලදී ජලජීවී වගාව හා වෙනත් කාර්යයන් සඳහා භාවිතා කෙරේ. මෙහිදී වෙරළබඩ ජලයේ ගුණත්මකභාවය ඉතා වැදගත්වේ. වෙරළබඩ ජලයේ ගුණත්මකභාවය මත ජල තත්ත්ව ප්‍රමිතීන් වෙනත් රටවල හඳුන්වා දී ඇති අතර එම ප්‍රමිති මත පදනම්ව වර්තමානයේ පවතින වෙරළබඩ කලාපයේ ජලයෙහි ගුණත්මකභාවය සහ ජල සංරක්ෂණය සඳහා විශේෂ අවධානය යොමු කල යුතු ස්ථාන හඳුනා ගැනීම සඳහා මෙය වැදගත් වේ. එසේම වෙරළබඩ කලාපයේ සංවේදී ස්ථානවල ඇතිවන දූෂක ක්‍රියාකාරකම් හඳුනා ගනිමින් එම කලාප සංරක්ෂණය සඳහා මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල කිරීම සිදු කල යුතුයි. මේ සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණ කරනු ලැබේ.

- (අ) 1991 වර්ෂයේදී මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් නෙදර්ලන්ත රජය සඳහා යෝජනා කරන ලද ව්‍යාපෘතිය තුළ උක්ත කරුණට අදාලව ප්‍රධාන අවස්ථා 04 ක් ඇතුළත් කරමින් සමුද්‍රීය ජලයේ ගුණත්වයට අදාලව ප්‍රමිතීන් යෝජනා කර තිබුණද විගණන දිනය වන විටත් ඒම ප්‍රමිතීන් පිළියෙල කොට ප්‍රසිද්ධ කර නොතිබුණි.
- (ආ) සියලු මට්ටමේ විද්‍යාත්මක සහයෝගිතාවයෙන් යුක්තව සාගර ආම්ලිකරණය වීම මඟින් ඇති වන බලපෑම අවම කිරීම සහ එයට විසඳුම් සෙවීම තීරණ සංවර්ධන අරමුණු 14 ඉල්කක 14.3 මඟින් දක්වා ඇති අතර ඒ අනුව වර්ෂ 2030 වන විට සාගරයේ ආම්ලිකතාවයේ අගය(PH) 7 ලෙස පවත්වාගෙන යෑම වෙරළ සම්පත් හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ ඉලක්කය ලෙස දක්වා තිබුණි. වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ 2018 වර්ෂයේදී වෙරළබඩ ජලයේ ගුණත්මකභාවය සම්බන්ධයෙන් වූ වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රුපියල් 1,500,000 ක මුදල් ප්‍රතිපාදනයක් ලබා දී තිබූ අතර විගණන දිනය වන විටත් ජලයේ ගුණත්වය සම්බන්ධ පරීක්ෂණ කටයුතු අවසන් කර නොතිබුණි.
- (ඇ) සමුද්‍රීය කලාපය තුළ පිහිටි නාන තොටුපල ආශ්‍රිත සමුද්‍රීය ජලයේ භෞතික, රසායනික හා ජීව විද්‍යාත්මක ගුණයන් පරීක්ෂා කිරීම සමුද්‍රීය පරිසර ආරක්ෂණ අධිකාරිය විසින් සිදු කරනු ලැබේ. මේ සඳහා “US EPA” ප්‍රමිතීන් යොදාගෙන ඇත. මේ සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන පරීක්ෂාවේදී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- i. 2020 වර්ෂය තුළදී ශ්‍රී ලංකාව වටා පිහිටි සමුද්‍රීය නාන තොටුපොල 29 ක මාසික ජල තත්ත්ව පරීක්ෂණ සිදු කර තිබූ අතර මෙම පරීක්ෂණ ප්‍රතිඵල බාණ්ඩ 06 ක් යටතේ වර්ග කර ඇත. ඒ අතුරින් නාන තොටුපොල 10 ක ජල තත්ත්වයන් දුර්වල මට්ටමක පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.
- ii. ඉහත තොටුපොල අතුරින් කොළඹ හා ගම්පහ දිස්ත්‍රික්ක යටතේ වූ ප්‍රධාන සමුද්‍රීය නාන තොටුපොල 03 ක ජලයේ ගුණත්වය ඉතාමත් දුර්වල තත්ත්වයක පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.

3.1.4.2. දේශගුණික විපර්යාස අනුහුරු සඳහා වූ තාක්ෂණික අවශ්‍යතාව තක්සේරු කිරීම හා තාක්ෂණික ක්‍රියාකාරකම් සැලැසුම

මහවැලි හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශයේ දේශගුණික විපර්යාස කාර්යාලය විසින් 2014 වර්ෂයේදී පිළියෙල කර තිබූ දේශගුණික විපර්යාස අනුහුරු සඳහා වූ තාක්ෂණික අවශ්‍යතාව තක්සේරු කිරීම හා තාක්ෂණික ක්‍රියාකාරකම් සැලැසුම් වාර්තාවේ 07 වන පරිච්ඡේදය අනුව අනාගත දේශගුණික විපර්යාස මත වෙරළ කලාපයේ ඇති විය හැකි බලපෑම් පහත පරිදි හඳුනාගෙන තිබුණි.

- I. මුහුදු මට්ටමේ උස වර්ෂ 2050 වන විට 0.5 m ප්‍රමාණයකින් ඉහල යාම.
  - II. වෙරළ බාදනය
  - III. වෙරළබඩ ප්‍රදේශ ජලයෙන් යට වීම.
  - IV. වෙරළබඩ භෞමික වාසස්ථාන අහිමි වීම.
  - V. ලවණතාවය ඉහල යාම.
  - VI. වෙරළබඩ ජෛව පද්ධතිය වෙනස්වීම.
  - VII. වෙරළ භූ රූප වල වෙනස්කම් ඇති වීම.
- යනාදිය වේ.

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

(අ) වෙරළ සමීක්ෂණ සහ වෙරළ කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වෙරළ සමීක්ෂණය සඳහා වර්තමානයේදී යොදා තිබූ තාක්ෂණික ක්‍රමවේද පරීක්ෂාවේදී පහත අංශ කෙරෙහි යොදා තිබූ අවධානම් ප්‍රමාණවත් නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.

- කොරල්පර නැවත ප්‍රතිස්ථාපනය
- මුහුදු තෘණ වගාව
- වැලි කඳු පුනරුත්ථාපනය
- පාවෙන සමුද්‍ර බීජ වගාව (Floating Marine culture for sea weeds)

(ආ) ඉහත තාක්ෂණික අවශ්‍යතා තක්සේරුව මගින් වෙරළ පරීක්ෂාවේදී භාවිතා කරනු ලබන තාක්ෂණික ක්‍රමෝපායන් ප්‍රධාන නිර්ණායක 02 මත සලකා බලා තිබුණි.

- පිරිවැය නිර්ණායකය

- ප්‍රතිලාභ නිර්ණායකය යනුවෙනි.

මෙහිදී පිරිවැය නිර්ණායකය බර තැබීමේ අනුපාතය සියයට 25 ක්ද, ප්‍රතිලාභ නිර්ණායක සඳහා බර තැබීමේ අනුපාතය සියයට 75 ක්ද ලෙස සලකා බලා තිබුණි.

(ඇ) වෙරළ සංරක්ෂණ තාක්ෂණික ක්‍රමෝපායන් තෝරා ගැනීමේදී ප්‍රතිලාභ විශ්ලේෂණයන් පහත අනු කොටස් යටතේ දක්වා ඇති අතර එක් එක් කොටස යටතේ අත්පත් කර ඇති ප්‍රතිලාභ වල වර්ධනයන් පහත පරිදි වෙන් කර තිබුණි.

කොටස	ප්‍රතිශතය	ප්‍රතිලාභ
පිරිවැය	25%	
ආර්ථික ප්‍රතිලාභය	15%	<ul style="list-style-type: none"> • රැකියා නියුක්තිය - 5% • දිගුකාලීන නියුක්තිය • විදේශීය ඉපැයුම - 5% • යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය - 5%
සාමාජීය ප්‍රතිලාභය	30%	<ul style="list-style-type: none"> • ආදායම් ඉපැයීම - 10% • අධ්‍යාපනය - 5% • පර්යේෂණ - 3% • පාරිසරික සංවේදීතාවය - 5% • රසායනික ද්‍රව්‍යය - 7%
පාරිසරික	30%	<ul style="list-style-type: none"> • හරිතාගාර වායු අවම වීම - 7% • ආපදා වලින් ඇති වන හානි බාධනය අඩු වීම - 10% • ජල තලයෙන් යට වීම අඩු වීම - 5% • ඉඩම් පුනරුත්ථාපනය - 8%

වගු අංක - 06

(ඇ) මේ අනුව උක්ත පිරිවැය ප්‍රතිලාභ විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් පසු වෙරළ තීර සංරක්ෂණය සඳහා අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රමවේද වලින් පහත අංශ සඳහා ඉහළ ප්‍රමුඛතාවයක් ගෙන තිබුණි.

- වැලිකඳු පුනරුත්ථාපනය
- කඩොලාන නැවත වගාව
- කොරල්පර නැවත ප්‍රතිස්ථාපනය
- Greyons සහ Sea walls ඉදි කිරීම
- වැලි ප්‍රතිපෝෂණය

මෙම පිරිවැය ප්‍රතිලාභ විශ්ලේෂණය අනුව යම් වෙරළ සංවර්ධන යෝජනාවක් සඳහා තාක්ෂණික ක්‍රමවේද නිවැරදිව ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අත්වන පාරිසරික ප්‍රතිලාභය 30% ක් ලෙස හඳුනාගෙන තිබූ අතර ඒ අනුව නිවැරදි ක්‍රමෝපායන් තාක්ෂණික වශයෙන් යොදවා ගැනීම කෙරෙහි වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ පවතින අවධානය ප්‍රමාණවත් නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.

3.2. වෙරළබඩ පරිසර පද්ධති

3.2.1. කඩොලාන

කඩොලාන ඵල හට ගන්නා විශේෂිත වූ ශාකයක් වන අතර නිවර්තන හා උප නිවර්තන කලාපයන්හි කලපු මෝය සහ ආවරණය වූ බොකු වල අන්තර් උදම් කලාපයේ වර්ධනය වීමට මෙම ශාක සහ පඳුරු අනුවර්තනය වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ බඩ පරිසර පද්ධති වල කඩොලාන ව්‍යාප්තිය පහත පරිදි වේ.

පරිසර පද්ධතිය	යාපනය (හෙක්ටයාර්)	පුත්තලම (හෙක්ටයාර්)	මඩකලපුව (හෙක්ටයාර්)	ත්‍රිකුණාමලය (හෙක්ටයාර්)	මන්නාරම	දිවයිනේ මුළු භූමි ප්‍රමාණය (හෙක්ටයාර්)
කඩොලාන	2427	2114	1921	1707	1502	11,656

වගු අංක - 07

(අ) කඩොලාන ප්‍රදේශ භායනය සහ විනාශ වීම වර්තමානයේ බහුලව දැකිය හැකි පාරිසරික ගැටළුවක් වන අතර ඒවා මානව ක්‍රියාකාරකම් මත සිදු වන බව හඳුනාගත හැකි වේ. එම හේතුකාරකයන් කෙටියෙන් පහත පරිදි වේ.

- i. ඉස්සන් වගාව සහ ලුණු නිෂ්පාදනය සඳහා විශාල වශයෙන් කඩොලාන බිම් භාවිතය. උතුරු නැගෙනහිර, වයඹ පිහිටි කඩොලාන ප්‍රදේශ විනාශ වීමට හේතු විය.
- ii. පහත් බිම් වල කෘෂි කාර්මික කටයුතු, නිවාස ඉදි කිරීම, ජනාවාස පුළුල් කිරීම.
- iii. ගෘහස්ථ කටයුතු, දැව, දර, අතු සඳහා තිරසාර මට්ටම ඉක්මවා භාවිත කර ඇත.
- iv. රොන්මඩ තැන්පත් වීම සසභ දූෂණ කාරක එකතු වීම හේතුවෙන් කඩොලාන පද්ධති විනාශ වීම සිදු වී ඇත.

(ආ) උක්ත හේතු මත නිසි ලෙස සැලැස්ම නොකරන ලද සංවර්ධන කටයුතු වලින් කඩොලාන පද්ධතීන්ට වන හානිය ක්ෂය වීම වැළැක්වීම සඳහා පහත සඳහන් ක්‍රියාකාරක වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්මේ යෝජනා කර තිබුණි.

- I. කළමනාකරණය කඩිනමින් අවශ්‍ය අවධානම් පත්‍ර කඩොලාන ප්‍රදේශ හඳුනාගෙන එම සමාන සංරක්ෂණය සඳහා ප්‍රමුඛතාවය ලබාදීම.
- II. වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සහයෝගයෙන් ප්‍රමුඛතා ලැයිස්තුවට අනුකූලව සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම.
- III. හඳුනාගත් කඩොලාන භායනය වූ ප්‍රදේශයන් පුනරුත්ථාපනය පිණිස නැවත වගා කිරීමේ යෝජනාව සඳහා මාර්ගෝපදේශ සම්පාදනය

- IV. පාරිසරික ඇගයීම් වාර්තා, මූලික පාරිසරික වාර්තා ක්‍රියාපටිපාටිය මගින් ප්‍රදේශයන්හි නව සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම් නියාමනය.
- V. කඩොලාන පද්ධතීන් ආශ්‍රිතව දැනටමත් කෙරෙන හෝ අනාගතයේදී සිදු කිරීමට උපකාරී වන සුපරීක්ෂණ යන්ත්‍රණයක් හඳුන්වා දීම.
- VI. දැනට පවත්නා නීති විධි විධාන වලට අනුකූලව වෙරළ කලාපය තුළ පවත්නා කඩොලාන පරිසර පද්ධති ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පාර්ශව කණ්ඩායම් අතර දැනට පවත්නා නෛතික විධිවිධාන පිළිබඳව අධ්‍යයන සහ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් සම්පාදනය කොට ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- VII. නීති කඩ කිරීම් පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා ප්‍රජා සහභාගීත්වය දිරිමත් කළ යුතුය.

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

- i. කඩොලාන නැවත වගා කිරීමේ ව්‍යාපෘතීන් ආරම්භ කර තිබුණ ද ඒ සම්බන්ධ මාර්ගෝපදේශ මෙතෙක් සකස් කර නොතිබුණි. ඒ හේතුවෙන් කඩොලාන නැවත වගා කිරීමේ ව්‍යාපෘතීන් නිවැරදිව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගැටළු පැන නැගී තිබුණි.
- ii. වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සහයෝගයෙන් ප්‍රමුඛතා ලැයිස්තුවට සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ ප්‍රකාශයට පත් කර නොතිබුණි. එම හේතුවෙන් වැඩි අවධානයක් යොමු කර සංරක්ෂණය කළයුතු ප්‍රදේශ මහ හැරීමේ ඉඩකඩ පැවතුණි.
- iii. කඩොලාන ව්‍යාප්තිය වැඩි කිරීම සඳහා ඉදිරි වර්ෂය සඳහා සැලැස්ම සකස් කිරීමක් සිදු කර නොතිබුණි. වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දීප ව්‍යාප්ත වන වගා කිරීමේ වැඩපිළිවෙලක් ජාතික මට්ටමින් ක්‍රියාත්මක කරන බැවින් වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව ඉදිරි වර්ෂ වලදී වෙරළ ආශ්‍රිත පැල සිටුවීම නවතා ඇති බව අනාවරණය වූ අතර වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සහයෝගයෙන් ප්‍රමුඛතා ලැයිස්තුවට අනුකූලව සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු බව කළමනාකරණ සැලැස්මේ යෝජිත ක්‍රියාකාරකම් වලට ඇතුළත් කර තිබුණ ද එසේ කර නොතිබුණි. කඩොලාන සංරක්ෂණය සඳහා වර්තමානයේදී ආයතන අතර පවතින සම්බන්ධීකරණය ප්‍රමාණවත් නොවුණි.

3.2.2. කලපු සහ මෝය

වෙරළ සම්පත් හා වෙරළ කළමනාකරණ සැලැස්මට අනුව හඳුනාගත් ප්‍රදේශ දිස්ත්‍රික්ක 04 කට අදාලව හා සමස්ථ දිවයිනේ තත්ත්වය පහත පරිදි විය.

පරිසර පද්ධතිය	මඩකලපුව (හෙක්ටයාර්)	ත්‍රිකුණාමලය (හෙක්ටයාර්)	යාපනය (හෙක්ටයාර්)	පුත්තලම (හෙක්ටයාර්)	දිවයිනේ මුළු භූමි ප්‍රමාණය (හෙක්ටයාර්)
කලපු සහ මෝය	44,132	18,100	43,872	83,581	214,522

වගු අංක - 08

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් සිදු කෙරේ.

- (අ) 2018 වෙරළ කලාප සැලැස්ම ප්‍රකාරව ශ්‍රී ලංකාවේ හෙක්ටයාර් 214,522 ක වපසරියක කලපු හා මෝය ව්‍යාප්තව ඇත. 1996 අංක 02 දරණ ධීවර සහ ජලජ සම්පත් පනතේ 31 සහ 32 වගන්ති අනුව කලපුවක කළමනාකරණය කටයුතු සඳහා කලපු කළමනාකරණය කමිටු සහ කලපු කළමනාකරණ අධිකාරියක් පිහිටුවීම සඳහා නෛතික බලයක් හිමිව ඇත. එසේම 1997 අප්‍රේල් 25 දිනැති අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය, 2004 පෙබරවාරි 03 අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය හා 2013 අංක 35 දරණ ධීවර හා ජලජ සම්පත් සංශෝධන පනත ද වැදගත් වේ. කලපු යන්න කඩොලාන, ලවණ වගුරු, මුහුදු තෘණ තලා සහ මඩ සහිත තැනිතලා වලින් සමන්විත වේ. එහෙත් මෙම කළමනාකරණයේදී කලපු සහ මෝය මගින් සිදු කරනු ලබන පරිසර පද්ධති සේවාවන් උණ තක්සේරු කොට ඇති බව නිරීක්ෂණය වන අතර එම ස්ථාන වල බහුවිධ භාවිතයන් සහ ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණවත් ලෙස ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේදී හෝ තීරණ ගැනීමේදී සැලකිල්ලට ගෙන නොතිබුණි.
- (ආ) අංක 1326/4 හා 2004 පෙබරවාරි 03 දිනැති අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් ඇතැම් කලපු ප්‍රදේශ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ ලෙස ගැසට් කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ කලපු සහ මෝය ඉතා වටිනා පරිසර පද්ධති වන අතර ජෛව විවිධත්වය බහුල වූ ප්‍රදේශයන් වේ. තවද වෙරළබඩ ජනගහනය ඉහළ යාම, වෙරළබඩ ප්‍රදේශ වල පරිසර විරෝධී ක්‍රියාකාරකම් ඉහළ යාම, මළ අපද්‍රව්‍ය ගලා ඒමෙන් වන දූෂණය, පිරිපහදු නොකරන ලද කාර්මික අපද්‍රව්‍ය, නාගරික අපද්‍රව්‍ය සහ දැවි තෙල්, ආක්‍රමණශීලී ශාක පැතිරීම සහ දේශගුණික තත්ත්වයන් යන ගැටළු නිසා වර්තමානයේ මෙම කලපු සහ මෝය දැඩි පාරිසරික ගැටළු වලට භාජනය වී ඇත. මේ හේතූන් නිසා භායනයට භාජනය වන කලපු සහ මෝයවල් ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා පහත සඳහන් ක්‍රමෝපායන් අනුගමනය කිරීමට වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව සැලැස්ම කර තිබුණි.

- I. දැනට පවත්නා රෙගුලාසි හා මාර්ගෝපදේශ වලට අනුකූලව අධීක්ෂණය කිරීම සහ බලාත්මක කිරීම මගින් කලපු සහ මෝය වලට මුදාහරිනු ලබන පිරිපහදු නොකරන ලද අපද්‍රව්‍ය සහ මළ අපද්‍රව්‍යය බැහැර කිරීම අවම කිරීම.
- II. අනවසර අල්ලා ගැනීම්, ගොඩ කිරීම්, තුරුලතා ඉවත් කිරීම හා වෙනත් සංවර්ධන කටයුතු මගින් කලපු සහ මෝය වල ක්‍රියාකාරී ජල ප්‍රදේශ අඩු වීම අවම කිරීම.
- III. පරිසර පද්ධති සේවාවන් තක්සේරු කිරීම, කලපු සහ පූර්ණ සහභාගීත්වය මගින් කලපු සහ මෝය ආශ්‍රිත සම්පත් වල තිරසාර කළමනාකරණය වර්ධනය කිරීම.
- IV. ජල පාලනය සහ වාරිමාර්ග වලට යෝජනා හේතු කොට මෝය සහ කලපු වල සිදුවන වෙනස්කම් අවම කිරීම සඳහා සහභාගීත්ව වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම.

(ඇ) මෙම වටිනා පරිසර පද්ධතීන් ධීවර ප්‍රජාවට ආදායම් උත්පාදනය කර දෙනු ලබන මූලාශ්‍රයක් ලෙසත් ජෛව විවිධත්වය බහුලවූත් ධීවර යාත්‍රා නවතා තැබීමට නැංගුරම් පහසුකම් සපයමින් ආර්ථික උපකාරකයක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වේ. පහත හේතූන් නිසා කලපු ප්‍රදේශ දූෂණයට ලක් විය හැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

- I. වෙරළබඩ ජනගහනය ඉහළ යාම.
- II. වෙරළ බඩ ප්‍රදේශ වල දූෂණය ඉහළ යාම.
- III. මල ද්‍රව්‍ය ගලා ඒමෙන් වන දූෂණය
- IV. පිරිපහදු නොකරන ලද කාර්මික අපද්‍රව්‍ය
- V. නාගරික අපද්‍රව්‍ය සහ දැව් තෙල්
- VI. ඉස්සන් ගොවිපල වලින් බැහැර කරන අපද්‍රව්‍ය
- VII. කොහු කර්මාන්තය සඳහා පොල්ලෙලි පල් කිරීම.
- VIII. වැලි හැරීම, යාත්‍රා නැංගුරම් ලෑම.
- IX. වාරිමාර්ග යෝජනා ක්‍රම
- X. සංවර්ධන කටයුතු හේතුවෙන් රොන්මඩ තැන්පත් වීම ඉහළ යෑම.
- XI. වානිජ වශයෙන් වැදගත් මත්ස්‍ය සම්පත ප්‍රමාණය ඉක්මවා යෑම.

(ඈ) විගණනයට නිරීක්ෂණය වූ ගාල්ල සහ මොරටුව වෙරළ කලාප වල පවතින මෝය සහ කලපු ආශ්‍රිත පරිසර පද්ධතීන් පහත තර්ජන වලට භාජනය වී ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.

- i. කොග්ගල, ගොවියාපාන, බඹගල, මහමෝදර, මාදම්පාගම, මොලපු ඔය, අකුරල තෙත් බිම් කලපුව, රත්ගම, දෙද්දුව යන කලපු පරිසර පද්ධතීන් අනවසර ගොඩකිරීම්, අනවසර ඉදිකිරීම්, ලවණතාවයෙන් වෙනස්වීම් සහ කැලිකසල බැහැර කිරීම යන තර්ජන වලට භාජනය වීම.

- ii. කොග්ගල, ගොවියාපාන, තිබ්බිය, බඹගල, ඕගන්ධ ඇළ ආශ්‍රිත මෝය, මහමොදර, ගිං ගහ, උර වත්ත, අකුරල, මොලපු ඔය, මාවකඩ ඇළ මෝය, කුඩුවේ ගොඩ, දොඩන්දුව කලපු මෝය, මාදු ගහ මෝය හා දුව ගහ මෝය යන පරිසර පද්ධතීන් වලට ඇළ මාර්ග අවට තාප්ප ඉදිකිරීම හා මෝය කටවල් අවහිර වීම නිසා නිසා ජල ගැලීම් ඇතිවීම, අවිධිමත් ආකාරයට මෝය කැපීම යන තර්ජන වලට භාජනය වීම.
- iii. කලපු සහ මෝය මායිම් මිණුම් කටයුතු කොට සීමා නිවැරදි ලෙස වෙන් නොකිරීම හේතුවෙන් අනවසර ඉදිකිරීම්, කැලි කසල බැහැර කිරීම් වැනි තර්ජන වලට භාජනය වීම.
- iv. මොරටු කලාපයට අයිති කළු ගං මෝය, කල්පිටිය මෝය සහ සිල්ලි ඇළ මෝය ගොඩ වීම ආදී තර්ජන වලට භාජනය වීම.

3.2.3. මුහුදු තෘණ

(අ) දිවයිනේ උතුරු පළාත තුළ හෙක්ටයාර් 37, 137 ක භූමි ප්‍රමාණයක මුහුදු තෘණ තලා ව්‍යාප්තව පවතින අතර ඉන් වැඩිම ප්‍රමාණයක් වූ හෙක්ටයාර් 21,225 ක ප්‍රමාණය යාපනය දිස්ත්‍රික්කය තුළ ව්‍යාප්තව පවතී.

පරිසර පද්ධතිය	යාපනය (හෙක්ටයාර්)	මන්නාරම (හෙක්ටයාර්)	මුලතිව් (හෙක්ටයාර්)	දිවයිනේ මුළු භූමි ප්‍රමාණය
මුහුදු තෘණ තලා	21,225	13,349	2,054	37,137

වගු අංක - 09

(ආ) මුහුදු තෘණ තලා බොහෝමයක් අහිතකර ධීවර පන්ත ක්‍රම භාවිතයෙන්ද ධීවර දැල් හා මාදැල් මගින් ද භායනයට පත් වේ. ඉස්සන් ඇති කරන ස්ථාන වල එම සතුන්ට ආහාර දීම සඳහා පොලිකිම් (polychem) පණුවන් වානිජ මට්ටමින් නෙලා ගැනීමෙන් මුහුදු තෘණ වලට විශාල හානියක් සිදුවී ඇත. මීට අමතරව ගැඹුරු මුහුදේ වැලි ඉවත් කිරීමෙන් වන රොන්මඩ තැන්පත් වීම හේතුවෙන් මුහුදු තෘණතලා භායනය විය හැක.

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- i. මුහුදු තෘණ තලා වල භායනයේ තත්ත්වය පිළිබඳ හඳුනාගැනීමට අවශ්‍ය දත්ත යාවත්කාලීන කිරීමක් සිදුකොට නොතිබුණි.

- ii. ශ්‍රී ලංකාවට අනන්‍ය මුහුදු කලාපයේ දැඩි ලෙස අවදානමට ලක්ව ඇති මුහුදු තෘණ තලා ප්‍රදේශ ක්‍රමානුකූලව සිතියම් ගත කිරීම පිණිස වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කර නොතිබූ අතර එම නිසා වර්තමානයේ දී සිදු කල යුතු සංරක්ෂණ අවශ්‍යතා වල ප්‍රමුඛතාවය හඳුනාගෙන නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය.
- iii. වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ විධි විධාන වලට අනුව අවධානමට ලක්ව ඇති තෝරාගත් මුහුදු තෘණ ප්‍රදේශ සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කල යුතු වුවත් ඒ අනුව කටයුතු නොකිරීම තුළ විවිධ වූ මානව හා ස්වභාවික ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් අහිතකර බලපෑමට පත්විය හැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

3.2.4. වෙරළ තීරය සුරකින හරිත කලාප ඇති කිරීම.

සර්ම කලාපීය රටවල වෙරළ තීරයේ දක්නට ලැබෙන, ශ්‍රී ලංකාවේ ද දකුණු වෙරළ තීරයේ දක්නට ඇති රනිල කුලයට අයත් බිම් තඹුරු ශාකය (*Ipomoea pes-caprae*) පසු වැටි කලාපයේහි (Back dune area) බහුලව වර්ධනය වන අතර එමගින් වෙරළ තීරය බාදනයෙන් වලක්වා ගැනීම සඳහා දායකත්වය ලබා දෙන බව රුහුණු විශ්වවිද්‍යාලය මගින් සිදු කල පරීක්ෂණයක් මගින් තහවුරු කරගෙන ඇත.

මිනිසාගේ මානව ක්‍රියාකාරකම් තුළින් වෙරළ තීරයට ඇතිවන බලපෑම් අවම කර ගැනීමත් වෙරළ බාදනයෙන් වන හානිය අවම කර ගැනීමත් පිණිස මෙවැනි ශාක හිතකර වෙරළ තීරයන් වල පැතිරීම ඇති කිරීමත් පවතින ප්‍රදේශ වල සංරක්ෂණය සඳහා වන ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමත් මූලික අවශ්‍යතාවය වන නමුත් ඒ අනුව කටයුතු සිදුකර නොතිබුණු බව නිරීක්ෂණය විය.

3.3. ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ හා වෙරළ සම්පත් සංරක්ෂණය උදෙසා වන සැලැස්ම හා ක්‍රියාමාර්ග

3.3.1. වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම

1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනතේ 12 (1) වගන්තිය සහ 2011 අංක 49 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ (සංශෝධන) පනතේ 09 වගන්තිය අනුව වෙරළ කලාප කළමනාකරණය කිරීමේ සවිස්තරාත්මක සැලැස්මක් නියමිත දිනයෙන් පසු අවුරුදු 03 ක් ගතවීමට පෙර ඉදිරිපත් කළ යුතු අතර 2011 අංක 49 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ (සංශෝධන) පනතේ 9(2) වගන්තිය අනුව (1.අ.) 12 වන වගන්තිය ප්‍රකාර පිළියෙල කරන ලද සැලැස්ම යටත් පිරිසයින් සෑම අවුරුදු 05 කට වරක් ප්‍රතිශෝධනය කිරීමට අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් විසින් කටයුතු සැලසිය යුතුය. 2020 වර්ෂය වන විට ඉහත අවශ්‍යතාවයට අනුකූලව අවස්ථා 04 කදී වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම පිළියෙල කර තිබුණි. 1990 වර්ෂයේදී පිළියෙල කර තිබූ ජාතික වෙරළ කළමනාකරණ සැලැස්ම 1997 හා 2004 වර්ෂ වලදී සංශෝධනය කොට යාවත්කාලීන කර තිබූ අතර 2018 මැයි මස 25 දිනැති අංක 2072/58 දැන ගැසට් පත්‍රය මගින් 2018 වර්ෂයේදී වෙරළ කලාප හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම ප්‍රකාශයට පත්කර තිබුණි.

- i. වෙරළ තීර කළමනාකරණය
- ii. වෙරළබඩ දූෂණය
- iii. වෙරළබඩ පරිසර පද්ධති කළමනාකරණය
- iv. විශේෂ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ
- v. නියාමන යාන්ත්‍රණය

ඉහත සඳහන් කල එක් එක් ක්ෂේත්‍රයන් සම්බන්ධයෙන් එහි ස්වාභාවය, ගැටළු, තර්ජන සහ අභියෝග හඳුනාගෙන තිබූ අතර එම ක්ෂේත්‍රයන් සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණ අරමුණු, ප්‍රතිපත්ති, ක්‍රමෝපායන් හා යෝජිත ක්‍රියාකාරකම් මොනවාද යන්න විස්තරාත්මකව කරුණු ඉදිරිපත් කර තිබුණි. මෙම සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක යාන්ත්‍රණයේදී අපේක්ෂිත අරමුණු කරා ළඟා වීමට අවශ්‍ය අන්තර් ආයතන සම්බන්ධීකරණ තත්ත්වයක් නොපවතින බව නිරීක්ෂණය විය.

3.3.2. වෙරළ ආරක්ෂක කටයුතු පනත් ශක්තිමත් කරලීම සඳහා වූ අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය

වෙරළ ආරක්ෂක කටයුතු පනත් ශක්තිමත් කරලීම සඳහා 2009 අංක 41 දරණ පනත පරිශීලනය කරමින් නව පනතක් පිළියෙල කිරීමේ අරමුණින් 2016 නොවැම්බර් 08 දින අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණයක් ලබා දී තිබුණද විගණිත දිනය වන විටත් ඒ අනුව කටයුතු කර නොතිබුණ බව නිරීක්ෂණය විය.

3.3.3. බෙංගාල බොක්ක ආශ්‍රිත විශාල සමුද්‍ර පරිසර පද්ධති පිළිබඳව ව්‍යාපෘතිය

2009 වසරේ බෙංගාල බොක්ක ආශ්‍රිත විශාල සමුද්‍ර පරිසර පද්ධති පිළිබඳව ආරම්භ කරන ලද ව්‍යාපෘතියේ 2015 වර්ෂයේ නිකුත් කර තිබූ වාර්තාව මගින්ද සමුද්‍රීය කලාපයක්, කොරල් පර, මුහුදු තෘණ හා කඩොලාන භාග්‍යයන්, පාරිසරික දූෂණයන් ප්‍රධාන ගැටලු ලෙස හඳුනාගෙන තිබූ අතර මෙම ගැටළු අවම කිරීම සඳහා ක්‍රමෝභරිත ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් පිළියෙල කිරීමේ අවශ්‍යතාවය දක්වා තිබුණි. එහෙත් විගණිත දිනය වන 2020 දෙසැම්බර් 20 වන විටත් එම කාර්යයන් සඳහා මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල වී නොතිබුණි.

3.3.4. මුහුදු කැස්බෑ සංරක්ෂණය

පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- (අ) මේ සඳහා අධ්‍යයන මධ්‍යස්ථාන පවත්වාගෙන යාම නියාමනය සඳහා වන නියෝග සම්බන්ධයෙන් 2016 දෙසැම්බර් 06 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය කර තිබුණි. මෙම අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණයන්හි පෙන්වා දී ඇති පරිදි මෙරට වෙරළ තීරය වෙත පැමිණෙන හා මෙරට සමුද්‍රීය කලාපයෙහි වෙසෙන සියලු මුහුදු කැස්බෑ විශේෂ, වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආඥා පනත යටතේ දැඩි ලෙස ආරක්ෂිත උරගයන් ලෙස දක්වා ඇති අතර එවැනි සතෙකු ළඟ තබා ගැනීම දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි. වෙරළ තීරයෙන් එක්රැස් කරගන්නා කැස්බෑ බිත්තර ගෙනවිත් කෘතීම කැඳලී සකසා ආරක්ෂාකාරී පැටවුන් බිහි වීමෙන් පසු එම පැටවුන් මුහුදට නිදහස් කිරීමේ අරමුණින් පෞද්ගලික අංශය විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන කැස්බෑ සංරක්ෂණ මධ්‍යස්ථාන, විශේෂයෙන්ම දකුණු වෙරළ තීරය ආශ්‍රිතව 1980 දශකයේ සිටම ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. එවැනි මධ්‍යස්ථාන 15 ක් පමණ දැනට දකුණු වෙරළ තීරය ආශ්‍රිතව ක්‍රියාත්මක වන අතර ඒවා ජනප්‍රිය සංචාරක හා සංරක්ෂණ මධ්‍යස්ථාන බවට පත්ව ඇත. මෙම පෞද්ගලික කැස්බෑ සංරක්ෂණ මධ්‍යස්ථාන පවත්වාගෙන යෑම තවදුරටත් විධිමත් කර, එම මධ්‍යස්ථාන වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ ලියාපදිංචි කර වාර්ෂික බලපත්‍ර යටතේ පවත්වාගෙන යාමට අවසර දීම මගින් නියාමනය කිරීම සඳහා විධිවිධාන සැකසෙමින් වනජීවී හා වෘක්ෂලතා ආඥා පනත යටතේ සකස් කරනු ලැබ

ඇති නියෝග පත්‍ර මගින් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම පිණිස වනජීවී අමාත්‍යවරයා විසින් ඉදිරිපත් කල යෝජනා අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමත කර තිබුණි.

මෙම අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය ගෙන වර්ෂ 04 ක් ගතවී ඇතත් වන ජීවී හා වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් එහි සඳහන් විධිවිධාන මේ දක්වා ක්‍රියාත්මක කර නොතිබුණි.

(ආ) කැස්බෑ සංරක්ෂණ මධ්‍යස්ථානයක් පවත්වාගෙන යෑම

කැස්බෑවන් පාරිසරික ලෙස වැදගත් වන සාධක අතර කොරල් පරිසර පද්ධති වල ස්ථාවරත්වය ආරක්ෂා කිරීම, මුහුදු පරිසර පද්ධති තුළ ස්ථාවර ආහාර ජාල ඇති කිරීමට දායක වීම, වැල්ලඬු ශාක ප්‍රජාවන්ට අවශ්‍ය පාංශු පෝෂක සැපයීම ආදිය පෙන්වා දිය හැකිය. මෙතරම් සුවිශේෂී ජෛව විශේෂයක් වන කැස්බෑවන් විධිමත් ලෙස සංරක්ෂණය කල යුතු සත්ත්ව කාණ්ඩයක් වූවත් වදවී යාමේ තර්ජනයට ලක්වෙමින් සහ රතු දත්ත ලේඛණයට ඇතුළත්ව සිටින කැස්බෑවන් සාගර හා වෙරළ ආශ්‍රිත මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් නිසා වදවී යාමේ තර්ජනයට මුහුණ දෙමින් සිටින සත්ත්ව විශේෂයකි.

ලොව සාගරවාසී කැස්බෑ විශේෂ අතරින් බටු කැස්බෑවා (Olive vidley), ඔළුගෙඩි කැස්බෑවා (Loggerhead), ගල් කැස්බෑවා (Green Turtle), පොතු කැස්බෑවා (Hawk sbill turtle), දාර කැස්බෑවා (Leather back turtle) ශ්‍රී ලංකා වෙරළ තීරයේ දක්නට ලැබේ. වෙරළ තීරයට ඇදී එන මෙම කැස්බෑවන් ජීව විද්‍යාත්මක සංරක්ෂණයකින් තොරව මධ්‍යස්ථාන තුළට ඔවුන් එකතු කර ගනිමින් සංචාරක ආකර්ෂණයක් ඇතිකර ආදායම් ඉපදවීමක් සිදු කරනු ලබන බව නිරීක්ෂණය විය. වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආඥා පනතේ III වන කොටසේ 30 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව ඇ සිට ෭ දක්වා වගන්ති තුළ සඳහන් නීති රීති වලට අනුව බිත්තර එකතු කිරීම, කැස්බෑවන් ලඟ තබා ගැනීම සපුරා තහනම් වේ.

මේ සම්බන්ධයෙන් නිරීක්ෂණය වූ කරුණු පහත පරිදි විය.

- i. දැනට පවත්වාගෙන යනු ලබන මෙම මධ්‍යස්ථාන සඳහාද කිසිදු අනුමැතියක් වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ලබාගෙන නොතිබුණු බව නිරීක්ෂණය විය.

- ii. බිජු දමා නික්ම යන කැස්බෑවියන් ඇතුළු ශ්‍රී ලංකාවෙන් නික්ම යන කැස්බෑවියන්ගේ බිත්තර වලින් පිටවෙන කුඩා පැටවුන්ගේ ගමන් මාර්ගය වැටී ඇත්තේ මන්නාරම හරහා පෝක් සමුද්‍ර සන්ධිය තුළිනි. එසේ වීම හේතුවෙන් වැඩි සනත්වයකින් හමුවන කැස්බෑ සම්පත දඩයම් කිරීමට මෙම මන්නාරම මුහුදු ප්‍රදේශය තෝතැන්නක් වී ඇත. මේ හේතුව නිසා මන්නාරම මුහුදු කලාපයට වනජීවී නීතිය බලාත්මක කිරීම ඉතා කඩිනමින් කලයුතු බව නිරීක්ෂණය විය.
- iii. වලතාපි සත්ව කොටසක් වන කැස්බෑවුන් බිත්තරයක් තුළ වැඩෙන පැටවාගෙන් අනාගත පරපුර පවත්වා ගැනීමේ තීරණාත්මක සාධකය “තාපය” යන සාධකය මත රඳා පැවතීම සිදුවීමක් තුළ මෙම ජෛව විද්‍යාත්මක සාධක නිසි අවබෝධයකින් තොරව සංරක්ෂණ කටයුතු සිදු කරලීමට උත්සාහ කිරීම මඟින් කැස්බෑ පැටවුන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂභාවයේ අසමතුලිතතාවයක් ඇතිවිය හැකි බව අනාවරණය විය.

3.3.5. හදිසි වෙරළ බාදනය වැළැක්වීම සඳහා වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග

මේ සම්බන්ධයෙන් නියඳි පරීක්ෂාවට ලක් වූ ගාල්ල හා මොරටුව වෙරළ තීරයන් සම්බන්ධයෙන් නිරීක්ෂණය වූ කරුණු පහත පරිදි වේ.

- i. ගාල්ල වෙරළ තීරය
2020 මැයි සිට 2020 අගෝස්තු මාසය දක්වා කාලය තුළ ගාල්ල වෙරළ කලාපය තුළ ස්ථාන 28ක පැවති බාදන තත්ත්වයන් වැළැක්වීමේ කෙටි කාලීන පියවරක් ලෙස මීටර් 509.5 ක භූ සළ ද, පොලි බැග් 1725 ක්ද ලබාදී තිබුණි.
- ii. මොරටුව වෙරළ තීරය
2018 ජූනි 15 දින සිට 2019 නොවැම්බර් 18 දින දක්වා කාලය තුළ මොරටුව වෙරළ කලාපය තුළ ස්ථාන 16 ක පැවති බාදන තත්ත්වයන් වැළැක්වීමේ කෙටි කාලීන පියවරක් ලෙස වර්ග මීටර් 182 ක භූ සළ ද, පොලි බැග් 2000 ක්ද ලබාදී තිබුණි.

3.4. ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ධීවර වරායන් මගින් වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා වන බලපෑම

3.4.1. ධීවර වරායන් වල අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය

(අ) සන අපද්‍රව්‍ය - දික්ඕවිට

දික්ඕවිට වරාය (උතුරු පර්යන්තය) මීටර් 240 කින් යුත් වරායකි. මෙම පර්යන්තය මගින් මසකට යාත්‍රා 150 ත් 250 ත් අතර යාත්‍රා ප්‍රමාණයක් පහසුකම් ලබා ගන්නා අතර එම යාත්‍රා ප්‍රමාණයෙන් අඩි 40 ට වැඩි යාත්‍රා බව අනාවරණය විය.

මෙම පර්යන්තය තුළ යාත්‍රා අළුත්වැඩියා කලාපයක් පවතින අතර වරකට යාත්‍රා 15 – 20 ත් අතර ප්‍රමාණයක් අළුත්වැඩියා කටයුතු සිදු කිරීමට හැකියාව පවතින බවත්, මෙම යාත්‍රා අළුත්වැඩියා කලාපය තුළින් වැඩිම අපද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණයක් ජනනය වන බවත් අනාවරණය විය. විගණනය විසින් භෞතික පරීක්ෂාවට භාජනය කල 2020.09.04 දින යාත්‍රා අළුත්වැඩියා කලාපයේ යාත්‍රා 10 ක් තිබුණු අතර යාත්‍රා කිහිපයක් එම අවස්ථාවේ අළුත්වැඩියා කරමින් තිබුණි.

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණ විය.

i. ෆයිබර් අපද්‍රව්‍ය එක්රැස් වීම

වරාය තුළ එක්රැස් වන විශාල ප්‍රමාණයෙන් යුත් අපද්‍රව්‍ය මෙම ෆයිබර් අපද්‍රව්‍ය වන අතර එක්රැස් කිරීම, ගබඩා කිරීම, බැහැර කිරීම හා ප්‍රතිචක්‍රීකරණයට ලක් කිරීම අපහසුම අපද්‍රව්‍ය මේවා බව අනාවරණය විය. මසකට ටොන් 05 ක් පමණ එක්රැස් වන මෙම අපද්‍රව්‍ය ජනනය කරන්නන් විසින්ම බැහැර කරවීම සිදු කරන බවත් යාත්‍රා අළුත්වැඩියා කිරීමේදී ජනනය වන ෆයිබර් අපද්‍රව්‍ය යාත්‍රා හිමියන්ට වරායෙන් බැහැර කිරීමට නියම කර ඇති බවත් මෙහිදී අනාවරණය විය. එහෙත් මෙම ෆයිබර් අපද්‍රව්‍ය අපහරණය කල යුත්තේ, අධික උෂ්ණත්වයෙන් යුත් දහන යන්ත්‍රය (Incinerator) මගින් පිළිස්සීමෙන් පමණක් වන බැවින් මෙම අපද්‍රව්‍ය වරායෙන් ඉවත් කලද ඉන්පසු එම අපද්‍රව්‍ය අවසාන වශයෙන් බැහැර කරන ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳව පසු විපරම් කිරීමක් අදාල වගකිව යුතු ආයතන වලින් සිදු වී නොතිබුණි.

ii. අත්හැර දැමූ යාත්‍රා

මීට අමතරව යාත්‍රා අළුත්වැඩියා කලාපයේ අළුත්වැඩියාව අත්හැර දැමූ ෩෬෬෦ යාත්‍රා 06 යාත්‍රා හිමියන් අත්හැර දමා ගොස් තිබූ අතර මෙම යාත්‍රා සම්බන්ධයෙන් විධිමත් ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි. මෙසේ අත්හැර දමා යන යාත්‍රා සම්බන්ධයෙන් පරිසර හිතකාමී විධිමත් වැඩපිළිවලක් මෙතෙක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැලැස්සුම් සකස් කර නොතිබුණි. 2016 සිට 2019 දක්වා කාල සීමාව තුළ අළුත්වැඩියාව අත්හැර දැමූ යාත්‍රා පැවති අතර ඒවායේ දිග අඩි 40 ක පමණ සාමාන්‍ය අගයක් විය. මේ සම්බන්ධ විස්තර පහත පරිදි විය.

යාත්‍රාවේ අංකය	IMULA	යාත්‍රාවේ නම	යාත්‍රාවේ දිග (අඩි)	යාත්‍රාව එසවූ දිනය
0143NBO		Ashani Shanika	40	2016.07.08
0596CHW		Sachini Duwa	45	2016.09.13
0337CHN		Jesu surindu 7	42	2018.02.27
171TCO		Mangala	42	2019.03.19
0450CHW		Madu Rani	40	2019.05.09

වගු අංක - 10

2014 සැප්තැම්බර් 05 දින සිට වරායේ පවතින අයිතිකරුවකු ඉදිරිපත් නොවුණු 196 NBO Mutu mal 4 දරන අඩි 40 ක් වූ යාත්‍රාව 2020 ජූනි 06 දින පෞද්ගලික තැරවුකරුවකු රු. 30,000 ක් වැයකර ගොඩබිමට ලෙන තිබුණ ද ප්‍රමාද ගාස්තු ඉහළ යාම හේතුවෙන් අළුත්වැඩියා කිරීම අත් හිටුවා තිබුණි.

iii. ඉවතලන සෘජුලෝම

යාත්‍රා වල ශීත කාමර අළුත්වැඩියා කිරීම මත විශාල ලෙස ජනනය වන මෙම අපද්‍රව්‍ය මසකට කිලෝ 500 ක් පමණ ජනනය වන බවත් මෙම අපද්‍රව්‍ය යාත්‍රා හිමිකරුවන් වෙත වරායෙන් බැහැර කිරීම අනිවාර්ය කොට ඇති බවත් අනාවරණය වූ අතර ඔවුන් බැහැර කරන්නේ කුමන ආකාරයටද යන්න පසු විපරම් කිරීමක් සිදු වී නොතිබුණි.

iv. ධීවර ආම්පන්න ද්‍රව්‍ය

දික්ඔව්ට ධීවර වරාය (උතුරු පර්යන්තය) ප්‍රයෝජනයට ධීවර යාත්‍රා වලින් 95% පමණ භාවිතා කරන පන්න වනුයේ මරුවැල් පන්නයි. එබැවින් වරාය තුළ ආම්පන්න අපද්‍රව්‍ය එක්රැස් වනුයේ මරුවැල් පන්න කොටස් සහ ඉවතලන මරුවැල් සඳහා යොදා ගන්නා යොත් වන අතර මරුවැල් වරාය තුළ බැහැර කිරීම තහනම් කොට ඇති අතර පන්න සැකසීමේදී ඉවත් කරන යොත් කොටස් කිලෝ 02 ක් පමණ දිනකට එක්රැස් වන බවත් ඊට අමතරව වරාය සතු කුඩා යාත්‍රා කිහිපයෙහි දැල් අමතර කොටස් ඉතා සුළු ප්‍රමාණයක් එක්රැස් වන බවත් මෙම අපද්‍රව්‍ය සියල්ල කුලී අපද්‍රව්‍ය බැහැර කරන්නන් ඔස්සේ වරායෙන් ඉවත් කලද මෙම අපද්‍රව්‍ය බැහැර වීම නිසි ක්‍රමවේදයක් ඔස්සේ සිදු වනවාද යන්න සඳහා සාක්ෂි නොවීය.

v. කැලණි ගඟ ඔස්සේ වරායට එක්රැස් වන අපද්‍රව්‍ය

දික්ඔව්ට ධීවර වරාය (උතුරු පර්යන්තය) පිහිටා ඇත්තේ කැලණි ගඟ මෝයට ඉතා ආසන්නයේ බැවින් කැලණි ගඟ ඔස්සේ මුහුදට එකතු වන අපද්‍රව්‍ය වලින් විශාල ප්‍රමාණයක් දික්ඔව්ට ධීවර වරාය (උතුරු පර්යන්තය) වෙතට වසරේ මාස 06 ක කාලයක් එක්රැස් වේ. මෙම අපද්‍රව්‍ය සංයුතිය විවිධාකාර අපද්‍රව්‍ය වල එකතු වීමක් වන බව දික් ඔව්ට වරායේ (උතුරු පර්යන්තය) කළමනාකරණ සැලැස්ම මගින් දක්වා ඇති අතර මෙම අපද්‍රව්‍ය වර්ගීකරණයට යටත්ව එක්රැස් කිරීම අපහසු දැඩි අපිරිසිදු තත්ත්වයේ පවතින බව අනාවරණය විය. මෙලෙස පැමිණෙන අපද්‍රව්‍ය කිසිදු වර්ගීකරණයකින් තොරව පොලිතින් බෑග් වලට දමා කුලී අපද්‍රව්‍ය බැහැර කරන්නන් මගින් වරායෙන් බැහැර කලද මේ සඳහා නිසි ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කර නොතිබුණි.

(ආ) අපජල පිරිපහදු මධ්‍යස්ථානය

දික්ඔව්ට ධීවර වරාය තුළ ජනනය වන සියලු මල අපද්‍රව්‍ය හා අපජලය වරාය තුළ ස්ථාපිත කර ඇති මල අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු පද්ධතිය ඔස්සේ බැහැර කරනු ලබන බව අනාවරණය විය. අපජල පිරිපහදු ක්‍රමවේදයක් වන ඇල්ගී මගින් ජලය පිරිපහදු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සිදු කරනු ලබයි.

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණ විය.

- i. 2012 වර්ෂයේ ආරම්භ කරනු ලැබූ මෙම අපජල පිරිපහදු මධ්‍යස්ථානයට මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය මගින් ලබාදෙන පරිසර ආරක්ෂණ බලපත්‍රය (EPL) ලබාගෙන නොතිබුණි.
- ii. පිරිපහදු කිරීමෙන් පසු ජලය මුහුදට ඉවත් කරන ස්ථානය වැලි වලින් පිරී ඇති බැවින් එම ජලය බැස නොයන අතර එම ස්ථානයේ ජලය පිරී තිබෙනු දක්නට ලැබුණි. පිරිපහදු කරනු ලබන ජලය බැහැර වන ස්ථානයට වැහි වතුර එකතු වන කාණුව සම්බන්ධ කර තිබුණ අතර එම කාණුවට වරාය පරිශ්‍රයේ වෙනත් ස්ථාන වල අපජල එකතු වී තිබෙනු දක්නට ලැබුණි. එම ජලය කිසිදු පිරිපහදුවකින් තොරව මුදා හරිනු ලබන බව නිරීක්ෂණය විය.
- iii. 1980 අංක 47 දරන ජාතික පාරිසරික පනතේ 23 අ සහ 23 ආ වගන්ති සමඟ කියවිය යුතු, අංක 1534/18 හා 2008 පෙබරවාරි 01 දිනැති අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය යටතේ නිකුත් කර ඇති ජාතික පාරිසරික ආරක්ෂණ සහ තත්ත්ව නියෝග වල 02(අ) අනුව අපජලය පිරිපහදු කිරීමෙන් පසු බාහිර පරිසරයට මුදා හැරීමට පෙර රසායනාගාර පරීක්ෂණයන්ට භාජනය කර අදාළ පරාමිතීන් ධාරණ පරිමාව තුළ පවතිනම් පමණක් බාහිර පරිසරයට මුදා හැරීම් සිදු කල යුතු වුවත් මෙම පිරිපහදු මධ්‍යස්ථානයේ ආරම්භ කර දින සිට විගණිත දිනය වූ 2020 සැප්තැම්බර් 08 දින දක්වා පිරිපහදු කිරීමෙන් පසු බාහිර පරිසරයට බැහැර කරන ජලය තත්ත්ව පරීක්ෂාවන් සිදු කර නොතිබුණි.
- iv. අපජල පිරිපහදු ක්‍රියාවලියේ අවසන් අදියර වන මඩිති (Sludge) බැහැර කිරීම සඳහා සකස් කර තිබූ වියලුම් අංගන (drying beds) එම නල මාර් ගයෙන් බැහැර වන අවස්ථාවන් නිරීක්ෂණය කල අතර මෙම අවස්ථාවේදී දියර පමණක් පිටවන එම මඩිති වියලුම් අංගන හෝ ආවරණය කරන ලද ලැලි වලින් පිටතට ගලා විත් පොළොවට කාන්දුවන අයුරු දක්නට ලැබුණි. වියලුම් අංගනය ඉතා ආරක්ෂිත ලෙස සකස් කල යුතු ස්ථානයක් වන අතර මඩිති ආකාරයට බාහිර පරිසරයට නිරාවරණය නොවිය යුතුය. එහෙත් මෙහි එක් පැත්තක් ලැලි ගසා ගලා ඒම සිදු වීම තුලින් පස දූෂණයට භාජනය විය හැක. වියලුම් අංගන වල එකතු වන මඩිති වරාය තුළ ඇති වගා කටයුතු සඳහා යොදා ගන්නා බව අනාවරණය වූ අතර එසේ පසට යෙදීම සුදුසුද යන්න පරීක්ෂා කර නොතිබුණි.

රූප සටහන - 01 දික්ඕවිට වරායේ අපජල පිරිපහදු පද්ධතිය

(ඇ) යාත්‍රා අළුත්වැඩියාව

පහත නිරීක්ෂණයන් විය.

- i. යාත්‍රා අළුත්වැඩියා කලාපයේ අළුත්වැඩියාව සඳහා ගෙන එන යාත්‍රා, යාත්‍රා භිමියන් විසින් ගෙන ගොස් නොමැතිව දීර්ඝ කාලයක් එම කලාපයේ රඳවා තිබුණු අවස්ථා නිරීක්ෂණය විය. ඒ අනුව නියදි පරීක්ෂාවේදී අනාවරණය වූ පරිදි අළුත් වැඩියා අංගනයේ යාත්‍රා 6 ක් අවුරුදු 1 ත් අවුරුදු 6 ක් දක්වා කාලපරිච්ඡේදය තුළ එසේ රඳවාගෙන තිබුණි. විස්තර පහත පරිදි විය.

යාත්‍රාවේ IMULA අංකය	යාත්‍රාවේ නම	යාත්‍රාවේ දිග (අඩි)	යාත්‍රාව දිනය	
146 NBO	මුතුමාලේ	40	2014.03.05	අවුරුදු 06
0143 NBO		40	2016.07.08	අවුරුදු 04
0596 CHW	සවිනි දුව	45	2016.09.13	අවුරුදු 04
0337 CHW	පේෂි සුරුදු 07	42	2018.02.27	අවුරුදු 02 මාස 06
171TCO	මන්ජුලා	42	2019.03.19	අවුරුදු 01 මාස 05
045CHW	මදුරානි	40	2019.05.09	අවුරුදු 01 මාස 04

- ii. යාත්‍රා අළුත්වැඩියා කලාපයේ තබන යාත්‍රාවක් සඳහා දිනකට අදාළ නැංගුරම් ගාස්තු සමඟ 50% ක ගාස්තුවක් අය කරන නමුත් මෙම ක්‍රමයේදී යාත්‍රාව තබා ගන්නා කාලසීමාව වැඩිවන ප්‍රමාණයට සමගාමීව ගාස්තු වැඩිවීමේ ක්‍රමවේදයක් නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය.
- iii. යාත්‍රා එසවීම සීමා වීම මත යාත්‍රා එසවීම් ආදායම් අඩු වීම, මදුරුවන් බෝ වීම, යාත්‍රා එසවීම සඳහා යාත්‍රා හිමියන්ට පොරොත්තු ලේඛන වල රැඳී සිටීමට සිදුවීම වැනි ගැටළු ඇති වී තිබෙන බැවින් මෙම යාත්‍රා ඉවත් කිරීමට සුදුසු ක්‍රමවේදයන් සකසා නොතිබුණු බව නිරීක්ෂණය විය.

(ඇ) වරාය බේසමේ ජලයේ තත්ත්වය

මෙහි ධීවර යාත්‍රා 250 ක් පමණ නවතා තැබීමේ පහසුකම් තිබෙන අතර විගණිත දිනය වූ 2020 සැප්තැම්බර් 04 දිනට යාත්‍රා 258 ක් වරාය තුළ නවතා තිබුණු බව අනාවරණය විය. මෙම ධීවර තටාකය තුළ ඇති ධීවර බෝට්ටු වල ඇති මාළු තටාකයේ තිබෙන ජලයෙන් සෝදන අතර එම ජලය නැවත තටාකය තුළටම ගලා යනු ලැබේ. තවද ධීවර බෝට්ටු මගින් බැහැර කරන අපවිත්‍ර ජලයද තටාකයට ගලා යෑම සිදු වන බැවින් තටාකයේ ජලයේ තත්ත්වය පරීක්ෂා කල යුතු වූවත් එසේ කර නොතිබුණි.

(ඉ) නඩු භාණ්ඩ ලෙස යාත්‍රා නවතා තැබීම.

වෙරළ ආරක්ෂක අංශය විසින් වැටලීම් සිදු කර රැගෙන එන යාත්‍රා නඩු භාණ්ඩ වශයෙන් ධීවර වරායේ එක් පැත්තක රඳවා තිබෙනු දක්නට ලැබුණ අතර එසේ රඳවා තිබූ ධීවර යාත්‍රා 13 ක් දීර්ඝ කාලයක සිට නවතා ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.

රූප සටහන - 02 නඩු භාණ්ඩ ලෙස නවතා දමා තිබූ යාත්‍රා

3.4.2. ධීවර වරායන් වලින් වැලි ඉවත් කිරීම මගින් වෙරළ ස්ථායීතාවයට සිදු වන බලපෑම

වෙරළ කලාපයේ වරායවල් හා ඊට අනුබද්ධ යටිතල පහසුකම් ඊට අදාළ විශේෂිත ස්ථානයේ හෝ යාබද වෙරළබඩ කොටස් තුළ සැලකිය යුතු දැඩි බලපෑම් තත්ත්වයන් ඇති නොවන්නේ නම් එම ක්‍රියාකාරකම් රක්ෂිත කලාපයක් තුළ අනුමත කල හැකි භාවිතයන් ලෙස සැලකෙන අතර එම කාර්යයට අදාළ ක්‍රියාවලීන් සංවර්ධන බලපත්‍රය මගින් පාලනය වේ. ධීවර වරායවල් ඉදි කිරීමේදී වෙරළින් ලබා ගන්නා වැලි ඉවත් කළ යුතු ආකාරය සම්බන්ධයෙන් මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල කර නොතිබුණි.

(අ) පැරලිය ධීවර වරාය

ගාල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ පැරලිය ධීවර තොටුපල ස්වාභාවිකව පිහිටා ඇති ධීවර වරායක් වේ.

ධීවර ගම්මාන 11 කින් සමන්විත මෙම පැරලිය ගම්මානයේ ධීවරයන් සතුව බහුදින යාත්‍රා 190 ක් හා අනෙකුත් කුඩා බෝට්ටු 150ට ආසන්න ප්‍රමාණයක් පවතින බව අනාවරණය විය. උක්ත ධීවර වරායේ වැලි ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් 2019 වර්ෂයේ සිට 2020 දක්වා වූ අවසර ලබා දීම් පහත පරිදි වේ.

දිනය	ඉවත් කල යුතු ප්‍රමාණය	අදාළ කාලය
2019.08.08	250 කියුබ්	2019.11.22 සිට 2020.01.21
2020.01.08	250 කියුබ්	2020.01.27 සිට 2020.02.26
2020.03.10	500 කියුබ්	2020.03.10 සිට 2020.05.09
2020.06.22	1000 කියුබ්	2020.06.22 සිට 2020.08.21
	334 කියුබ්	
2020.09	2000 කියුබ්	-

වගු අංක - 12

පහත නිරීක්ෂණයන් විය.

- i. ධීවර වරාය බේසම වැලි වලින් පිරීම හේතුවෙන් ධීවර යාත්‍රා වරාය තුළට පිවිසීමට නොහැකි වීමෙන් ප්‍රදේශයේ ධීවර ජනතාවට සිදුව ඇති අපහසුතාවය වැලැක්වීම සඳහා වැලි ඉවත් කර බේසම සකස් කිරීම සඳහා ලංකා ධීවර වරාය නීතිගත සංස්ථාවට කලින් කල අවසර ලබා දී ඇත. මෙම වැලි ඉවත් කිරීමේදී වෙරළ ස්ථායීතාවයට අහිතකර බලපෑම් ඇතිවිය හැකි බැවින් එම කැණීම් සිදු කර නැවත වැලි මුහුදට දැමිය යුතු බව වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිරීක්ෂණය වූවත් අදාළ බලපත්‍රයට අනුව එම කැණීම් කරන වැලි වලින් 1/3 ක් පමණක් නැවත පරිසරයට එකතු කරන ලෙසට සඳහන් කර ඇත. මේ අනුව බලපත්‍ර කොන්දේසි හා වෙරළ ස්ථායීතාවය සුරැකීමට අදාළ කරුණු අතර නොගැලපීමක් පවතින බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය වේ.
- ii. උක්ත බලපත්‍ර කොන්දේසිය මත කැණීම් කරන වැලි වෙළඳපොළට නිකුත් කිරීමේ අවසරයක් උද්ගත වන අතර එය වෙරළ බාදනය තවදුරටත් වර්ධනය වීමට වක්‍රානුකූලව ඉඩ ලබා දීමත් බව නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) පානදුර ධීවර වරාය

පානදුර ධීවර වරායේ බේසමේ පිරි පවතින වැලි කැණීම් කර ඉවත් කල යුතු අතර ඒ එසේ ඉවත් කරනු ලබන වැලි නැවත වෙරළට නොදැමීම හේතුවෙන් වෙරළ බාදනය උග්‍ර විය හැකිය.

අදාළ නිරීක්ෂණ පහත පරිදි වේ.

- i. 2016 වර්ෂයේ අගෝස්තු 18 දින සිට 2020 වර්ෂයේ මැයි මස 20 වෙනි දින දක්වා පානදුර ධීවර වරාය බේසමේ වැලි කැණීම් මගින් වැලි කියුබ් 11,600.5 ක ප්‍රමාණයක් කැණීම් කර වැලි ඉවත් කර තිබුණු අතර එම වැලි සියල්ලම වෙරළට නොදමා වරායෙන් පිටතට ගෙන ගොස් තිබුණු බව ලේඛන අනුව නිරීක්ෂණය විය.

- ii. වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂක ජනරාල්ගේ CC/Plant- pan. F.M.(2018) හා 2020 ජනවාරි 24 දිනැති ලිපිය මගින් 2020 ජනවාරි 21 දින සිට වැලි කැණීම් සිදු කරන විට අනුමත වැලි කියුබ් ප්‍රමාණයට අමතරව කැණීම් කරන ලද වැලි කියුබ් ප්‍රමාණයෙන් 1/3 ක් වන ලෙස වැලි කැණීම් කර මුහුදට හෝ වෙරළට දැමිය යුතු බවට ලංකා ධීවර වරාය නීතිගත සංස්ථාවට දැනුම් දී තිබුණි. මේ ආකාරයට වැලි කැණීම් සිදු කරන විට අනුමත ප්‍රමාණය ඉක්මවා වරායේ බේසමෙන් වැලි ඉවත් වීමක් සිදුවන බව නිරීක්ෂණය විය. මේ ආකාරයට 2016 අගෝස්තු 18 දින සිට 2019 නොවැම්බර් 22 දක්වා වූ කාල සීමාව තුළ වරායෙන් කැනීම් කර ඉවත් කළ වැලි කියුබ් 11,120 ක මුළු ප්‍රමාණයම මුහුදු වෙරළට නොදමා ඉවත් කරගෙන තිබුණි . 2020 ජනවාරි 21 දින සිට 2020 මැයි 21 දක්වා වූ කාලය තුළ වරායෙන් ඉවත් කළ වැලි කියුබ් ප්‍රමාණය 480.5 ක් වන අතර අමතර වැලි කියුබ් 152 ක් වරායෙන් කැණීම් කර වෙරළට දමා තිබුණි. වෙරළට හෝ මුහුදට නොලැබී ධීවර වරාය වලින් ඉවත්වන වැලි මේ ආකාරයට පිටතට යාමෙන් ශ්‍රී ලංකාව වර්තමානයේ මුහුණ දෙන උග්‍ර සාමාජික, ආර්ථික, පාරිසරික ගැටලුවක් වන වෙරළ බාදනය තවත් උග්‍ර විය හැකි බව නිරීක්ෂණය විය. (විස්තර උපලේඛන 02 හි දැක්වේ.)
- iii. බලපත්‍ර නිකුත් කිරීමේදී වැලි කැණීම් සිදු කළ යුතු ස්ථානය අදාළ කණ්ඩායම් නිශ්චිතවම දැන්වීමක් සිදු නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.
- iv. වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ධීවර වරායන් වල වැලි කැණීම් සිදු කිරීම සඳහා නිසි මාර්ගෝපදේශ මාලාවක් සහ නියෝග සකස් කර නොතිබීම හේතුවෙන් 2016 වර්ෂයේ සිට 2019 වර්ෂය දක්වා ලංකා ධීවර වරාය නීතිගත සංස්ථාවට පානදුර ධීවර වරායේ වැලි ඉවත් කිරීමට අනුමැතිය ලබාදුන් බලපත්‍ර වල වරින් වර කොන්දේසි ඇතුළත් කිරීමත්, නැවත කොන්දේසි ඉවත් කිරීමත් සිදු කර තිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.

3.5. ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරයන්

3.5.1. මීගමුව වෙරළ සංරක්ෂණ දිස්ත්‍රික් කාර්යාලය

(අ) ගම්පහ, පුත්තලම, මන්නාරම වෙරළ කලාප කටයුතු මීගමුව වෙරළ සංරක්ෂණ දිස්ත්‍රික් කාර්යාලය මගින් සිදු වේ. පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයට අයත් වෙරළ කලාපයේ දුර දළ වශයෙන් කිලෝමීටර් 221.5 පමණ වන අතර කැලණිය මෝයකට සිට මල්වතු මෝයකට දක්වා මෙම වෙරළ කලාපය විහිදී යයි. ලංකාවේ වැඩිපුරම වෙරළ බාදනය සිදු වන්නේ පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයේ වන අතර මාරවිල තුඩාව වෙරළ කලාපය වැඩිපුරම බාදනය සිදුවන ප්‍රදේශය බවට හඳුනාගෙන තිබුණි. වසරේ එක් කාලයකට පමණක් බාදනය සිදුවන මෙම වෙරළ කලාපයේ 2016 වර්ෂයේ සිට 2020 වර්ෂය දක්වා සංරක්ෂණ කටයුතු සිදු කර නොතිබුණි. මෙම ප්‍රදේශය පොල් වතු බහුලව තිබෙන ප්‍රදේශයක් බව ද අනාවරණය විය.

(ආ) පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයට අයත් කලපු ගණන 06 ක් වන අතර ඒවා තල්විල, ලුනාව (ගම්පහ), මීගමුව, බුන්දල, පුත්තලම හා හලාවත වශයෙන් හඳුනා ගැනේ.

(ඇ) මීට අදාළ පොදු නිරීක්ෂණයන් පහත පරිදි විය.

- I. මෙම කලපු වල ධීවර වරායන් වල ඉවත් කරන බෝට්ටු (ෆයිබර්) පරිසර හිතකාමී ලෙස ඉවත් කිරීම සඳහා මෙතෙක් ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි.
- II. ඉවත් කරන ලද ෆයිබර් බෝට්ටු ඉවත් කිරීම සඳහා Holism ආයතනය හාර ගැනීමට අකමැති බවත් ඔවුන් ඒ සඳහා බෝට්ටුවකට රු. 40,000 ක් වැනි විශාල මුදලක් අය කරන බැවින් එම ක්‍රමය දැනට අසාර්ථක වී ඇති අතර ධීවරයන් විසින් ධීවර වරාය වල හා කලපු වල එම බෝට්ටු අත්හැර දමා ඇති බව අනාවරණය විය.
- III. මීගමු කලපුවේ ජැටියෙහි බෝට්ටු නවතා තැබිය හැක්කේ බෝට්ටු සීමිත ප්‍රමාණයක් වන අතර විගණිත දිනය වන විට අබලන් බෝට්ටු 08 ක් ජැටියෙහි දමා ඇති බැවින් ජැටියෙහි මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරීත්වයට මෙය බාධාවක් බව නිරීක්ෂණය විය.

3.5.2. ඉලක්කන්ඩිය කස වනාන්තරය මුහුදු ප්‍රදේශය

වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව 2006 වසරේ නැවත වන වගා කිරීමේ ව්‍යාපෘතියක් යටතේ කිලෝමීටර් 03 ට වැඩි දුරට සහ මීටර් 200 ක් පළලට එම කස වනාන්තරය ව්‍යාප්ත කර තිබුණි. වයඹ මුහුදු තීරයට වාරකන් කාල වලදී හමා එන දැවැන්ත සුළං ප්‍රවාහය ගම්මාන වලට කඩා වැදීමේදී බාධකයක් ලෙස මෙම කස වනාන්තරය උපකාරී වේ. මේ වන විට මෙම අධික මුහුදු බාදනය හේතුවෙන් කස වනාන්තරයේ දැවැන්ත ගස් රාශියක් මුහුදට ගසා ගෙන ගොස් ඇති බව භෞතික පරීක්ෂාවේදී තහවුරු විය. මෙම කස වනාන්තරය තුළ ඇති සුසාන භූමියද බාදනයට භාජනය වීමට අයත් වී ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.

රූප සටහන - 03 ඉලක්කන්ඩිය කස වනාන්තරය බාදනය

3.5.3. ගාල්ල වෙරළ කලාපය

ගාල්ල ප්‍රාදේශීය ඉංජිනේරු කාර්යාලයට අයත් වෙරළ කලාප සීමාව සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන ලද විගණනයේදී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- i. මෙම කලාපය තුළ සංවේදී කලාප ලෙස හඳුනාගත් ස්ථාන 08 ක් නිරීක්ෂණය වන අතර ඒ අතරින් අහය භූමි ලෙස ප්‍රකාශයට පත් ස්ථාන 02ක් සංරක්ෂිත කලප ලෙස හඳුනාගත් ස්ථාන 02ද වන අතර මෙයින් මාදු ගඟ, හික්කඩුව කොරල් පරය හා රුමස්සල කොරල්පරය දැඩි අවධානමක් සහිත ප්‍රදේශ ලෙස හඳුනාගෙන තිබුණ ද එම ස්ථාන සංරක්ෂණය සඳහා ගෙන ඇති පියවර ප්‍රමාණවත් නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.
- ii. ප්‍රධාන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල 06 යටතේ පාලනය වන්නා වූ ගාල්ල සමුද්‍රීය කලාපය සම්බන්ධයෙන් අනාවරණය වූ කරුණු අනුව කලාපය තුළ කලපු 09 ක්, මෝය 12ක්, පුරාවිද්‍යාත්මක ස්ථාන 12 ක්, කැස්බෑ සංරක්ෂණ මධ්‍යස්ථාන 12 ක් කඩොලාන ප්‍රදේශ 07ක්, හිරිගල් පර 01ක්, අහයභූමි 01ක් සහ ධීවර වරායන් හා තොටුපළ 23 ක් පවතින බව අනාවරණය වූ අතර මෙම ස්ථාන නියාමනය හා සංරක්ෂණය ප්‍රමාණවත් අයුරින් සිදු නොවන බව නිරීක්ෂණය විය. (විස්තර උපලේඛන 03 හි දැක්වේ)

3.5.4. මොරටුව වෙරළ කලාපය

මොරටුව ප්‍රාදේශීය ඉංජිනේරු කාර්යාලයට අයත් වෙරළ කලාප සීමාව සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන ලද විගණනයේදී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- i. බොල්ගොඩ වැව ආශ්‍රිත කඩොලාන පරිසරය සහ බොල්ගොඩ ගඟ සංවේදී කලාපයක් ලෙස මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් ගැසට් කර තිබුණ ද එම ස්ථාන සංරක්ෂණය සඳහා ගෙන ඇති පියවර ප්‍රමාණවත් නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.
- ii. වෙරළ පසසිටු ප්‍රදේශය යනු යම් සංවර්ධන කාර්යයක් සම්බන්ධයෙන් තහනමක් හෝ සැලකිය යුතු පරිදි සීමාවක් හෝ පනවන ලද්දා වූ ද වෙරළ කලාපය තුළ පිහිටියා වූ ද භූගෝලීය තීරුව හෝ බිම් පටිය වේ. මොරටුව ප්‍රාදේශීය ඉංජිනේරු කාර්යාලය විසින් 2018 වර්ෂයේ සිට 2020 අගෝස්තු මස 26 දින දක්වා මෙම කලාපයන් තුළ අනවසර ඉදිකිරීම් සම්බන්ධයෙන් වන පැමිණිලි 110 ක් සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂා කිරීම් සිදු කර තිබුණි. වෙරළ පසසිටු සීමාව නිසි ලෙස නඩත්තු නොකිරීම නිසා ඉහත පරිදි අනවසර ඉදිකිරීම් සිදු කිරීමට හේතු වී ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.

රූප සටහන - 04 මොරටුව වෙරළ කලාපය

3.5.5. වෙරළ තීරයන් සම්බන්ධයෙන් වූ පුවත් පත් අනාවරණය කිරීම්

(අ) මන්නාරම් මුහුද

මන්නාරම් මුහුදේ මුහුදු උරා නම් සුවිශේෂී ක්ෂීරපායින් සත්වයාද දැල් දමා අල්ලා මසට මරණ අවස්ථා අනාවරණය කර ගත ඇති අතර මන්නාරම් මුහුදේ මෙම සත්ත්වයා වද වී යාමේ තර්ජනයට මුහුණ දී ඇති බව වාර්තා අනුව අනාවරණය වේ. රතු දත්ත ලේඛනයට ඇතුළත් ඩොල්ෆින් මත්ස්‍යාද මරා මස් අලෙවි කරනු ලබන බව වාර්තා වේ.

මේ සම්බන්ධයෙන් වනජීවී දෙපාර්තමේන්තුව හා ධීවර දෙපාර්තමේන්තුව සොයා නොබලන බව වාර්තා වී ඇති අතර නාවික හමුදාව කිසිවෙක් අත්අඩංගුවට ගෙන නොමැති අතර එය නීති ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන වල වගකීම බව වාර්තා කර තිබුණි.

මල්වතු ඔය මුහුදට වැටෙන සීමාවේ සිට පුනරින් දක්වා (සංඥා වැටී පාලම දක්වා) මන්තාරම් මුහුදු කලාපය දිවෙන අතර දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් මන්තාරම හා කිලිනොච්චිය දිස්ත්‍රික්කද පරිපාලනමය කටයුතු භාර වේ. සාගර නීති විරෝධී කටයුතු බොහොමයක් වෙරළ තීරයේ නොගැඹුරු මුහුදේ හා මන්තාරම් මුහුදු කලාපයේ සිදුවන බවත් වාර්තා වන අතර ඉන්දීය ටෝලර් යාත්‍රා සතියකට දින 03 බැගින් අපේ මුහුදු සීමාව උල්ලංඝනය කරමින් සාගර පත්ලේ සාගර සම්පත් බොටම් ට්‍රෝලින් ක්‍රමයට සුරාගෙන යාම සිදු කරයි. කැස්බෑවුන් මුහුදු කැකිරි, කොරල් සම්පත් මඩත් සමඟ සුරාගෙන යන්නේ එය වැළැක්වීමට තරම් බලධාරියෙකු නැති හේතුවෙන් බව වාර්තා විය.

මන්තාරම් මුහුදේ කැස්බෑ දඩයම අධික වීමට හේතුවේ ලෙස පහත කරුණු දක්වා තිබුණි.

- i. වනජීවී නීති ක්‍රියාත්මක නොකිරීම නොහොත් වන ජීවී නීති ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන කිසිදු නිලධාරියෙකු මන්තාරම් මුහුදු කලාපයේ සංචාරය නොකිරීම, වැටලීම් සිදු නොකිරීම හා සොයා බැලීම් සිදු නොකිරීම
- ii. මීට අමතරව මුහුදු කුඩැල්ලන් මන්තාරම් මුහුදු තීරයේ දක්නට ලැබෙන අතර එම මුහුදු කුඩැල්ලන් දඩයම උදෙසා ගෙන ඇත. මොවුන් වඳ වී යන සත්ත්ව විශේෂයක් වන අතර මොවුන් සාගර පරිසර පද්ධතියේ සාරවත් බව ඉහල දමන ජීව කොටසක් වුවද අද වන විට උන් තර්ජනයට ලක්ව සිටින ජීව විශේෂයක් ලෙස සැලකේ.

(ආ) මුහුදු මහා විහාරය

1951 ජනවාරි 26 දිනැති අංක 10205 දරණ ගැසට් නිවේදනය මගින් පොතුච්ඡේ මුහුදු මහා විහාරය හා අවට අක්කර 72 යි රැඩ් 03 යි පර්චස් 13 ක පුරාවිද්‍යා රක්ෂිතයකට අයිති බව නිවේදනය කර තිබුණු අතර 1965 මැයි 28 අක්කර 30 යි රැඩ් 03 යි පර්චස් 13 ක නැවත ගැසට් මගින් ප්‍රකාශයට පත්කර තිබුණි. ඉන්පසුව 1980 දී මුහුදු මහා විහාරයට අයත් ප්‍රමාණය අක්කර 20 ක් ලෙසත් 1990 දී අක්කර 15 යි රැඩ් 03 පර්චස් 13 ක් ලෙසට ප්‍රකාශයට පත් කර තිබේ.

1951 වර්ෂයේදී පුරාවිද්‍යා රක්ෂිතයට වෙන් කල භූමියේ මේ වන විට පුද්ගලික පදිංචිකරුවන්ගේ නිවාස 405 ක් පමණ ඉදි කර තිබේ. එම ඉඩම් බෙදා දී ඇත්තේ ජයභූමි ඔප්පු ප්‍රදානය කරමිනි. මුහුදු මහා විහාරයට අයත් ඉඩම් පමණක් නොව වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට අයත් ඉඩම් ඇති බවත් එම ඉඩම් වල සුසාන භූමි පවා සාදා තිබෙන බව වාර්තා කර තිබුණි. පරිසර හා වන ජීවී ඇමති පුරා විද්‍යා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්, වෙරළ සංරක්ෂණ අධ්‍යක්ෂ හා මිණුම්පති සමඟ සාකච්ඡාවේදී පුරාවස්තු සාධක පවතින බව ප්‍රකාශ කර තිබුණු බවත් ඒවා නිවැරදි මිණුම් කර ගැසට් කරන ලෙස දැනුම් දී තිබුණු බව වාර්තා කර තිබුණි.

රූප සටහන - 05 මුහුදු මහා විහාරය

(ඇ) ඉරණවිල වෙරළ තීරය

ඉරණවිල වෙරළ තීරයේ මා දැල් තොටුපලවල් වල දිනපතා ට්‍රැක්ටර් 06 ක් යොදා මා දැල් ඇදීම නිසා ස්වාභාවික වෙරළ පරිසරය සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ වී ඇති බව වාර්තා වේ. මේ හේතුව නිසා විදේශ ආධාර යටතේ වෙරළ සංරක්ෂණය සඳහා ක්‍රියාත්මක වූ විශේෂ ව්‍යාපෘති මගින් සිටවූ වැටකෙයියා, බිම් තඹුරු, මුල්ලි ආදී ශාක විනාශ වීම නිසා වෙරළ බාදනය සිසු වීම නැවැත්විය නොහැකි බව වාර්තා විය.

3.5.6. වෙරළ බඩ ජල දූෂණය

අධික ජන සනත්වයක් සහිත ප්‍රධාන නගර වන කොළඹ, ගම්පහ, කළුතර, ගාල්ල, මාතර හා යාපනය වැනි නගර වල සහ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය හා අපජල කළමනාකරණය පරිසර හිතකාමී ලෙස ඉටු කිරීමට කටයුතු කිරීම සිදු නොවීම තුළ වෙරළ බඩ මතුපිට හා භූගත ජලයේ ගුණාත්මකභාවයට බලපෑමක් ඇති වේ. අනාගත සංවර්ධන සැලැස්මක් තුළ මෙම නගර වල වෙරළ තීරයන් සංචාරක කලාප ලෙසද වර්ධනය කිරීමට අපේක්ෂා කර ඇති බැවින් මෙම අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ කටයුතු කෙරෙහි ඉහළ අවධානයක් යොමු කළ යුතුය. පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණ විය.

(අ) 1950 වර්ෂයේදී කොළඹ දිස්ත්‍රික්කයේ ජනගහනය 350,000 ක් ලෙස පුරෝකථනය කරමින් නිර්මාණය කර තිබූ වැල්ලවත්ත අපජල පිරිපහදු මධ්‍යස්ථානය විගණිත දිනය වන විට ක්‍රියාත්මක තත්ත්වයේ නොතිබුණි. 2020 වර්ෂය වන විට කොළඹ මෙට්‍රොපොලිටන් නගර සීමාවේ ජනගහනය 613,000 කට ආසන්න ලෙස ගණනය කර තිබූ අතර ඒ අනුව එම ජනගහනය භාවිතයෙන් පසු බැහැර කරන අපජල ප්‍රමාණය ඉහළ යාමත් එම අපජලය ප්‍රතිකාර වලින් තොරව මුහුදට බැහැර වීමත් තුළ වෙරළබඩ ජලයේ ගුණාත්මකභාවය දැඩි ලෙස පිරිහීමකට පත්වන බව නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) 2014 වර්ෂයේදී ලංකා හයිඩ්‍රොලික් ආයතනය විසින් තෝරා ගන්නා ලද වෙරළ කාණ්ඩ කිහිපයක ස්ථාන 25 කින් ලබා ගත් වෙරළ බඩ ජලයේ ගුණාත්මකභාවය පරීක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් වූ අනාවරණය කිරීම් වෙරළ කලාප සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම මඟින් හෙළිදරව් කර තිබූ අතර මෙම ස්ථාන වල වර්තමාන තත්ත්වයන් තවදුරටත් පරීක්ෂා කර අවධානම් කලාපය හඳුනාගෙන ඒ සඳහා අවශ්‍ය නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමේ ක්‍රමවේදයක් වෙරළ සංරක්ෂණ හා වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව හා සම්බන්ධිත ආයතන විසින් ස්ථාපිත කර නොතිබුණු බව නිරීක්ෂණය විය.

3.5.7. වෙරළ පස සිටුව හා වෙරළ ප්‍රවේශය

(අ) වෙරළ පස සිටු අර්ථ දැක්වීම

වෙරළ පස සිටුව සඳහා මුහුද දෙසට පවත්නා යොමු ඉම වෙරළ ස්ථිර තුරු ලතා තීරයේ සිට සලකුණු කිරීමේ අයිතිය වෙරළ සම්පත් සහ වෙරළ කළමනාකරණය සතු වේ. මෙහිදී පොල්, මහරාවණ රැවුල, වැටකෙයියා සහ මුදිල්ල වැනි ස්ථිර ශාක යොදා ගනී.

2018 වර්ෂයේදී වෙරළබඩ දිස්ත්‍රික්ක වලින් 10% ක් ආවරණය වන ආකාරයට මෙම ස්ථිර තුරු ලතා බිම් තීරය සලකුණු කිරීම සැලසුම් කර තිබුණද එම තීරයන් සඳහා ශාක හඳුන්වා දෙමින් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මාර්ගෝපදේශයන් පිළියෙල වී නොතිබුණ බව නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) වෙරළ ප්‍රවේශය

2011 අංක 47 දරණ වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ 19 වන වගන්තිය අනුව සංශෝධන වූ 1981 අංක 57 දරණ වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ III (ඇ) 22 ඊ (1) වන වගන්තිය ප්‍රකාර පනත ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පසුව අධ්‍යක්ෂක ජනරාල් විසින් හැකි පහසු ඉක්මනින් මහජනතාවට වෙරළට ප්‍රවේශ විය හැකි සහ වෙරළ කලාපයට ප්‍රවේශ විය හැකි සියළු මාර්ග, පාරවල් සහ පටු මංකීරු හඳුනාගත හැකි සමීක්ෂණයක් සිදු කර ඒ මත පදනම්ව විස්තරාත්මක වාර්තාවක් සකස් කර එය සභාවට ඉදිරිපත් කර අදාළ සංශෝධන ඇතුළත් කර වෙරළ ප්‍රවේශ සැලැස්මක් සභාවට ඉදිරිපත් කළ යුතු අතර, අදහස් දැක්වීම සඳහා මහජනතාවට ඉදිරිපත් කර ප්‍රතිශෝධිත සැලැස්ම අමාත්‍යවරයාට ඉදිරිපත් කිරීමෙන් පසු අමාත්‍ය මණ්ඩලය අනුමත කර ප්‍රවේශ සැලැස්ම ගැසට් පත්‍රයේ පළ කිරීමට සැලැස්ම කල යුතු වේ. මේ සම්බන්ධයෙන් 2021 වර්ෂය වන විට පුත්තලම, ගම්පහ, ගාල්ල, මාතර සහ හම්බන්තොට යන දිස්ත්‍රික්ක වල වෙරළ ප්‍රවේශ මාර්ග සැලැස්ම සකස් කර ඇති බවත් 2020 වර්ෂයේ අම්පාර, මඩකලපුව, ත්‍රිකුණාමලය සහ කොළඹ දිස්ත්‍රික්ක සඳහා ප්‍රසම්පාදන කමිටු අනුමැතිය ලබා ගත්තද අදාළ මුදල් වර්ෂය තුළ මුදල් ප්‍රතිපාදන වෙන් නොවූනු බැවින් 2021 වර්ෂයේ සැලැස්මට ඇතුළත් කර ඇති බව අනාවරණය විය.

3.6. වෙරළ සම්පත් සංරක්ෂණය

3.6.1. කොරල් පර සංරක්ෂණය

ශ්‍රී ලංකාවේ වාර්තා වී ඇති මෘදු කොරල් පර වර්ග 35 කට දෘඩ කොරල් වර්ග 208 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් වන අතර මින් වැඩි ප්‍රමාණයක් යාපනය, මන්නාරම, හික්කඩුව, ගාල්ල සහ පාසිකුඩා වැනි ප්‍රදේශ වල පවතී. විශේෂිත උෂ්ණත්වයක් යටතේ වර්ධනය වන මෙම කොරල් පර විනාශය සඳහා දේශගුණික විපර්යාස මෙන්ම සාගර උෂ්ණත්වය වැඩි වී ඔක්සිජන් ප්‍රමාණය අඩු වීමද හේතු වේ. සාගරය ආශ්‍රිතව මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් ද මෙම කොරල් පර විනාශයට පත් වීම සිදුවේ. මසුන් ඇල්ලීම සඳහා ඩයිනමයිට් හා ලයිලා හා සුරැක්කු දැල් භාවිතයද මෙයට හේතුවක් වන බව පර්යේෂණ මඟින් අනාවරණය කරගෙන ඇත.

පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- (අ) මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් වෙරළ තීරයේ ඇතිවන දූෂණය කොරල්පර විනාශය සඳහා සෘජු ලෙස බලපෑමකට ලක් වන බව නිරීක්ෂණය වේ.
- (ආ) වනජීවී හා වන සංරක්ෂණ ආඥා පනතේ (469 වන අධිකාරිය) හා 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ පනත යටතේද මෙම කොරල් පර සඳහා සීමා ඇතුළත් වේ. එහෙත් සමුද්‍රීය සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ ලෙස පත් කර නොමැති ප්‍රදේශ වන ජීවී හා වන සංරක්ෂණ ආඥා පනත යටතේ නියාමනය නොවන අතර වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යටතේ වෙරළ ඉම සීමාවේ සිට කිලෝමීටර් 2 ක් පමණක් මුහුද දෙසට නියාමනය වේ. මේ අනුව කොරල්පර වල සුරක්ෂිතතාවය හා සංරක්ෂණය සඳහා නිශ්චිතවම කළමනාකරණය වගකීම් පැවරීම සඳහා ආයතන හඳුනා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය.
- (ඇ) කොරල්පර හා මසුන් නිරීක්ෂණය සඳහා භාවිතා වන "ස්නෝකලින්" සම්බන්ධයෙන් වගකිව යුතු පාර්ශවයන් මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල කර නොතිබුණි. සංචාරකයන් සඳහා මෙවැනි ස්ථාන දර්ශනය කිරීමට රැගෙන යාමේදී අනුගමනය කල යුතු මාර්ගෝපදේශ හා රෙගුලාසි නියම නොකිරීම මගින් මෙවැනි ස්ථාන සංරක්ෂණය සඳහා අතිමහත් වූ බාධාවන් ඇති විය හැකි බව නිරීක්ෂණය වේ.
- (ඈ) කොරල්පර සහිත ප්‍රදේශ වල යාන්ත්‍රික බෝට්ටු නැංගුරම්ලෑම වැළැක්වීම සඳහා නීතිරීති රෙගුලාසි නිකුත් වී නොතිබුණි.

3.6.2. හිරිගල් පර සංරක්ෂණය

හිරිගල්පර සංරක්ෂණය සඳහා 2018 වෙරළ සංරක්ෂණය සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම මගින් යෝජිත ක්‍රියාකාරකම් 22ක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජනා කර තිබුණද 2018 වර්ෂයේ සිට 2020 වර්ෂය දක්වා හිරිගල් ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ සංරක්ෂණය සඳහා සැලැස්ම සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

3.6.3. ධීවර කටයුතු වලින් වන බලපෑම

ධීවර ජනතාවගේ අතීතික සහ පරිසර හිතකාමී නොවන ක්‍රියා නිසා ධීවර කර්මාන්තයේ බහුලව යෙදෙන වෙරළ තීරයන් මේ වන විට දැඩි ලෙස හානි වන අයුරු නිරීක්ෂණය විය.

(අ) ධීවර කටයුතු සඳහා මාදැල් භාවිතා කිරීම.

මාදැල් භාවිතයෙන් මසුන් ඇල්ලීම මෙරට පාරම්පරික ධීවර පන්ත ක්‍රමයකි. එහෙත් වර්තමානයේ දැල ඇදීමට අවශ්‍ය ශ්‍රමික පිරිස සපයා ගැනීමට නොහැකි වීම හේතුවෙන් (පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයේ උඩප්පුව සිට කල්පිටිය දක්වා වෙරළ තීරයේ බොහෝ ස්ථාන වල) මාදැල් කරුවන් විසින් ට්‍රැක්ටරයක් භාවිතා කර මාදැල ගැටගසා වෙරළ පුරා ඇදගෙන යෑමේ ක්‍රමය යොදා ගන්නා බව අනාවරණය විය. මේ ආකාරයට ට්‍රැක්ටර් භාවිතය හේතුවෙන් වෙරළ ආශ්‍රිතව ගොඩගැසී තිබූ ස්වාභාවික වැලි කඳු ආදිය මුළුමනින්ම විනාශ වී යාමත් ස්වාභාවික සුන්දරත්වය විනාශ වී යාමත් සිදු වීම විශාල පාරිසරික ගැටළුවක් වී තිබේ. මෙමගින් වෙරළට හා මුහුදු පතුලට බරපතල හානි සිදුවන බව ජාතික ජලජ සම්පත් පර්යේෂණ හා සංවර්ධන ආයතනය (NARA) සමීක්ෂණ වාර්තා පෙන්නා දී තිබේ.

(ආ) ලයිලා සහ සුරුක්කු පන්ත ක්‍රම භාවිතය

2016 පෙබරවාරි 21 දින සිට මෙම පන්ත ක්‍රමය නීති විරෝධී බවට ප්‍රකාශ කර ඇත. මෙම ක්‍රමය තවදුරටත් භාවිතා කිරීමෙන් මසුන් මැරීම හේතුවෙන් මුහුදේ සිටින කුඩා මත්ස්‍ය සම්පත හා ජලජ සම්පත් සියල්ල විනාශ විය හැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

(ඇ) හැඹිලි දැල් භාවිතය

ලයිලා සහ සුරුක්කු පන්ත ක්‍රමය සමාන පන්ත ක්‍රමයක් බවත් මෙම ක්‍රමය භාවිතා කිරීමෙන්ද කුඩා මත්ස්‍ය සම්පත හා ජලජ සම්පත් සියල්ල විනාශ වේ.

(ඇ) ඩයිනමයිට් භාවිතා කිරීම.

දිවයිනෙන් ඊසාන දිග වෙරළ තීරයේ වැඩි වශයෙන් භාවිතා වන පුපුරන ද්‍රව්‍ය භාවිතා කර මසුන් මැරීම යන විනාශකාරී ක්‍රියා නිසා වන කොරල්පර වලට වන විනාශය හේතුවෙන් නැවත ඒවා යථා තත්ත්වයට පත්වීමට වසර සියයක් පමණ කල්ගතවන බවට සොයාගෙන ඇත. මෙවැනි මසුන් මැරීම සඳහා ඩයිනමයිට් භාවිතා වන අතර එහි බලපෑම එල්ල වන පරිධිය තුළ සිටින සියළුම මසුන් විනාශ වේ.

(ඉ) රිටිපන්න ක්‍රමය

රිටිපන්න ක්‍රමයට මසුන් ඇල්ලීම යනු ශ්‍රී ලංකාවේ සීමිත ප්‍රදේශ කිහිපයක පමණක් අනුගමනය කරනු ලබන සාම්ප්‍රදායික මසුන් ඇල්ලීමේ ක්‍රමයක්වේ. විශේෂයෙන් ගාල්ල, කොග්ගල, කතළුව, අහංගම, වැලිපැන්න, මිදිගම සහ දිවයිනේ ඒ ආශ්‍රිත වෙනත් දකුණු හා නිරිතදිග වෙරළබඩ ප්‍රදේශවලදී මෙම රිටිපන්න ක්‍රමයට ධීවර වෘත්තියේ යෙදෙන්නවුන් දැකගත හැකිවේ. මසුන් ඇල්ලීම සඳහා ධීවරයෝ විසින් මෙහිදී නොගැඹුරු මුහුදු පතුලේ ස්ථාවරව සිටුවන ලද කණුවක් හා ඊට තිරස්ව ගැටගසන ලද දණ්ඩක් භාවිතා කරනු ලබන අතර එය රිටිපන්නය ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. කණුවට සම්බන්ධව තිරස්ව ජල මතුපිට සිට මීටර 2ක් පමණ උසින් පිහිටි දණ්ඩ නැතහොත් පෙත්ත ධීවරයාට රිටිපන්නයේ සමතුලිතව සිටීමට වැදගත් වේ. ඉහත මසුන් මැරීමේ ක්‍රම අවිධිමත්ව භාවිතා කිරීම නිසා හික්කඩුව සහ හබරාදුව යන කොරල් පර වලට හානි සිදු වී ඇති බව අනාවරණය විය.

3.7. සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංරක්ෂණය

3.7.1. වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂක ආඥා පනතේ ප්‍රතිපාදන

වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂක ආඥා පනතේ 469 වන අධිකාරිය (2) වන වගන්තියේ (1) වන උප වගන්තිය ප්‍රකාරව 2020 දෙසැම්බර් 20 දින වන විට ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සංඛ්‍යාව 29 කි.

මෙම ජාතික උද්‍යාන සම්බන්ධයෙන් පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- (අ) සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන එක් එක් කාලවලදී ගැසට් පත්‍ර මගින් ප්‍රකාශයට පත් කර තිබුණද අදාළ කලාපයන් පිළිබඳව නිශ්චිතව හඳුනාගැනීමේ ක්‍රමවේදයන් ස්ථාපිත කර නොතිබුණි.
- (ආ) සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන සම්බන්ධයෙන් මුහුණ දෙන ප්‍රධාන ගැටළුව වන්නේ මායිම් නිවැරදි ලෙස සකස් නොවීම නිසා භූමියේ හිමිකම් වලට ගැටළු වලට මුහුණ දීමට සිදු වීම බව නිරීක්ෂණය විය.
- (ඇ) සමුද්‍ර ජාතික උද්‍යාන කළමනාකරණය කිරීම සඳහා නිසි සැලැස්මක් සකස් කර නොතිබුණි.

3.7.2. සමුද්‍රීය රක්ෂිත ප්‍රදේශ

වනජීවී දෙපාර්තමේන්තුවේ දත්ත අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ තීරය 1340Km ලෙස දක්වා ඇති අතර එයින් සියයට 25 ක් එනම් කිලෝමීටර 343.5 ක ප්‍රමාණයක් සමුද්‍රීය රක්ෂිත ප්‍රදේශ ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත.

පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- (අ) සමුද්‍රීය ජාතික උද්‍යාන ලෙස ප්‍රකාශයට පත් ස්ථාන 29 අතුරින් ස්ථාන 09 ක් මුළු සමුද්‍රීය ජල තලයම ආරක්ෂිත ස්ථාන ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. මේ අතරින් ඉතා ඉහල ජල තලයන් සහිත ස්ථාන ලෙස බාර් රිෆ්(Bar Reef) හා ඇඩම්ස් බ්‍රිජ්(Adams bridge) නිරීක්ෂණය විය.
- (ආ) සමුද්‍රීය අභය භූමි ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කර සංරක්ෂිත කල යුතු ලෙස තවත් ස්ථාන 03 ක් හඳුනා ගෙන ඇති අතර මේ අතරින් මිරිස්ස හා විල්පත්තු සමුද්‍රීය කලාප ඉතා ඉහල අවධානයක් යොමු විය යුතු ස්ථාන ලෙස නිරීක්ෂණය විය.
- (ඇ) ජාතික ජලජ සම්පත් පර්යේෂණ හා සංවර්ධන ආයතනය (NARA) විසින් සිදු කල පර්යේෂණයකට අනුව පුන්තකුඩා සහ ඩව් බේ යන වෙරළ කලාපයන් වල ඇති කොරල් පර දැඩි අවධානමකට ලක්ව ඇති බව අනාරණය කරගෙන තිබුණ ද මේ සම්බන්ධයෙන් වන ජීවී සහ වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව මෙතෙක් අවධානය යොමු කර නොතිබුණ බව නිරීක්ෂණය විය.

3.8. නිරසාර සංවර්ධන අරමුණු

3.8.1. නිරසාර සංවර්ධනය සඳහා සාගර, මුහුදු සහ සාගර සම්පත් සංරක්ෂණය සහ පිරිමැසුම්දායී භාවිතය

- (අ) 2025 වන විට සමුද්‍රීය අපද්‍රව්‍ය සහ පෝෂක දූෂණය වීම ද ඇතුළුව විශේෂයෙන්ම ගොඩබිම් පදනම් කරගත් ක්‍රියාකාරකම් මගින් සිදුවන සියලුම ආකාරයේ සමුද්‍ර දූෂණය වැළැක්වීම සහ සැලකිය යුතු මට්ටමින් අවම කිරීම.
- (ආ) 2020 වන විට ආපදාවන්ට ඔරොත්තු දීමට සවිබල ගන්වමින් සහ සෞඛ්‍යමත්ව සහ ඵලදායීතාවයෙන් යුක්ත වන ආකාරයට සාගර යථා තත්ත්වයට පත් කරමින් සමුද්‍රීය සහ වෙරළබඩ පරිසර පද්ධති නිරසාර අන්දමින් කළමනාකරණය කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම.
- (ඇ) සියලුම මට්ටමේ විද්‍යාත්මක සහයෝගීතාවයන්ගෙන් යුක්තව සාගර ආම්ලීකරණය වීම මගින් ඇතිවන බලපෑම අවම කිරීම සහ එයට වියදම් සෙවීම.
- (ඈ) 2020 වන විට මසුන්ගේ ජීව විද්‍යාත්මක ගති ලක්ෂණ අනුව තීරණය වී ඇති ආකාරයට මත්ස්‍ය සම්පත් හැකි කෙටි කාලයකදී භාවිත යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම සහ කාර්යක්ෂම ලෙස මසුන් ඇල්ලීම පාලනය කිරීම සහ අසීමිතව, නීති විරෝධී, වාර්තා නොකළ සහ පාලනය නොකළ හානිකර මසුන් මැරීමේ ක්‍රම භාවිතය අවසන් කිරීම සහ විද්‍යාත්මක පදනමකින් යුක්ත කළමනාකරණ සැලැස්සුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- (ඉ) 2020 වන විට හොඳම විද්‍යාත්මක තොරතුරු සහ ජාතික සහ අන්තර් ජාතික තොරතුරු නීති වලට අනුකූලව වෙරළබඩසහ සමුද්‍රීය ප්‍රදේශ වලින් 10% සංරක්ෂණය කිරීම.
- (ඊ) 2020 වන විට පවත්නා ධාරිතාවයට වැඩිම හා අධික ලෙස මසුන් මැරීමට හේතුවන විශේෂිත ධීවර සහනාධාර තහනම් කිරීම, නීති විරෝධී, වාර්තා නොවන, පාලනය නොකළ ධීවර කර්මාන්තයට ඉඩ සලසන සහනාධාර ඉවත් කිරීම, සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවලට සහ අවම වශයෙන් සංවර්ධනය වී ඇති රටවලට සුදුසු අන්දමින් ඵලදායී ලෙස විශේෂ කොට සහ වෙනත් අන්දමින් සැලකීමේ වැදගත්කම හඳුනා ගනිමින් ලෝක වෙළඳ සංවිධානයක් ධීවර සහනාධාර සාකච්ඡා වලදී ඒවා අනවශ්‍ය අංගයන් බවට පත් කිරීම.
- (උ) 2030 වන විට නිරසාර ලෙස ධීවර සම්පත්, ජලය ආශ්‍රිත සංස්කෘතික සහ සංචාරක කර්මාන්තය කළමනාකරණය හා නිරසාර අන්දමින් සමුද්‍රීය සම්පත් භාවිත කරමින් සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා කුඩා දිවයින රාජ්‍ය වලට හා අවම වශයෙන් සංවර්ධනය වී ඇති රටවලට ලැබෙන ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වර්ධනය කිරීම.

(ඌ) සාගර සෞඛ්‍ය තත්ත්වය වර්ධනය කිරීම හා විශේෂයෙන් සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා කුඩා දිවයින රාජ්‍ය වලට සහ අවම වශයෙන් සංවර්ධනය වූ රටවලට සමුද්‍රීය ජෛව විවිධත්වයේ දායකත්වය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා අන්තර් ජාතික සාගර විද්‍යාත්මක නොයකාවේ ක්‍රියාපෝෂීන් හා සමුද්‍රීය තාක්ෂණය පරිණාමනය කිරීමේ මාර්ගෝපදේශ සැලකිල්ලට ගනිමින් විද්‍යාත්මක දැනුම වර්ධනය කිරීම, පර්යේෂණ ධාරිතාවයන් සංවර්ධනය කිරීම සහ සමුද්‍රීය තාක්ෂණය හුවමාරු කිරීම.

(එ) කුඩා පරිමාණ පාරපම්පරික ධීවරයින්ට සමුද්‍රීය සම්පත් සහ වෙළඳපලට විකිණීමට අවස්ථාව ලබා දීම.

(ඒ) අපට අවශ්‍ය අනාගතය (The future we want) 158 වන ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති පරිදි සමුද්‍ර හා ඒවායේ සම්පත් සංරක්ෂණයට හා තිරසාර අන්දමින් භාවිතා කිරීමට නීතිමය වැඩ සැලැස්මක් සපයන්නා වූ UNCLOS හි දැක්වෙන නීති අනුව සමුද්‍ර සහ ඒවායේ සම්පත් සංරක්ෂණය කිරීම සහ තිරසාර අන්දමින් භාවිතා කිරීම වැඩිදියුණු කිරීම.

පහත නිරීක්ෂණ විය.

- i. ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු අංක 14 ට අදාළව මූලික දත්ත ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.
- ii. තිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක 14.5 ට අනුව වර්ෂ 2020 වන විට විද්‍යාත්මක තොරතුරු සහ ජාතික සහ අන්තර්ජාතික නීති වලට අනුකූලව ටවරලබඩ සහ සමුද්‍රීය ප්‍රදේශ වලින් සියයට 10 ක් සංරක්ෂණය කිරීම අපේක්ෂා කලද එම ප්‍රමාණයෙන් සියයට 02 ක ප්‍රමාණයක් ආවරණය කර තිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.

4. නිර්දේශ

- 4.1. වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ විධිවිධාන අනුව විශේෂ වෙරළ කළමනාකරණ ප්‍රදේශ ලෙස යෝජිත ස්ථාන ප්‍රකාශයට පත් කිරීම.
- 4.2. කඩොලාන නැවත වගා කිරීමේ මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල කර ප්‍රකාශයට පත් කිරීම හා කඩොලාන සංරක්ෂණය සඳහා ප්‍රමුඛතා හඳුනා ගැනීම.
- 4.3. මෝය කට ගොඩවීම් අවම කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම හා කලපු, මෝය මායිම් සීමා වෙන් කිරීම.
- 4.4. කොරල්පර හා මුහුදු තෘණ තලා සංරක්ෂණ කටයුතු සිදු කිරීම.
- 4.5. වෙරළ සංරක්ෂණ සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ උපදේශක සභාවේ රැස්වීම් පැවැත්වීම හා උපදේශක සභාවේ කාර්යයන් පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව පවත්වාගෙන යෑම.
- 4.6. වෙරළ කලාපයේ පිහිටා ඇති පුරාවස්තු සංරක්ෂණය සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු කිරීම.
- 4.7. සමුද්‍රීය ජලයේ ගුණත්වය පරීක්ෂා කිරීමේ ප්‍රමිතීන් නිකුත් කිරීම හා ඒ අනුව කටයුතු කිරීම.
- 4.8. කැස්බෑ සංරක්ෂණ මධ්‍යස්ථාන ලියාපදිංචි කිරීම හා නිසි පරිදි නියාමන කටයුතු සිදු කිරීම.
- 4.9. ධීවර වරායන් වල ඉවත් කරනු ලබන බෝට්ටු, භයිර් හා වෙනත් අපද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් පිළියෙල කිරීම හා ඒ අනුව කටයුතු කිරීම.
- 4.10. ධීවර වරායන් මඟින් වැලි ඉවත් කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් සම්බන්ධයෙන් මාර්ගෝපදේශ පිළියෙල කිරීම, ඒ අනුව කටයුතු කිරීම හා නියාමනය කිරීම.
- 4.11. වෙරළ ආශ්‍රිත අපජලය පිරිපහදු ක්‍රමවේදය හා බැහැර කිරීම විධිමත් කිරීම හා නියාමනය කිරීම.
- 4.12. සමුද්‍රීය අභයභූමි ප්‍රකාශයට පත් කිරීම හා සංරක්ෂණය සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කිරීම.
- 4.13. වෙරළ පසසිටු පවත්වා ගැනීම හා වෙරළ ප්‍රවේශ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම.
- 4.14. තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු 14.5 ට අනුකූලව වෙරළ සම්පත් සංරක්ෂණය 10% දක්වා ගෙන ඒමට අවශ්‍ය සියළු කටයුතු සිදු කිරීම.
- 4.15. වාර්තාවේ හඳුනාගෙන ඇති මෙම ගැටළු වලට අදාළ ආයතනික කාර්යභාරයන් මනා සම්බන්ධීකරණයකින් යුතුව පවත්වාගෙන යෑම.

ඩබ්.පී.සී. වික්‍රමරත්න
විගණකාධිපති

2022 අප්‍රේල් 25 දින

